NUMMER 18 DONDERDAG 2 MEI 1929 29STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Reisindrukken uit Nederl.-Indië.

Overzicht eener voordracht van Generaal C. J. Snijders [1]).

Aan de uitnoodiging van het bestuur der afd. 's-Gravenhage tot bijwoning der voordracht van den Luitenant-Generaal b. d. C. J. Snijders, op Vrijdag 26 April, hebben de leden in grooten getale gevolg gegeven: in de groote zaal van de Twee Steden was letterlijk geen plaatsje onbezet. Onder de aanwezigen bevonden zich o.a. de oud-Gouverneur-Generaal Mr. D. Fock en zijn gemalin, de heer A. Plesman, Directeur der K. L. M., de heer R. Zuyderhoff, alg. Voorzitter van „Oost en West" en andere hoofdbestuursleden. De voorzitter der afdeeling, de heer F. van Peski, zeide in zijn openings- en welkomstwoord het op zeer hoogen prijs te stellen dat Gen. Snijders aan het verzoek om een spreekbeurt te vervullen, gevolg heeft willen geven, welke woorden een warm applaus uitlokten.

Bij den aanvang zijner rede stelde de spreker voorop, dat het allerminst in zijn bedoeling lag, zich op te werpen als Indische specialiteit en zich de bevoegdheid aan te matigen een gevestigd oordeel uit te spreken over Indische toestanden of een oplossing aan de hand te doen van de zoo vele en zoo moeilijke Indische politieke en economische vraagstukken. Spr. wilde slechts beschouwd worden als eenvoudig toerist, die op uitnoodiging van het bestuur van „Oost en West" in een gezellig praatje zijn reisindrukken ten beste geeft. Niet zonder schroom doet hij zulks tegenover de zoovelen onder zijn gehoor, die een groot deel van hun leven in Ned.-Indië hebben doorgebracht en zoodoende die gewesten veel beter kennen dan hij. Maar in een enkel opzicht heeft spr. wellicht iets op hen voor, n.l. dat hij Ned.-Indië heeft bezocht in drie, zeer ver uiteenloopende tijdperken.

De eerste keer verliest zich a.h.w. in de grijze oudheid: 1873—1875, toen spr., naar aanleiding van den Atjeh-oorlog, met 40 officieren van het Nederlandsche leger, als luitenant der genie bij het Oost-Indisch leger werd gedetacheerd. Dat was het echte oud-Indië, waar nog zeer eenvoudige, ten deele zelfs primitieve toestanden heerschten. Spr. schetste het destijds nog zeer gebrekkige verkeerswezen, de slechte hygiënische toestanden, de geheel ondergeschikte en invloedlooze positie van de inheemsche bevolking, aan welker intellectueele ontwikkeling of politieke ontvoogding niemand dacht, de materialistische levensopvatting en de emotielooze levenswijze der Europeesche bevolking, welker gestalte voor een deel te wenschen overliet en die geheel opging in haar eenig doel: hard werken en zoo snel mogelijk geld of een hoog pensioen verdienen en dan naar Holland terug!

Spr.'s tweede bezoek had plaats in 1920, toen hij namens de Nederlandsche Vereeniging Ons Leger een opdracht te vervullen had bij de Vereeniging Indië Weerbaar, terwijl bij bovendien op verzoek van de Kon. Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën (K.L.M.) nāmens haar een onderzoek zou instellen naar — en zoo mogelijk onderhandelingen met de Ned.-Indische Regeering zou aanknoopen over de instelling van luchtverkeersdiensten in deze gewesten.

Na een afwezigheid van 45 jaar kon spr. vaststellen, dat een volkomen omwenteling, voornamelijk op Java en Sumatra, maar toch ook in menig opzicht in andere gewesten had plaats gegrepen: het verkeerswezen reusachtig ontwikkeld door een uitgebreid spoorwegnet op Java en verschillende spoorwegen in Noord-Sumatra, maar vooral ook door de auto was een totale ommekeer in de verkeerstoestanden ontstaan, welke door den aanleg van vele uitmuntende wegen was bevorderd. Bovendien had ook het rijwiel zijn plaats in Ned.-Indië veroverd, terwijl de telefoon een belangrijke rol in het zaken- en dienstverkeer vervulde; het interinsulaire verkeer, op uitnemende wijze verzorgd door de Kon. Paketvaart Maatschappij, welke met een vloot van meer dan 100, meerendeels moderne passagiersschepen, een groot aantal stoomvaartlijnen in den Archipel bediende; aanleg van belangrijke zeehavens: Tandjong Priok bij Batavia, Tandjong Perak bij Soerabaja, Sabang, Makassar en vele andere, waar voorheen het laden en lossen van passagiers en goederen in bootjes en prauwen op de, dikwijls onstuimige, reeden moest geschieden; handel en nijverheid aanzienlijk uitgebreid en verbeterd, o.a. door den ontzaglijken vooruitgang van de Europeesche cultures, met behulp van moderne technische hulpmiddelen en methoden en met steun en voorlichting van wetenschappelijke proefstations; krachtige ontwikkeling van den inlandschen landbouw, door groote uitbreiding en verbetering der irrigatiën, alsmede door middel van landbouwonderwijs en landbouwvoorlichtingsdienst; de groote steden aanzienlijk uitgebreid met verbetering der hygiënische toestanden en voorziening in alle behoeften en hulpmiddelen eener moderne samenleving. Groote bedrijvigheid, opgewekt mondain leven, niet meer uitsluitend op het materieele gericht, doch ook gewijd aan de cultureele en ethische belangen, kunst, wetenschap en sport. Ontzaglijke vooruitgang van het onderwijs, ook het middelbare, en stichting van de eerste hoogeschool voor vorming van ingenieurs. Maar het meest kenmerkende van dezen nieuweren tijd was wel de geheel gewijzigde positie van de inlandsche bevolking, erkend als een gelijkgerechtigd element in het maatschappelijk systeem, groote ontwikkeling van het inlandsch onderwijs, inleiding tot de politieke ontvoogding der inheemsche bevolking en tot deelneming der intellectueelen onder haar in het landsbestuur.

In het najaar van 1928 bracht spr. zijn derde bezoek aan Ned.-Indië, ten einde op uitnoodiging van de Ned.-Indische Vereeniging voor Luchtvaart de opening van het luchtverkeersbedrijf op Java bij te wonen. Ditmaal kon spr. gedurende zijn verblijf van twee maanden in Ned.-Indië vaststellen, dat de door hem bij zijn vorig bezoek waargenomen schitterende vooruitgang zich had bevestigd en voortgezet. Dit bleek ten duidelijkste uit de volgende feiten en verschijnselen: nog grooter bedrijvigheid en drukker verkeer, o.a. ook tengevolge van de invoering in de groote steden van plaatselijke autotaxidiensten en van autobusdiensten voor de verbinding der steden onderling. Merkwaardig was ook de ingrijpende verbetering der verkeerswegen, o.m. door asfalteering van het wegennet van verschillende groote steden en van belangrijke wegen daarbuiten, o.a. van den geheelen Grooten Postweg op Java. Ook op Bali en in Deli trof hij een uitmuntend wegennet aan. Voorts vermeldde hij den spoorwegbouw in Zuid-Sumatra, nauw verband houdende met — en ten goede komende aan — een groot aantal nieuwe cultuurondernemingen in bedoeld gebied; de opening van de nieuwe oceaanhaven te Belawan-Deli en de stichting van talrijke monumentale gebouwen in de groote steden: Batavia-Weltevreden, Bandoeng, Semarang, Soerabaja en Medan, zoowel ten behoeve van diverse landsdiensten als ten dienste van groote particuliere ondernemingen. Opnieuw mocht spr. den indruk verkrijgen van een groote welvaart en een opgewekt leven, ook in cultureel opzicht, o.a. blijkende uit de belangrijke uitbreiding van de gelegenheid tot het volgen van hooger onderwijs.

Spr. deelde vervolgens eenige ervaringen en indrukken mede, welke hij had opgedaan bij zijn bezoeken aan de voornaamste plaatsen op Java; hij beschreef de opening van het luchtverkeer op 1 November 1928 op het vliegveld Tjililitan bij Meester Cornelis en weidde uit over de bekoring van het

[1]) Aan het voornemen om den tekst dezer voordracht in extenso in het Kol. Weekblad te publiceeren, konden we, gedupeerd door plichtsverzuim van een stenograaf, tot ons leedwezen geen gevolg geven. Voor het *overzicht* werd een dankbaar gebruik gemaakt van een verslag in de Nwe Rott. Ct. — *Red. K. W.*

luchtreizen in de tropen en over de vooruitzichten van het bedrijf der Kon. Ned. Indische Luchtvaart-Maatschappij. Daarna beschreef hij zijn bezoek aan Bali en wees hij op de schoone natuur en de groote vruchtbaarheid van dit eiland, alsook op zijne merkwaardige bevolking, merkwaardig zoowel door haren aard, zeden, gebruiken en godsdienst, als door haar kunst, tempels, beeldwerken en andere kunstwerken, alsmede door haar dansen, feesten en godsdienstige plechtigheden. Ten slotte besprak spr. zijn bezoek aan Deli, Medan en het prachtige Tobameer.

In een prachtige reeks lichtbeelden werd van alles getoond van Java: Tandjong Priok, Batavia, Bandoeng, Soerabaja's haven, de Bosscha Sterrenwacht en Bosscha's Malabar, cultuurondernemingen, de Boroboedoer, natuurschoon e.d. Ook Bali werd vertoond met zijn tempels en zijn dansen, benevens Noord-Sumatra.

Gen. Snijders vatte zijne indrukken over Ned.-Indië in de volgende slotbeschouwing samen:

Het overheerschend gevoel, dat mij bij mijn laatste bezoeken vervulde, was dat van bewondering voor het grootsche werk, dat hier door Nederlanders is tot stand gebracht: de geordende rechtstoestanden, in de plaats getreden van vroegere dwingelandij en slavernij; de welverzekerde orde, rust en veiligheid, met uiterst geringe machtsmiddelen gehandhaafd onder een talrijke en grootendeels nog weinig ontwikkelde bevolking; de imposante werken op 't gebied van den ingenieur; de bloeiende culturen, de levendige handel en scheepvaart, de veelbelovende mijnindustrie, een machtig ontwikkeld verkeersstelsel te land, te water en in de lucht; de ernstige arbeid reeds verricht en de nog veel meer omvattende plannen in voorbereiding tot bevordering van de geestelijke, economische en politieke ontwikkeling der bevolking.

Sedert eeuwen was Indië de bron van Holland's grootheid en welvaart. Denk Indië weg uit ons verleden of ons heden... en Nederland zinkt terug in staatkundige en economische onbeduidendheid. Nu moge een al te critische geest een deel onzer landgenooten ertoe leiden smalend te oordeelen over ons koloniaal beheer en te vergeten, dat de politieke en sociale denkbeelden van heden niet als maatstaf mogen worden aangelegd bij de beoordeeling van vroeger beleid,...... ik beken gaarne, zeide spr., dat ik met trots vervuld ben geweest bij het aanschouwen van hetgeen daarginds door Nederlandschen arbeid met Nederlandsch doorzicht en Nederlandsche volharding is gewrocht geworden.

Maar gevoel van trots wekt tevens een besef van plicht en van recht.

Ned.-Indië biedt nog onafzienbare vooruitzichten voor verderen vruchtbaren arbeid. Het bevat nog onmetelijke onontgonnen gebieden en tallooze bronnen van welvaart en van voort te zetten economischen vooruitgang. De inheemsche bevolking roept om verderen steun en medewerking ten bate harer geestelijke en materieele ontwikkeling. Daar ligt een onafgewerkte taak, nog niet ten halve volbracht. De cultureele ontwikkeling en materieele ontginning van ons Oost-Aziatisch en Australisch Rijksgebied is een wereldtaak van hooge internationaal-politieke en -economische beteekenis, een taak zoo grootsch, zoo verheffend voor het zelfbewustzijn en het aanzien van het Nederlandsche volk, dat het een onovertreffen voorrecht moet heeten, tot de vervulling van zulk een taak geroepen te zijn.

Wij moeten die taak volbrengen tot het einde toe! Dat is het recht, hetwelk Nederland zich verwierf door zijn schitterend werk in het verleden, een recht, betaald met het bloed en het leven van duizenden onzer landgenooten, die daar ginds te midden van hun nuttigen arbeid zijn gevallen. Dat is van Nederland tevens een rechtmatige eisch van zelfbehoud en een voorwaarde tot zijn toekomstig economisch en politiek bestaan. Maar het is bovendien Nederland's plicht tegenover de bevolking van Ned.-Indië, die in geen enkel opzicht geschikt en bevoegd is tot het voeren en leiden van een zelfstandig staatkundig en economisch leven en van welke nog moet worden bewezen of zij ooit daartoe geschikt en bevoegd zal worden. Wij mogen haar niet hulpeloos aan zichzelve overlaten, noch haar in andere begeeringe handen laten vallen, die ons zeker het werk niet zouden verbeteren. Daarom mag in onze geesten geen plaats hoegenaamd worden ingeruimd aan de gedachte, dat het staatsverband tusschen Ned.-Indië en Nederland ooit zou mogen worden verbroken. Dat verband moge eenmaal, wellicht eerst in een verwijderde toekomst, wijziging naar den vorm ondergaan, naarmate de Indische volken hiertoe de geestelijke rijpheid en het onmisbare verantwoordelijkheidsbesef zullen hebben gewonnen: vast blijve staan, dat het Nederlandsche Rijk in zijn hoofddeelen een en ondeelbaar blijve en dat de centrale Rijksregeering ook voor Ned.-Indië altijd zal zijn het beslissend staatsgezag, de hoogste arbiter in alle vraagstukken van imperiaal belang, het verantwoordelijk orgaan voor het staatkundig en economisch bestuursbeleid.

Het hangt slechts van onszelf af, of wij dit alles blijvend zullen en kunnen bereiken. De tegenwoordige communistische en nationalistische stroomingen vereischen ongetwijfeld ernstige aandacht en groote waakzaamheid, maar bij inachtneming hiervan zijn zij tot dusver weinig gevaarlijk. Zij blijven beperkt tot een betrekkelijk kleine groep en gaan buiten de groote volksmassa om. De toerist bespeurt er letterlijk niets van; eerst bij nauwer contact met leidende inlandsche intellectueelen of bij kennismaking van de producten der Maleische pers, kan men ze leeren kennen. Als men bedenkt, dat de bevolking van Java voor 95 pCt. uit analfabeten bestaat, dan begrijpt men dat dezen voor het overgroote deel buiten het geding staat. Komt men in de binnenlanden van Java, dan vindt men daar de bevolking nog steeds als weleer: bescheiden, beleefd, behulpzaam, eigenschappen, die ontspruiten aan haar aangeboren innerlijke beschaving. Van haat en afkeer van de Nederlanders is geen spoor te vinden. Veel minder nog van bemoeielijking of beleediging. Men is rustig en leeft kennelijk tevreden onder de bestaande orde.

Maar deze eenvoudige zielen zijn kinderlijk van geest en naief in hun geloof. Zij laten zich als kinderen meesleepen door handige propagandisten en veelbelovende opruiers. Daarom moet de revolutionnaire propaganda in toom gehouden en elk exces in woord en geschrift met kracht beteugeld worden.

Wij behooren voort te gaan door een verlicht, rechtvaardig en vooruitstrevend bewind de Ned.-Indische volken te leiden op den weg van regelmatige en gestadige ontwikkeling in geestelijken, economischen, socialen en politieken zin. Mits met inachtneming van de volgende beginselen:

a. dat die ontwikkeling gericht zij op de behoeften en eischen der inheemsche samenleving en niet geschoeid worde op den grondslag van Westersche idealen;

b. dat de geleidelijke deelneming aan het landsbestuur slechts geschiede en voortschrijde naar gelang de bereikte graad van ontwikkeling der inheemsche bevolking waarborge dat voor die deelneming de daartoe geschikte krachten bedeeld met het vereischte verantwoordelijkheidsbesef jegens het Rijk en zijn Regeering beschikbaar zijn; en

c. dat elke neiging tot verbreking der stelselmatige evolutie met vaste hand en onverzettelijken wil worde bestreden en onverbiddelijk elke poging worde onderdrukt om door ondermijning van het wettig gezag en verstoring der maatschappelijke orde onbereikbare hersenschimmen te verwezenlijken.

Langs dien weg mogen wij hopen en vertrouwen dat aan Nederland en Ned.-Indië tot in lengte van dagen een schitterende toekomst verzekerd kan zijn.

Na de beëindiging zijner, meermalen door langdurig applaus onderbroken, voordracht werd Gen. Snijders luide toegejuicht; de heer Van Peski dankte hem hartelijk voor zijn interessante, met jeugdig vuur en enthousiasme uitgesproken rede, welke een waardig slot vormt van de in het seizoen 1928-29 door de afd. 's-Gravenhage gehouden bijeenkomsten.

Kolonisatie Nieuw-Guinea.

Vooruit, mannen!

Er is een tijd geweest, dat men Indische jongens allerminst als energiek beschouwde.

Men generaliseerde, ten deele omdat sommigen, evenals vele in Europa geborenen, gemakzuchtig zijn; voor een ander deel omdat men zelf te gemakzuchtig was om den Indischen jongen steunend vooruit te helpen.

De meesten spraken anderen eenvoudig na.

Er waren vele factoren, die indolent maakten, zooals: het goedkoope levensonderhoud, dat niet tot

sten arbeid prikkelde, daarnaast het openhouen van betere betrekkingen voor den in Europa gerene, die meestal beter onderlegd was, verder de erdreven beteekenis, die men aan het zoogenaamkleinambtenaarsexamen hechtte en de vele lagere trekkingen, die vooral bij het Gouvernement voor en Indo-Europeaan openstonden, echter weinig ans op promotie gaven, maar aan het einde van en geestdoodenden loopbaan, recht gevend op een oor niet veeleischenden, genoegzaam pensioen......

Zoo was het gedurende vele jaren, doch intushen zijn de tijden veranderd!

Er werd meer voor het onderwijs gedaan, ook, zou bijna zeggen: vooral voor den Inlander en die as zoo verstandig daarvan te profiteeren.

Men kan daarvoor slechts respect hebben en het reekt vanzelf, dat hij, na scholen doorloopen en zelfde kennis vergaard te hebben als de in Indië boren Europeaan, naar betrekkingen ging solliciteren, die hij thans ook vervullen kon, gerugsteund oor het Gouvernement, dat evolutie in zijn vaan geschreven had en den particulieren werkgever, die een goedkooper werkkracht verkrijgen kon met zelfde capaciteiten.

Dat die werkkracht zich goedkooper aanbieden n, lag daaraan dat de Inlander voor noodzakelijk vensonderhoud nog minder noodig had dan de do-Europeaan, die zijn stand wilde ophouden, rwijl de Inlander voor een groot gedeelte nog nder eischen aan promotie stelde.

De gevolgen bleven op den duur niet uit, de Indoropeaan zag zich meer en meer verdrongen en aar hij vroeger misschien nooit aan gedacht had, t spook van werkloosheid en honger begon zich n hem te vertoonen.

Nu zou men kunnen zien of men den Indischen ongen goed getaxeerd had en of hij in den ongelijken strijd om het bestaan zou tenonder gaan......

En ziet, wij mogen ons gelukkig prijzen, dat gehiedt *niet!*

Hij toont, dat hij karaktereigenschappen geërfd eft, van zijn vader *moed* om zich er door te slaan, ilskracht om een nieuw leven te beginnen; van ne moeder *taai geduld* en *zachtheid*, om op den ur een nieuw bestaan te veroveren.

Daardoor rijst de vraag:

Moeten wij hem aan zichzelf overlaten om te zien hij slaagt of tenonder gaat?

Daarop is slechts *een* antwoord mogelijk, een uit t hart opgeweld *neen!*

Wij moeten hem afhouden van niet geheel overchte plannen, maar wij moeten hem helpen, nneer er kans op uitvoerbaarheid bestaat.

Waarom ons blind te staren op eventueele miskkingen bij kolonisatie? Staat hij er minder voorelig voor dan Europeanen, die door de noodzalijkheid gedreven, andere landstreken zochten, na vele ontberingen of oorlogen tegen Indianen Zoeloekaffers, eindelijk voor zich en hunne kinren goede gronden en betere levensvoorwaarden vinden?

Immers *neen* en daarom moeten wij hem *zijn* ns geven.

Daarom weg met alle zwartgalligheid, voor een oot deel ingegeven daardoor dat degenen, die nne adviezen uitbrengen, den leeftijd overschren hebben, waarop zij zelf in staat zouden zijn van ensrichting te veranderen.

Hij *moet*, zoekt dus de lichtpunten en heft beaaren op!

Vooruit Indische jongens, gij, die er trotsch op , evenals wij Hollanders te zijn, steekt de hoofn bij elkaar, gebruikt uw verstand, zoekt voorlichg bij bevoegden en toont wat gij kunt, werkt om n goed bestaan voor u, uwe vrouwen en kinderen vinden!

Ontgint een op u wachtend onbewoond gedeelte n ons mooie Indië met een klimaat waaraan gij wend zijt, maakt daarvan een welvarend stuk pisch Nederland, waar trouwe harten kloppen or ons Vaderland, ons eenig en ondeelbaar Nederdsch wereldrijk!

F. VAN PESKI.

.H. Secretarissen **der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd, t in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds en voorkomen van personen, die in aanmerking en om voor het lidmaatschap der Vereeniging te den aangezocht.**

Jong-Java en de Javaansche litteratuur [1].

Van een modern-Javaansche litteratuur is, zooals de zaken op dit oogenblik staan, nog geen sprake en het vrijwel algemeene gebrek aan belangstelling voor deze kwestie aan de zijde van de intellectueele Jong-Javanen rechtvaardigt het vermoeden, dat in de naaste toekomst daarvan ook nog geen sprake zal zijn. De oorzaak van deze armoede aan eigen geestelijk, speciaal letterkundig, leven is te zoeken in de eerste plaats in de overgroote gehechtheid van de Javanen der laatste eeuwen aan de oude Hindoe-Javaansche traditie, een gehechtheid, die geleid heeft tot een verstarring in het Middeleeuwsche, welke voor het modernontwikkelde geslacht onaanvaardbaar is; in de tweede plaats bij de Europeesche school, die niet voortgebouwd heeft op aanwezige cultuurwaarden, maar deze integendeel genegeerd en onmogelijk gemaakt heeft; ze echter — dat zij tot haar verontschuldiging gezegd — wel moest negeeren, omdat haar onderwijzers niet op de taak Javaanschen leerlingen Javaansch-georiënteerd onderwijs te geven berekend waren, en initiatief om dat euvel te verhelpen den Javanen ontbroken heeft.

Niettemin blijft een reveille gewenscht. In de Javaansche letterkunde, hoezeer ook verouderd, schuilen waarden ter vorming van hart en geest, waaraan bij een volk als het Javaansche minstens even groote behoefte bestaat als aan de ontwikkeling van het intellect; die waarden verloren te laten gaan blijft uit cultuur-economisch oogpunt bezien verwerpelijk. Het gouvernement heeft een goeden stap gedaan door de oprichting van de Oostersch-letterkundige afdeeling der A. M. S., die een vormschool kan worden van modern-Javaansche letterkundigen; het kan nog meer doen door deze school nog meer uitsluitend te maken tot een *Javaansche* litteraire school en al het niet volstrekt noodige van het leerplan te schrappen; verder door het Javaansche onderwijs van de 2de-klas-school verder uit te bouwen, met name het taalonderwijs beter te fundeeren, en door er *Javaansch* middelbaar onderwijs bij te laten aansluiten in de toekomst; ten slotte door de leerkrachten, die het onderwijs in het vak Javaansch moeten geven, en die uit de inheemsche bevolking zelf genomen dienen te worden, een grondiger scholing te geven en betrouwbare leerboeken te hunner beschikking te stellen. Maar terwijl het gouvernement helpen kan en bevorderen, moet het eigenlijke werk door de Javanen zelf gedaan worden. Zij moeten tot eenstemmigheid trachten te komen bij het formuleeren van hun wenschen, zelf concrete voorstellen doen in plaats van altijd naar Weltevreden te kijken, en niet hun belangstelling verknoeien aan futiliteiten als spellingkwesties. Wij zagen, dat in het nationalistische kamp teekenen van nieuw leven zich voordoen, en dat beter dan wie ook de Javaansche studenten in Holland, die aan geen tradities gebonden zijn, het modernisme in de Javaansche letteren zouden kunnen inluiden.

Hoe één man den stoot kan geven tot een nieuwe taalbeweging leert Rizal's voorbeeld in de Philippijnen. Daar had zich, als voortzetting van een oudere, wellicht Hindoe-Philippijnsche traditie, gedurende de Spaansche periode een letterkunde ontwikkeld, als de Javaansche geheel in versmaat, als de Javaansche Middeleeuwsch, maar hier onder Spaansch-katholieken invloed. Door verschillende omstandigheden waren de Filipino's eerder dan de Javanen in nauwer contact gekomen met de buitenwereld. Toch heeft het geduurd tot aan den vooravond van den opstand tegen Spanje, tot het omhoogkomen van de onafhankelijkheidsbeweging, voor het streven aan den dag kwam zich meer van eigen taal te gaan bedienen, ook voor litteraire doeleinden.

Eén van de voorloopers en wegwijzers is Dr. José Rizal geweest, een medicus, die na beëindiging van zijn medische studie in Manila naar Spanje en andere landen van Europa ging. Daar zijn, in het Spaansch, zijn beide groote romans „Noli me tangere" en „El Filibusterismo" verschenen. In Duitschland leerde hij Schiller's „Wilhelm Tell" kennen, en besloot deze verheerlijking van de vrij-

[1] Samenvatting eener lezing van *Prof. Dr. C. C. Berg*, gehouden te Rotterdam op 25 April j.l. voor de afd. Rotterdam van Oost en West, het Alg. Ned. Verbond en het Ned. Indonesisch Verbond.

Leden van Oost en West

Doet Uwe inkoopen bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad" door adverteeren steunen. Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.". Ook daarmede verricht gij nuttig werk voor de Vereeniging.

heid van een klein volk in zijn moedertaal, het Tagalog, te vertalen. Teruggekeerd in de Philippijnen is hij in kleinere werkjes doorgegaan met dit streven tot aan zijn terechtstelling, als geestelijke vader van de revolutie.

Kort na zijn dood kwam de Amerikaansche bezetting. Een ware Rizal-cultus is toen ontstaan, die ten gevolge had, dat niet alleen zijn Spaansche werken in het Tagalog, later ook in andere Philippijnsche talen vertaald wérden, maar ook dat zijn voorbeeld om Tagalog voor moderne letterkunde te gebruiken door een grooten kring van bewonderaars gevolgd is. Thans, 30 jaar na zijn dood, heeft men ginds voor zoo'n klein gebied niet onbelangrijke litteratuur, die deels nog onder Spaanschen invloed staat, deels — vooral in de moderne Tagalogpers — Amerikaansch georiënteerd is.

Net zoo goed als het Tagalog, dat weliswaar minder ingrijpende veranderingen behoefde te ondergaan, maar dan ook een veel minder rijk verleden had, is het Javaansch in zijn moderneren vorm tot litteratuurtaal te maken, wanneer zij, die daartoe geroepen zijn, de gelegenheid niet voorbij laten gaan. Het zou beschamend zijn voor Javanen en Hollanders, wanneer wèl de Javanen van weleer Hindoe- en Islam-cultuur met hun eigen beschaving hebben weten te versmelten tot een nieuw, harmonisch geheel, doch de huidige Jong-Javanen niet in staat zouden zijn de combinatie van hun Javaansche afkomst en hun Hollandsche opleiding tot litteraire vruchtbaarheid te brengen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 23 tot Maandag 29 April.

De marinevliegtuigen op weg naar Indië. Na een oponthoud van 16 dagen te Napels, zijn de drie vliegbooten op Zaterdag 27 April gezamenlijk van daar vertrokken tot het vervolgen van den tocht naar Indië.

De vorderingen der reis blijken uit onderstaande opgave der af te leggen étappes.

1. Den Helder—Hourtin. *Afgelegd Wo. 3 Apr.*
2. Hourtin—Berre. *Zo. 7 April.*
3. Berre—Napels. *Do. 11 April.*
4. Napels—Athene. *Za. 27 April.*
5. Athene—Alexandrette. *Ma. 29 April.*
6. Alexandrette—Bagdad. *Di. 30 April.*
7. Bagdad—Henjam.
8. Henjam—Karachi.
9. Karachi—Bombay.
10. Bombay—Cochin.
11. Cochin—Trincomali.
12. Trincomali—Sabang.
13. Sabang—Tandjoeng Pinang.
14. Tandjoeng Pinang—Batavia.

Vaderlandsche club. Te Soerabaja is onlangs een Vaderlandsche club opgericht, een vereeniging van Nederlanders wier politiek programma gebaseerd is op den onverbreekbaren band van Nederland en Ned.-Indië in het groote rijksverband. (Zie nader Kol. Bijbl. van de „Haagsche Courant" van 27 April).

Inlandsche vennootschappen. Batavia. Het „Bataviaasch Nieuwsblad" bericht, dat een commissie zal worden ingesteld, onder voorzitterschap van prof. Zeylemaker, die tot taak zal hebben het instellen van een onderzoek naar de mogelijkheid van een wettelijke constructie voor de Inlandsche vennootschappen. (Aneta) [1])

Een zeer vleiend oordeel. Het volgende is een citaat uit een persgesprek van den Gouv.-Gen. van Indo-China met de „Locomotief": Wat ik in Ned.-Indië gezien heb, de scholen, de hospitalen, de ondernemingen, de moderne steden, de uitnemende wegen, de wetenschappelijk geleide cultures en de zorg voor de bevolking heeft in de hoogste mate mijn bewondering gewekt. Voor den bezoeker uit Indo-China bevat alles wat er hier op die gebieden te zien is, even zooveel lessen.

Administrateur gewond, dader gedood. Palembang. De administrateur van Goenoeng Dempo en Pagar Alam in het Palembangsche, Coulin, is bij een poging om een amokmaker te arresteeren zeer ernstig in de borst gewond. De dader werd neergelegd. (Aneta, 22 April).

[1]) De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de „Nwe Rott. Ct.".

De Gouv.-Generaal naar Billiton. Het „Bat. Nieuwsblad" meldt dat de Landvoogd einde Juni een bezoek denkt te brengen aan Billiton. (Ane[ta], 24 April).

De toestand op Sumatra's Westkust. Batavia. De waarnemend adviseur voor Inlandsche Zaken Van der Plas, rapporteert, na een onderzoek op Sumatra's Westkust, dat daar de atmosfeer volkomen rustig is. Het bestuur blijft thans geheel op de hoogte van wat op politiek gebied voorvalt. (Aneta, 24 April).

Voorzitter Volksraad. Bij kon. besluit is benoemd tot lid, tevens voorzitter van den Volksraad de heer J. W. Meyer Ranneft, resident ter beschikking van den gouverneur van Midden-Java.

Bezoek van den Koning van Siam. Batavia, 25 April (Aneta). De koning van Siam wordt einde Juni op Java verwacht en zal met koninklijke honneurs worden ontvangen.

Lezing over St. Eustatius. In eene op 3 Mei door de Maatschappij der Nederl. Letterkunde te Leiden te houden bijeenkomst zal Prof. Dr. Knappert een lezing houden over: „St. Eustatius toen en nu".

Oostkust van Sumatra-Instituut. In een den 24en April te Amsterdam gehouden vergadering van het Oostkust van Sumatra-Instituut heeft ir. B. H. A. van Kreel gesproken over de spoorwegen op Sumatra en de hr. C. J. van Ke[m]pen over de Zelfbesturen op de Oostkust. (Kort verslag in N.R.Ct. 25 April, Ochtendblad).

Hoogere examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht Mr. C. W. M. Baard. — Econ.-doctoraal ex. Indologie de hr. E. Luuring. — Taalkundig candid. ex. Indologie de hr. J. F. A. van Schoor.

Rotterdam. Bevorderd tot doctor in de handelswetenschap de hr. Jang Tong Joe, op proefschrift: Het internationale opiumprobleem en stellingen.

Dr. Moresco naar Genève. Bij Kon. besluit is aan den gep. O.-I. Hoofdambtenaar Dr. E. Moresco, laatstelijk Vice-President van den Raad van Ned.-Indië, thans buitengewoon hoogleeraar aan de Ned. Handels-Hoogeschool te Rotterdam opgedragen zich in Augustus 1929 voorloopig voor den tijd van twee jaar naar Genève te begeven, ter bestudeering van in Volkenbondskringen heerschende stroomingen op koloniaal gebied.

Mr. Dr. H. Zaalberg. Bij Kon. besluit is op verzoek eervol ontslagen Mr. Dr. H. Zaalberg als directeur van de Pensioenfondsen voor de Koloniale Landsdienaren en Locale ambtenaren, met dank voor de langdurige en trouwe diensten in die betrekking aan den Lande bewezen en is hij benoemd tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

---

†

Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 65 jaar, den 25en April overleden Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting, oud-hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Leiden, oud-president van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië, oud-lid in den Raad van Ned.-Indië enz. Prof. C. A. was officier in de orde van Oranje Nassau en ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

F. Bouman. In den ouderdom van 70 jaar overleed te 's-Gravenhage de heer F. Bouman, gep. opzichter 1e kl. bij de S.S. op Sumatra. Gedurende de laatste 20 jaren was de overledene gemachtigde aan de Petr. Mij. Moeara Enim.

F. Venema. Te Tjibadak is op 30-jarigen leeftijd overleden de heer F. Venema, agent van het Javaveem, het Indische veem en een aantal ondernemingen. (Aneta, 25 April).

C. H. W. Linck. Te Katwijk a. d. Rijn is, in den ouderdom van 75 jaar, overleden de heer C. H. W. Linck, oud-hoofdingenieur in Ned.-Indië, Officier in de orde van Oranje-Nassau.

Mr. J. C. Mulock Houwer. Bandoeng, 29 April (Aneta). Alhier is [in den ouderdom van 8. jaar] overleden Mr. J. C. Mulock Houwer, oud-lid van den Raad van Ned.-Indië [ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.]

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Een belangrijke Enquête.

Met groote ingenomenheid maken wij hier melding van een, begin Maart j.l., door het „Java-Instituut" in Indië ondernomen enquête, betreffende de Inlandsche nijverheid, waaronder ook de kunstnijverheid en huisvlijt begrepen zijn.

De ondervolgende brief werd aan alle Regenten op Java toegezonden:

„HoogEd. Gestr. Heer.

Het Bestuur van het Java-Instituut, gevestigd te Soerakarta, heeft het initiatief genomen tot het instellen van een onderzoek naar den bestaanden toestand van de Inlandsche nijverheid, kunstnijverheid, het Inlandsch ambacht en kunstambacht en naar de middelen tot verbetering daarvan. Voor het houden van dit onderzoek heeft het een studie-commissie samengesteld, waarvan de heer J. E. Jasper, Gouverneur van Jogjakarta, het voorzitterschap op zich heeft genomen en waarin de Hoofden van de Departementen van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Onderwijs en Eeredienst alsook het Hoofd van het Gevangeniswezen vertegenwoordigers hebben aangewezen.

Het doel dezer studie-commissie is in de eerste plaats: zooveel mogelijk betrouwbare gegevens te verzamelen aangaande den tegenwoordigen toestand van de Inlandsche nijverheid enz. Om dit doel te bereiken is er, naar hare meening, geen betere weg dan het inroepen van de hulp der Inlandsche Bestuursambtenaren voor de invulling van door haar opgestelde vragenlijsten. Daarom neemt het Bestuur van het Java-Instituut de vrijheid hierbij beleefd uwe zeer gewaardeerde hulp en medewerking te verzoeken voor den arbeid van genoemde studie-commissie. Het belang van het voor een groot deel van de medewerking van het Inlandsch Bestuur afhankelijke welslagen van dien arbeid behoeft hier wel niet nader uiteengezet te worden.

Hoogachtend,
Het Hoofdbestuur v. h. Java-Instituut,
Prof. HOESEIN DJAJADININGRAT,
Voorzitter.
S. KOPERBERG, Secretaris."

Dit schrijven was vergezeld van het volgende verzoek met bijgevoegden staat en vragenlijst, waarvan wij hier alleen die punten weergeven, welke met de kunstnijverheid in verband staan; en dat zijn verreweg de meeste, daar, zooals bekend, de inboorlingen van oudsher gewoon waren hunne gebruiksvoorwerpen zoo fraai te vervaardigen, dat zij onder volkskunst te rekenen zijn.

„HoogEd. Gestr. Heer.

De studie-commissie voor het onderzoek naar de Inlandsche nijverheid heeft de eer uw medewerking te verzoeken voor een onderzoek naar den bestaanden toestand van de Inlandsche nijverheid en naar de middelen tot verbetering daarvan.

Hierbij doet de Commissie u ter kennisneming de vragenlijst A toekomen. Van deze vragenlijst bestaat ook een Javaansche, Soendaneesche en Maleische tekst. De Commissie zou het zeer op prijs stellen, indien u zoo goed zoudt willen zijn uwe hulp en medewerking te verleenen, opdat de daarin voorkomende vragen zoo volledig mogelijk beantwoord worden. Daarbij verdient het aanbeveling de lijst op ruime schaal te verspreiden onder de Inlandsche Ambtenaren in uw Regentschap. Zoudt u daartoe op bijgaande briefkaart willen opgeven, hoeveel exemplaren in het Javaansch, Soendaneesch, Maleisch en Nederlandsch u ter verspreiding in uw Regentschap noodig denkt te hebben?

Mag de Commissie tevens uw hulp inroepen om de ingevulde lijsten aan het adres van het Secretariaat van het Java-Instituut te Soerakarta te doen terugzenden?

Uw antwoord gaarne spoedig tegemoet ziend,

Met de meeste hoogachting,
Namens de Commissie vd.,
J. E. JASPER, [1]) Voorzitter.
S. KOPERBERG, Secretaris."

1. Welke van de hieronder genoemde bedrijven van nijverheid of kunstnijverheid, ambacht of kunstambacht, die in werkplaatsen of in huisvlijt door Inlanders worden uitgeoefend, zijn in Uw ambtsgebied belangrijk? (Deze vraag te beantwoorden door hieronder de namen van de in Uw ambtsgebied voorkomende belangrijke bedrijven slechts met rood potlood te onderstrepen).

STAAT A.

I. *a.* Het vlechten van hoeden, manden doozen, kokers, zakken, korven, hangers, vliegendeksels, speelgoed, visch- en vangwerktuigen van verschillende materialen: bamboe, rotan, pandanblad, lontarblad, gebangblad, lidi kelapa, lidi arèn, soorten biezen als mèndong, welingi enz., remboeloeng- of kiraibast, idjoek, enz.
b. het vlechten van vloer- en andere matten.

II. *a.* Het maken van gewone katoenweefsels (*loerik, polèng,* enz.).
b. Het maken van zijden weefsels met of zonder goud- of zilverdraad (*songkèt* of *polos*).
c. Het maken van katoenen ikatweefsels (*kain kasang, kain goebah*).
d. het maken van zijden ikatweefsels (*tjindé* of *tjindèn*).
e. Het maken van agal-weefsels (*bagor*).
f. Het maken van bandenweefsels (*stagèn*).
g. Het maken van weefsels van andere materialen (*widoeri, oerat pisang,* enz.).
h. Het maken van kantwerk (*rènda*) van katoenen of zijden garens of van goud- en zilverdraad.
i. Het borduren (*njoelam*) met katoenen en zijden garens, goud- of zilverdraad, loovertjes, enz. op mutsen, sloffen, buikbanden (*saboek*), sandalen (*troempahs*), enz.
j. Het maken van passementwerk.
k. Het kralenrijgen tot versiering van sloffen, banden, beurzen, enz.

III. *a.* Het batikken en stempelen op katoen.
b. Het batikken en stempelen op zijden (*looktjans*).
c. Het batikken en stempelen met gebruikmaking van goudblad (*pradan*).
d. Het verven van batiks (blauwverven, sogaverven, enz.).
e. Het maken van *tritiks, djoempoettans* en *kains kembangan.*
f. Het maken van *plangis.*

IV. Het goud- en zilversmeden (smeden, drijven, ciseleeren, graveeren, incrusteeren, etsen, versiering met filigraan, bolletjes, email, zwart niello, vergulden, verzilveren, vernikkelen, beitsen, edelsteenzetting, gebruik van soeasa, Berlijnsch zilver, nikkel, enz.).

V. Het gieten van geelkoperen voorwerpen met of zonder toepassing van versieringswijzen (ciseluur, gebruik van zwart email, à-jour-gieten, relief-versiering, enz.), het maken van geelkoperen muziekinstrumenten.

VI. Het maken van rood koperen voorwerpen.

VII. *a.* Het smeden van krissen, lansen en andere staatsiewapens (met of zonder *pamor*).

VIII. Het blikslaan.
a. Het maken van huishoudelijke artikelen van blik.
b. Het maken en uitslaan van blikken nokversieringen.

IX. *a.* Het maken van houten meubels (versierd of onversierd).
b. Het maken van houten rij- en voertuigen en het maken van wielen voor rij- en voertuigen.
c. Het maken van houten onderdeelen van woningen (versierde stijlen, deuren, wanden, gebjoks, enz.).
d. Het maken van huishoudelijke artikelen van hout (klompen, rijstscheppers, enz.).
e. Het maken van versierd klein houtsnijwerk (doozen, gongstandaards, enz.).
f. Het maken van houtdraaiwerk, zaagwerk en -inlegwerk.
g. Het maken van houten wajangfiguren (*wajang golèk* en *wajang kroetjil*).
h. Het maken van houten maskers (*topèng*).
i. Het maken van houten krisscheeden en krisgevesten.
j. Het maken van houten en bamboe muziekinstrumenten (*rebabs, angkloengs,* enz.), en houten standaards voor muziekinstrumenten.

X. Het maken van voorwerpen van klapperdop.

XI. *a.* Het maken van bamboe meubels.
b. Het maken van bamboe-wanden voor woningen.
c. Het maken van *pajoengs.*
d. Het maken van huishoudelijke bamboe voorwerpen (vogelkooien, spaarkokers, enz.).
e. Het maken van voorwerpen van bamboe-brandwerk.

XII. *a.* Het maken van lederen zadels, lederen paardentuig, lederen banden en riemen, lederen schoenen, sloffen en troempahs.
b. Het uitslaan van leder voor wajangfiguren (*wajang koelit* of *wajang poerwo,* hoofddeksels en vleugelversieringen v. wajang orang, waaiers, leesteekens, enz.)
c. Het maken van voorwerpen van geprepareerde huiden (van slangen, leguanen, enz.)

XIII. Het maken van voorwerpen van hoorn, been, schildpad, schelp, ivoor, paarlemoer, akar bahar, enz.

XIV. De steenbewerking.
a. Het maken van vloertegels, neuten, fundeeringssteenen en andere deelen voor bouwwerken.
b. Het maken van vijzels, wrijfsteenen, potten en andere huishoudelijke artikelen.
c. Het maken van grafpalen, beelden, e.d.

XV. De pottenbakkerij (het maken van versierd en onversierd aardewerk, het smoren of berooken van aardewerk, het maken van verglaasd aardewerk).

2. Welke andere *belangrijke* bedrijven van nijverheid of kunstnijverheid, ambacht of kunstambacht worden in werkplaatsen of in huisvlijt door Inlanders in Uw ambtsgebied uitgeoefend? (slechts in het kort te vermelden).

3. Hoeveel arbeiders (*toekangs* en koelies, afzonderlijk op te geven) zijn naar schatting in elk der door U aangegeven *belangrijke* bedrijven werkzaam? Welke zijn hun loonen of verdiensten? (gemiddelden te schatten).

4. Kunt U eenige belangwekkende gegevens of bijzonderheden mededeelen omtrent productie en afzet?

5. Welke maatregelen acht U noodig of wenschelijk tot wegneming of ter verbetering van de plaatselijke toestanden en omstandigheden, die belemmerend werken voor de ontwikkeling of uitbreiding van het bedrijf, voor de beschikking over materialen en werktuigen, de verhandeling van de producten?

6. Welke maatregelen worden reeds in Uw ambtsgebied genomen en welke middelen worden er toegepast tot bevordering of aanmoediging van bedrijf of bedrijven en met welke resultaten?

Hoe wordt dit werk door de bedrijfsleiders en *toekangs* op prijs gesteld? Welk resultaat heeft het gehad?

Het is te hopen en zeker ook wel te verwachten, dat op deze vragen, tot de Inlandsche Bestuursambtenaren gericht, vollediger en bevredigender antwoorden zullen inkomen, dan op dergelijke inlichtingen in 1884, welke, uitgaande van de „Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Nijver-

[1]) Gouverneur Jasper, die nog evenveel voelt voor de Inlandsche volkskunst, als toen hij, nog Controleur zijnde, van Regeeringswege het thans in vier lijvige boekdeelen neergelegde onderzoek instelde naar de Indische kunstnijverheid, zal wel even verlangend naar de resultaten dezer enquête uitzien, als wij.

Mogen zijne destijds gedane voorstellen nu eindelijk tot uitvoering komen! — Red.

heid" te Haarlem, gevraagd zijn aan de Europeesche Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Nederl.-Indië, waarvan de — op enkele gunstige uitzonderingen na — van gebrek aan belangstelling getuigende resultaten in 1889, te Batavia door den heer *P. H. van der Kemp*, tot diens bekende „Résumé van Gewestelijke rapporten over de kunstnijverheid in Nederlandsch-Indië", samengesteld, in brochurevorm zijn uitgegeven.

Reeds toen wees de heer v. d. Kemp op het voorbeeld van Britsch-Indië in deze, waar sedert heel wat, en met succes, gedaan is in het belang der inheemsche kunstnijverheid, zoowel op het gebied van kunst, onderwijs en musea, studiebeurzen als anderszins.

Reeds toen werd echter ook door Britsch-Indische bladen de opmerking gemaakt:

„Geen technisch onderwijs aan Inlanders, geen onderricht in het teekenen, in de pottenbakkers- en weefkunst kan de ten ondergang neigende inlandsche kunst ten goede komen, wanneer dit onderwijs uitgaat van Europeanen.

„De wederopwekking en de verbetering van Indië's kwijnende kunstbedrijven en de volle ontwikkeling van zijne rijke kunstbronnen worden vurig gewenscht door ieder vaderlandslievend inboorling van Indië. Als een middel tot dit zoo zeer gewenschte doel is het van het meeste belang den smaak voor kunst-technische opvoeding te ontwikkelen."

Verder schrijft diezelfde deskundige:

„We have, I think, enough of mere clerks and accountants" (sic!).

En vervolgens, ook *tout comme chez nous:* „Uit ervaring kan ik zeggen, dat de minste vacature bij 's lands dienst een groot aantal aspiranten doet opkomen, maar . . . wanneer men een uitmuntend handwerksman of technicus op het gebied van kunstnijverheid noodig hebt, dan kan men geruimen tijd wachten, alvorens men iemand vindt, over wien men ten volle tevreden kan zijn.

„Terwijl men nu de meest mogelijke aanmoediging voor het lager onderwijs over heeft, merkt men hier een leemte, die ook moet aangevuld worden door scholen voor kunstnijverheid en volkskunst in verschillende deelen des lands, om jonge lieden van aanleg in staat te stellen zich in de verschillende kleinkunsttakken te bekwamen."

Maar is het volgende bij ons ook het geval?

„Deze aangelegenheid is zóó innig verbonden met de herleving van Indië, dat zij reeds ten zeerste de aandacht heeft bezig gehouden van het beschaafd-denkend gedeelte onder het Indisch publiek en de verlichte Britsche staatslieden van den tegenwoordigen tijd" (zulks in 1884).

Reeds in 1887 schreef onze deskundige *Dr. Serrurier* te Leiden:

„Het ware te wenschen, dat een commissie van deskundigen, met smaak en kunstgevoel, van de Tentoonstelling te Londen gebruik maakte om aldaar studiën te maken van de Indische kunsten en eenmaal op de hoogte, zocht te bewerken, dat *schools of arts* in verschillende gewesten van Nederl.-Indië werden gesticht, die even zoo vele brandpunten voor de wederom oplevende kunstnijverheid zouden zijn."

Nederland heeft toen verzuimd dezen goeden raad op te volgen.

Nu doet zich wederom een dergelijke prachtgelegenheid voor bij de Internationale Tentoonstelling te Parijs in 1931.

Zijn wij wijzer geworden?

Dan moet er nu reeds door de Regeering, in samenwerking met belangstellende, deskundige Inlanders en Europeanen, het noodige daartoe gedaan worden!

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Ned.-Indië en Afrika.

In de Eur. Pers wordt *geleidelijk meer ruimte aan brieven en bijdragen over Afrika* afgestaan. *De Loc.* (18 en 23/3, blz. 51) heeft hiervoor bepaalde redenen. Wat *Zuid-Afrika* betreft is dit al heel natuurlijk. De Britsche Rijkspolitiek stelt daar telkens problemen, scherper en duidelijker dan in Australië, waarvan de verhouding tot het Moederland vrijwel onveranderd blijft. Die van Zuid-Afrika in het Rijk ondergaat nog wijzigingen; daarbij worden dan telkens definities gegeven en formuleeringen gevonden, die voor *Ned.-Indië*, omdat de dominion-staatsvorm mede in Nederlandsche en Ned.-Indische toekomst-concepties voorkomt, uitermate belangrijk zijn. De ontwikkeling nu van het Britsche Rijk tot een „Gemeenebest van naties"; de banden, die dan de autonome gebiedsdeelen verbinden; de vormen waaronder een rijkskern vas gezag behouden blijft; kortom, de wijze waarop langzamerhand het dominionstelsel leidt tot een „bond van staten", die toch één staat vormen, kan men het best waarnemen door de gebeurtenissen in Zuid-Afrika te volgen. Het is goed kennis te nemen van de *Congo*-ontwikkeling in *Midden-Afrika*. In het bijzonderheid bij de bespreken van de tegenwoordige bestuursproblemen — waar men naast de associatie-gedachte, die daar zelfs soms op assimilitatie gaat gelijken, een moderne hoofdenpolitiek verdedigt en ten deele al volgt — wordt aangetoond dat niet alleen de bestuurders van den Congo met vrucht het koloniaal werk van Nederland zullen volgen, maar dat wij in den Congo telkens politieke en economische verschijnselen waarnemen, die onze overdenking waard zijn. Dit geldt voor *Midden-Oost-Afrika* (Kenya, Oeganda en Tanganyika, het voormalig Duitsch Oost-Afrika) in nog sterkere mate. In dit voor een deel „nieuw land", is een tijdperk van zeer snelle ontginning en economische expansie ingetreden. *Centraal-* en *Oost-Afrika* hebben tegelijk geweldige uitgestrektheden onontgonnen gebied en onaangebroken bodemschatten, en een inheemsche bevolking, die nog zeer ver van de Europeesche ontwikkeling afstaat. Daarbij is die bevolking niet zoo overmatig talrijk. De belangstelling van Westersche landen nu voor dit gebied, dat letterlijk op den werker wacht, wordt grooter naarmate men zich rekenschap geeft van het feit, dat de omstandigheden in *andere koloniale landen* soms moeilijker worden.

De Loc. schrijft over „De geboorte van den Volkenbond in 1919" (22/3, blz. 20, W. Churchill), het *Soer. Hbl.* over „Hoofdaspecten van de Br.-Ind. constitutie, II" (16/3, Mr. H. D. van Werkum), „Dar-Ul-Aman" (19/2, *B.*) en Indo-China (22/3, 2de bl. „Uit de Pers"), de *Deli Crt.* over „Amerikaansch Individualisme" (28/3, Herbert Hoover) en *De Sum. Post* over „De toestand in Br.-Indië" (27/3) en „Het boerenvraagstuk" (30/3).

Normalisatie in Indië.

Sedert eenigen tijd heeft *de Raad voor de Normalisatie in Ned.-Indië* een eigen bureau in het gebouw te Arnhem op Noordwijk, waar de heer *H. Bock* als *secretaris* de administratie heeft (*Java-Bode*, 26/3). Het doel van „Normalisatie" is de verscheidenheid in vorm en afmeting van verschillende artikelen tegen te gaan en te komen tot de vaststelling van een dus beperkt aantal standaardmodellen. Bezoekers van de Jaarbeurs te Utrecht hebben er zich nader op de hoogte kunnen stellen van de Normalisatie; ook op de Bandoengsche Jaarbeurs is een dergelijke stand geweest. Niet alleen particulieren hebben belang bij de normalisatie, ook de overheid, gouvernement, provincie en gemeenten. Tot de leden van den Raad behooren dan ook verschillende overheidsvertegenwoordigers en men hoopt, dat niet

alleen particulieren, maar ook overheidsorganen tot den Normalisatieraad zullen toetreden, als lid, donateur of begunstiger. Verwacht mag worden, dat op de a.s. begrooting voor Indië een voorstel tot het verleenen van 'n gouvernementssubsidie zal voorkomen. *Indië* vindt via *Nederland* zijn contact met de algemeene normalisatie in *Amerika* en *Europa*. In Indië is op normalisatiegebied reeds e.e.a. verricht (wat *smalspoor* betreft) door het Suikersyndicaat, en aanhangig is de aanvaarding van *papiernormen*, waarvoor met belanghebbenden in bespreking is het in Nederland geldende Papierbesluit-1927, vastgesteld ing. de Warenwet. De papiernormen betreffen zoowel de samenstelling en qualiteit van het papier als de afmetingen (standaardformaten). De grondgedachte bij de standaardformaten in toepassing gebracht, is, dat elk formaat door halveering uit het voorgaande wordt afgeleid en dat de formaten onderling gelijkvormig zijn, waarbij als grondformaat een rechthoek is gekozen met zijden van 841 bij 1189 m.M., gevend een oppervlak van 1 vierk. M. Men heeft dus een zuiver wetenschappelijk beredeneerd stelsel, bedoeld om *internationaal* in toepassing te worden gebracht. Ook voor overheidsdiensten kan dit worden aanvaard. Bij aanvaarding van de papier-normen, gelijk in Nederland is geschied, komt het folio-formaat te vervallen en verkrijgt men rationeele, uniforme maten, wat ten goede komt aan de *efficiency in archieven* en overheidsbureau's.

De Loc. (18/3, blz. 7) geeft een verslag van een persgesprek met den heer Bodenhausen.

Luchtvaart. Rubber en latex.

De *Deli Crt.* (25/3) had te Medan aan boord van de „P. C. Hooft" een onderhoud met *Sir Eric Geddes*, na den oorlog bezuinigingsdictator in Engeland. Als aanstaand president van de *Imperial Airways* diende de reis van Sir Eric vooral ter bespreking van de uitbreiding der luchtroute van Londen naar Cairo en Karachi tot Rangoon en verder naar Singapore, terwijl hij met de Australische Regeering de luchtroute *Australië-Singapore* besprak en het burger luchtverkeer in het algemeen. Op *Java* is hij niet geweest en van overleg tusschen beide landen schijnt dus geen sprake te zijn. Ook als leider der *Dunlop Rubber Company* bezocht hij Australië en Malakka. Sir Eric verwacht lagere prijzen voor *rubber*. Voor de nieuwe geselecteerde en geoculeerde aanplanten zal een belangrijk lagere prijs ruim rendabel zijn. De Dunlop rekent er op eerlang haar eigen rubber voor 4 d. of 4½ d. per lb. f.o.b. Singapore te leveren. Zij zal hoogstens 10 % van haar eigen behoefte aan rubber kunnen dekken; de rest koopt zij in op de open markt. En dit, niettegenstaande de vraag naar rubber nog belangrijk zal moeten toenemen. Sir Eric verwacht dat de *rubber binnen 10 jaar vrijwel uitsluitend als latex verscheept* zal worden. Onze moderne scheepvaart beschikt over middelen om de latex, zooals ze is, te vervoeren zonder groote kosten van verpakking, in bulk. De latex kan men thans — dank zij een patent — in een 50 % oplossing verzenden, wat een veel beter uitgangspunt geeft voor de fabricage. Men kan er feitelijk van maken wat men wil en de rubber komt er in voor in zijn besten, zijn oorspronkelijken vorm. Uit de oplossing zijn alle rubbervoorwerpen electrolitisch neer te slaan op metalen vormen, van een doktershandschoen tot een zware rubberslang. Het opent de gelegenheid om de latex te mengen met andere stoffen, waardoor men geheel nieuwe producten kan krijgen, ook in de bandenindustrie. De desbetreffende proeven kunnen van groote beteekenis zijn voor de cellulose-industrie (o.a. kunstzijde). Daarvan is meer te verwachten voor de rubberindustrie dan b.v. van rubberbestrating. Men kan nu al zeer goed *synthetische rubber* uit olie maken tegen een prijs van 1 sh. 6 d., maar bij den lagen te verwachten productieprijs is dit geen gevaar meer voor de rubbercultuur.

De *Deli Crt.* (25/3) vermeldt voorts dat de H. A. P. M. bezig is te Belawan twee groote permanente tanks te bouwen voor de „*Verscheping van latex*". Tot nu toe wisselt de H. A. P. M. voortdurend sterk af in de wijze, waarop zij haar rubber verscheept (latex, sprayed rubber en crepe), al heeft zij te Port Swettenham een groote installatie voor den afscheep van latex. Ondertusschen weet de *Deli Crt.* dat in breede kringen ernstig getwijfeld wordt aan de onderstelling van Sir Eric Geddes, betreffende de *verscheping van latex*. Dit zou voor de zelf rubber produceerende fabrikanten, als Dunlop, U. S. Rubber, Goodyear enz. geen bezwaar zijn, maar voor de anderen is bij verscheping van latex een onafhankelijke handel in het ruwe product vrijwel uitgesloten. Met alle gevolgen daarvan. Vermoedelijk zullen de andere cultuurmaatschappijen dan ook ernstig bezwaar maken tegen een wijze van verscheping, die hen voor hun product afhankelijk doet zijn van enkele fabrikanten, die zeer gemakkelijk de handen kunnen ineenslaan.

Het *Soer. Hbl.* geeft een overzicht van den stand en den vooruitgang van „De rubbercultuur in Zuid-Oost-Borneo" (20 en 21/3), *De Loc.* geeft een schets van „Deli in 1928" (22/3, blz. 17, P. F. v. d. Berg).

Recht op verweer.

Naar aanleiding van de assistentenaanslagen, één op Java en twee op Deli, betoogt o.a. *De Loc.* (23/3, blz. 31) dat de employé's reeds thans beschermd moeten worden. *Door zich-zelf*, doordat zij gewapend moeten zijn; *door de overheid*, die met kracht en doortastend moet optreden, en *door het recht* — want *goed* recht kan in dit verband alleen *snel* recht en *streng* recht zijn. Om te doen zien, hoe volkomen eenparig *de openbare meening* ter zake is, citeert *De Loc.* wat „De Sum. Post" en het „*Soer. Hbl.*" (18/3, 3de bl. „Het eerste recht", *Z.*) schreven: De afslachting van Europeanen wordt in de oogen der koelies een experiment met gering risico, terwijl een later op te leggen vonnis weinig indruk maakt. Nu is het niet gemakkelijk ten deze een bepaalde gedragslijn aan te bevelen. De aanslagen zijn zeker niet zoo frequent dat men mag verwachten dat ieder assistent voortdurend op zijn hoede zal zijn. Zeker zal het wel nooit zóó erg worden, dat men iederen employé een paar „Dardanellen" moet meegeven, en naar wij hopen zal het nooit zóó worden, dat de ondernemingen een bewakingsdienst moeten instellen, welke althans eenig toezicht houdt tijdens den arbeid. Maar tusschen dit uiterste en dat van den assistent, die op de traditioneele wijze als een lam, zonder gevaar voor de daders, kan worden geslacht, bestaan allerlei nuances. En het allerminste waarmee men kan beginnen is dit: *ieder assistent te wapenen, en te zorgen, dat hij van dit wapen een goed gebruik kan maken.* Ook „De Sum. Post" dringt aan op meer bescherming van den assistent. Het blad zegt: „Het is dit gebrek aan bescherming van de assistenten, waarmede de autoriteiten rekening zullen hebben te houden. Het is billijk en zelfs noodig gebleken, dat de koelie wordt beschermd, maar het is onbillijk, wanneer de assistent minder of geen bescherming geniet, temeer, omdat hij daarvan op zoo verschrikkelijke wijze de dupe kan worden." Deze opmerking — zoo vervolgt *Z.* — van het Delische blad is geheel juist. Wij hebben de stellige overtuiging dat het geboefte wat minder vlug tot individueele of massale aanvallen zal overgaan, wanneer het leert ervaren dat dit voor den aanvaller minstens even groot risico meebrengt.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (25/3 „Snel recht en goed recht"; 22 en 23/3 „De positie van den assistent"; 25 en 26/3 „De methode der Arbeidsinspectie"; 27, 28 en 30/3 „De moord op Arbman Bergh" behandeld door den Landraad) en het *Bat. Nwsbl.* (21/3 „De kwade kansen").

Het presidium van den Volksraad.

De vraag: wie tot voorzitter van den Volksraad zal worden benoemd, blijft de aandacht houden. Deze benoeming gaat in belangrijkheid verre uit boven andere te verwachten benoemingen. Genoemd worden de heeren *J. W. Meyer Ranneft* en *ir. De Jongh*. Thans vestigen het *Soer. Hbl.* (21/3, 3de bl. *Z.*) en *De Loc.* (18/3, blz. 3) de aandacht op het feit, dat het presidium van den Volksraad niet alleen eischen van tact en bekwaamheid, maar ook van *juridische kennis* stelt. Is deze factor op de keuze van invloed, dan krijgt de mogelijkheid eener benoeming van *mr. K. J. Bijl* meer relief. Het „Bat. Nwsbl." (14 en 15/3) formuleerde dit aldus: „De *staatsrechtelijke kennis* is, nu de Volksraad medewetgever is geworden, volstrekt onontbeerlijk en hoe moeilijk het moge vallen dit te erkennen, de Kroon heeft — de zeldzame uitzondering niet te na gesproken — buiten den kring der juristen geen keus. De wetgevende arbeid stuit thans reeds herhaaldelijk op juridisch onvoldoende voorbereiding en ongetwijfeld zal feitelijke stagnatie bij herhaling optreden, wanneer een niet-jurist als voorzitter optreedt. Zoolang de Volksraad een adviseerend college was, konden staatsrechtelijke eischen op het tweede plan blijven; thans is voor elken candidaat staatsrechtelijke vorming practisch een onafwijsbare eisch." De keuze is voor de Regeering zóó beperkt dat geene benoeming mogelijk schijnt zonder een compromis tusschen verschillende eischen. Ook een B. B.-ambtenaar heeft eenig begrip van Staatsrecht en beschikt bovendien over zijn secretariaat voor meerdere voorlichting. De toestanden en verhoudingen zijn in de laatste jaren belangrijk veranderd; de ambtenaren, die in de hoogere rangen dienen, zijn uiteraard afkomstig uit een geheel andere periode van regeeringsbeleid.

De *Deli Crt.* wijst op „Het Bankroet van het parlementaire stelsel" (27/3).

Het Kawi.

Dr. Th. Pigeaud vertelt in *De Loc.* (18 en 21/3, blz. 1) van de studie van *het Kawi. Sir. S. Raffles* is de baanbreker geweest voor de wetenschappelijke beoefening van het Javaansch. Na hem begint het aantal wetenschappelijke beoefenaars onder de bestuursambtenaren en de zendelingen toe te nemen (o.a. *prof. T. Roorda*). Bij het lezen van Javaansche geschriften stootte men telkens op woorden, die niet meer gebruikt werden in de dagelijksche spreektaal. Het waren *Kawi-woorden;* er bleken geschriften te bestaan, die geheel in Kawi geschreven waren. Tot het goed begrip van Kawi-geschriften is men eerst gekomen door den arbeid van *prof. H. Kern*. Door zijn groote kennis van het *Sanskriet*, de oude, aan het Perzisch, Grieksch, Latijn en de andere West-Europeesche talen verwante taal van Voor-Indië herkende hij in het Kawi terstond de talrijke Sanskriet-woorden, die er in voorkomen. De spraakkunst van het Kawi kon hij voor een gedeelte spoedig begrijpen door vergelijking met verwante talen, zooals het Maleisch en de talen van de Filippijnen. Zoo is het hem gelukt in de jaren na 1870 een steeds beter inzicht te krijgen in den bouw van het Kawi. Daar hij spoedig inzag dat Kawi niet iets afzonderlijks is, buiten het gewone Javaansch, en ook op andere gronden, noemde hij het taaleigen van wat men tot toen toe Kawi-geschriften genoemd had: *oud-Javaansch*. Het aantal geschriften, waaruit men dat Kawi of oud-Javaansch kon leeren kennen, vermeerderde intusschen snel door den arbeid van *dr. H. N. van der Tuuk* op *Bali*. Men wist reeds geruimen tijd, maar toen dr. Van der Tuuk zich daar gevestigd had bleek het eerst duidelijk, dat op Bali veel meer van de oude Kawi-geschriften bewaard waren gebleven dan op Java, hoewel ze ook door de Balineezen lang niet alle meer geheel worden begrepen. Door het bekend raken van de handschriften, door dr. Van der Tuuk op Bali verzameld en thans in de Universiteits-bibliotheek in Leiden bewaard, is het pas mogelijk geworden ons langzamerhand een eenigszins helder beeld te vormen van de ontwikkeling van de Javaansche taal en letterkunde in het oudere tijdperk, vóór den Islam. Thans heeft *prof. dr. C. C. Berg* een kort overzicht gegeven van de Javaansche letterkundige geschiedenis in zijn „Inleiding tot de studie van het Oud-Javaansch".

Ten slotte verdienen aandacht: het [illegible] 20 en 23/3, 3de bl. „Atjeh", *Villanus*), *De Loc.* (23/3, blz. 32 „Celebes", *Horsting*), het *Bat. Nwsbl* (20/3 „Batavia's landhuizen"; 22/3 „Van de Pasemah-hoogvlakte", *C. F. B.*), de *Java-Bode* (20 en 22/3 „De Giesting"; 23/3 „N.-Guinea") en de *Deli Crt.* (26/3 „Tapanoeli").

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Naar beneden.

Het Mal.-Chineesche blad *Swara Publiek* van 15 Februari vervolgt zijne beschouwingen in vorige nummers over de — volgens de redactie — aanstaande gelijkstelling der Chineezen met Europeanen als noodwendig uitvloeisel van de invoering van een op Europeesche principes gebaseerd Burgerlijk Wetboek in China op 1 Januari 1930.

Het blad zet zijn artikelen voort aldus:

Een ander gevolg (van de gelijkstelling der Chineezen in Indië) is, dat binnenkort ook Indonesiërs gelijkgesteld moeten worden. Wanneer alleen de Chineezen gelijkgesteld worden, dan zullen de Indonesiërs natuurlijk ontevreden worden.

Dat gevoel is te begrijpen en moet gebillijkt worden door alle Chineezen die misnoegd zijn omdat de vreemdelingen in China een bevoorrechte positie innemen.

De gelijkstelling der Chineezen zal der Regeering veel werk geven om te zorgen dat er genoeg rechtbanken zijn die hun zaken moeten behandelen en onderzoeken. Wanneer de gelijkstelling der Chineezen een feit zal zijn geworden en dan nog die der Indonesiërs gevolgd zal zijn, wat kort na elkaar zal moeten geschieden, dan zullen zeker de bepalingen op de rechtbanken en gevangenissen gewijzigd moeten worden. Niet echter naar boven, zoodat alle Landraden vervangen moeten worden door Raden van Justitie en alle gestraften een behandeling krijgen als de Europeanen en alle huis-

zoekingen gedaan worden zooals in de huizen der Europeanen, maar naar beneden en wel zoo, dat de Raden van Justitie worden afgeschaft en de Landraden in plaats daarvan komen. De behandeling van Europeesche gestraften zal dan minder mooi geschieden dan nu het geval is en misschien zal er een behandeling komen naar klasse en prestige en niet meer naar nationaliteit, zooals nu.

Zij, die zich nu al blij maken, moeten zich voorbereiden op een ontnuchtering, wanneer zij niet begrijpen dat die gelijkstelling niet beteekent gelijkstelling naar boven voor ons, maar een gelijkstelling naar beneden voor de Europeanen. Men zal misschien zeggen dat de Europeanen niet zullen goedvinden dat men hen van hun positie naar beneden haalt. Iemand die dat zegt, toont al te groote waarde te hechten aan de gelijkstelling.

Een volmaakte gelijkstelling kan in de wet, op papier bestaan, maar toch kan er groot onderscheid gemaakt worden in de practijk.

De wet zeg b.v. dat alle personen die aan wal stappen en die wantrouwen opwekken, gevisiteerd moeten worden door de ambtenaren of douanebeambten. Let goed op: alle personen, zonder uitzondering. Hier heeft men een volmaakte gelijkstelling. Maar wat wil men zeggen wanneer die ambtenaren de Europeanen vertrouwen en dus hun goederen niet onderzoeken, terwijl de Chineezen het wantrouwen opwekken en hun goederen daarom onderzocht worden?

Veronderstel dat de bepalingen op de huiszoekingen bij Europeanen gelijk gemaakt worden aan die voor Indonesiërs en Chineezen. Wat wil men zeggen als de politie het noodig acht de huizen der Chineezen te onderzoeken maar geen reden vindt om dat bij de Europeanen te doen?

De wet veroordeelt zonder uitzondering ieder die een politie-oppasser slaat, tot een geldboete van één tot honderd gulden of tot gevangenisstraf van een dag tot drie maanden. Maar wat wil men zeggen wanneer een Europeaan die een oppasser slaat, beboet wordt met tien gulden en een Chinees of Indonesiër daarvoor door dienzelfden rechter veroordeeld wordt tot gevangenisstraf van een halve maand? Die rechter overtreedt de wet toch niet?

Het is daarom beter zich over die gelijkstelling niet al te veel illusies te maken, wil men later niet ontnuchterd worden zooals iemand die heerlijk ligt te droomen en plotseling ijswater over zijn lichaam krijgt.

De wet kan men vergelijken met een cirkel, waarin degenen die haar moeten uitvoeren, kunnen rondspringen zooals zij maar willen, zoolang zij maar niet buiten dien cirkel gaan.

Maar hoewel die gelijkstelling beteekent gelijkstelling naar beneden voor de Europeanen en niet naar boven voor ons, zal of *moet* ze, wanneer ze geldt voor alle bevolkingsgroepen, ons de voldoening geven dat, al is het slechts in de verbeelding, alle menschen gelijk zijn gemaakt. Niemand is hooger en niemand is lager dan de andere.

Wanneer de Hollanders hun superioriteit willen blijven handhaven, dan moeten zij dat niet trachten te doen met allerlei kunstmatige middelen, allerlei wetten die onderscheid maken tusschen de rassen, maar door hun *moreele kracht*. Wanneer straks blijkt dat die moreele kracht groot genoeg is dat zij, hoewel reeds van hun verhooging afgehaald, toch nog grooter zijn dan de anderen, dan zullen de andere volken zeker gewillig die superioriteit willen erkennen. En voor de Hollanders zelf zal deze gewillige erkenning, die afgedwongen wordt door de moreele superioriteit, veel mooier zijn dan die, welke door de wet wordt geëischt. Zoodoende bestaat er, door die gelijkstelling naar beneden, kans dat er natuurlijker en betere verhoudingen ontstaan onder de verschillende bevolkingsgroepen. En wanneer uit die natuurlijker en betere verhoudingen ten slotte samenwerking komt tusschen die verschillende bevolkingsgroepen voor den vooruitgang van dit land en zijn bewoners, dan zullen de Hollanders zien dat het afdalen van hun verhooging voor hen geen na- doch voordeel zal beteekenen.

Veel hangt van de Hollanders af. Maar naar beneden moeten zij zeker!

Wij zijn niet ver meer af van het oogenblik waarop alle bevolkingsgroepen samen op den grond zullen staan en waarop de verhooging (het bankje) van drie honderd jaar oud zorgvuldig in een historisch museum bewaard ligt. De Hollandsche Regeering doet verstandig wanneer ze spoedig de Hollanders van hun bankje naar beneden haalt.

Diversen.

Een schrijver in het blad *Djanget* te Jogja verklaart dat het voor de karaktervorming van den Indonesiër slechts is den Hollander, den soldaat of den politieagent als boeman te gebruiken en ook om de jeugd steeds het prijajischap en het dienen bij 't Gouvernement in het algemeen als iets wenschelijks voor te houden. Daardoor wordt het begrip „Regeering" en „Gouvernement" voorgesteld als iets zeer verhevens en iets waarvoor men vreezen moet. De ouders toch, die zich hieraan schuldig maken, vergeten dat de Indonesiërs door een ander ras worden geregeerd en dat zich „van het Westen gekomen bloedzuigers" aan Indonesië hebben vastgeklampt, die voedingsstoffen naar het Westen doen afvloeien. Schrijver dringt er op aan om alle krachten in te spannen ten einde die bloedzuigers van zich af te schudden.

Tegen de meening dat Indonesië er niet zoo zou uitzien als 't nu was, indien het niet door Nederland was overheerscht, wordt door een medewerker van *Darmo Kondo* te Solo opgekomen. Zulk een opvatting — zegt hij — is vijandig aan het eigen ras. Schrijver wijst op den bloei van Indonesië vóór de komst van de vreemdelingen en op het koloniale systeem, het in slaap sussen der bevolking. Werden de deuren tot de scholen in het begin wijd geopend, later werden zij gesloten, toen de Indonesiërs knapper werden en de vreemdelingen dreigden te verdringen. De vrijheid wordt niet door de overheerschers geschonken, doch door de overheerschten veroverd.

In *Soeloeh Rajat Indonesia*, het orgaan der Indonesische Studieclub te Soerabaja, vervolgt R. M. Soedarto zijn bevindingen omtrent de groote macht die de zending in de Buitengewesten bezit en wijst bijvoorbeeld op het gemis aan samenwerking tusschen de Inlandsche en Europeesche B.B.-ambtenaren, — de laatste meestal jong en dus onervaren — en op gevallen waarin bij de conflicten de zending het beslissend woord heeft. Verder laat hij nog meer licht vallen op de ongewenschte toestanden door eenige staaltjes te noemen van gevallen in de Z.- en O.-afdeeling van Borneo in schoolkwesties.

In hetzelfde blad spreekt iemand van de vaak gehoorde grootsprekerij der Hollanders wat betreft hun groote bekwaamheid in het koloniseeren, zooals Indonesië dan moet hebben getoond en vraagt waarom diezelfde Hollanders van Suriname dan geen tweede Deli hebben kunnen maken. Volgens schrijver mag een voorname factor, de Javaansche arbeidskracht, niet worden over het hoofd gezien. Bovendien vergete men ook niet, welken bloei, zegt hij, deze eilanden al kenden voordat de Hollanders kwamen.

Naar aanleiding van een te Batavia gehouden cursusvergadering der Ind. Soc. Dem. Partij, schrijft H. A. Salim in een beschouwing over de vredesbeweging in de *Fadjar Asia*, orgaan van de P. S. I., dat ook hij en zijn partijgenooten voor den vrede zijn en zonder disconto zelfs. Want vrede is een voorwaarde voor veiligheid en veiligheid voor vooruitgang. Dat pro-vrede zijn sluit echter niet anti-oorlog zijn in. Er zijn oorlogen die Allah welgevallig zijn en niet slechts volgens de Islamieten; de volgens de Koranleer heilige oorlog is o.m. die der verdrukten en mishandelden en wegens hun overtuiging uit huis en hof verdrevenen.

Schrijver wijst er op hoe verschillend van gevoelen de sociaal-democraten in Nederland zijn geweest in 1914, toen zij aan de mobilisatiebegrooting hun stem gaven en in 1920, toen zij zich aansloten bij de ontwapeningsactie.

Hij eindigt met één beroep op de sociaal-democraten in Nederland om geen tijd te verknoeien met die nuttelooze ontwapeningsactie, doch te beginnen met hun stem te doen hooren tegen het gebruiken van Indonesiërs als betaalde soldaten in een leger dienende om hun eigen broeders te bestrijden, in gevallen waarbij die oorlogvoering niet een voor hen reine strekking heeft. Zoolang zulke dingen niet gedaan worden is het geroep om wereldvrede der sociaal-democraten niet anders dan reclame. Valsche humaniteit!

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Aanslagen door koelies.

Het Indische weekblad „De Banier" (Nr. van 21 Maart) schrijft:

In een zeer korten tijd hebben een aantal betreurenswaardige aanslagen plaats gevonden op Europeesche geëmployeerden in de cultures. Wij kunnen thans niet beoordeelen of de frequentie der aanslagen thans grooter is dan vroeger, immers ook 't aantal ondernemingskoelies is belangrijk toegenomen.

Zeer dikwijls is het vraagstuk der aanslagen uiterst simplistisch gesteld. 't Is nog niet lang geleden, dat Stokvis in den Volksraad de oorzaak ervan vrijwel geheel zocht in het werken onder contract met poenale sanctie. En meermalen is beweerd, dat een goede kennis der taal den assistent practisch vrijwaren zou.

Men heeft gemeend, dat aanslagen 't meest plaats vonden op jonge assistenten, door koelies, die pas korten tijd op ondernemingen werkzaam zijn.

De treurige gebeurtenissen echter, die thans hebben plaats gevonden, dwingen ons, niet bij deze eenvoudige verklaringen te blijven staan. Immers twee gruwelijke aanslagen vonden plaats in Oost-Java, waar geen contractarbeid voorkomt; aanslagen werden gepleegd op oudere assistenten, terdege bekend met de taal; door koelies, die niet sedert kort werkzaam waren in de cultures, maar verscheidene jaren en die reden tot tevredenheid hadden gegeven; ze werden gepleegd zonder dat provocatie had plaats gevonden door klap of ruwe bejegening.

We willen hiermee niet zeggen, dat de bovengenoemde „populaire" oorzaken geen gevolgen zouden kunnen hebben. Maar 't vraagstuk is daarmee niet opgelost. Een dieper gaand onderzoek, we zouden haast zeggen een meer wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken van het kwaad is urgent, in 't belang van assistent en koelies beide.

Algemeen wordt er over geklaagd, dat de mentaliteit der koelies een andere is dan vroeger; dat de uiterst langzame berechting een nadeeligen invloed uitoefent op die mentaliteit; dat ook de wijze waarop de arbeidsinspectie te werk gaat, er niet toe meewerkt die mentaliteit te verbeteren; in 't kort, dat de gezagshandhaving met te slappe hand geschiedt.

We twijfelen er niet aan, dat ook in die richting gezocht moet worden, maar zouden er toch op willen wijzen, dat een zoeken alléén in die richting gevaar voor eenzijdigheid in zich sluit. Er is ook een andere zijde waarop vroeger in dit blad reeds gewezen is.

Het streven naar efficiency bij de bedrijfsvoering op de ondernemingen is sterk toegenomen, de drang daartoe uitgaande van vele directies is drukkend voor assistent en arbeiders beide. De Inlandsche arbeider begrijpt niets van en gevoelt niets voor een arbeidsmethode, die zoo efficient mogelijk is, geboren uit ons Westersch industrieel systeem. En we vragen ons af, of wellicht ook te star de toepassing van dit systeem in dit land wordt doorgevoerd. Men bedenke, dat men niet ongestraft psychologische fouten begaan kan bij den omgang met zijn werkvolk, vooral waar dit anders is aangelegd dan het Europeesche.

En daarom betwijfelen we, of een onderzoek op de gewone wijze door Arbeids-inspectie, rechterlijke macht en binnenlandsch bestuur wel tot een oplossing voeren kan.

Politiek Economisch Weekblad.

Een van D. A. Daamen's Uitg. Mij. te 's-Gravenhage uitgaand prospectus kondigt de verschijning aan (tegen October a.s.) van een nieuw periodiek: Politiek Economisch Weekblad, orgaan ter versterking van de rijkseenheid: Nederland-Indië, onder redactie van Mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra, Prof. Mr. F. J. H. Cowan en Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff. Verder wordt een uitgebreide staf van deskundige medewerkers opgesomd, waaronder tal van hoogleeraren aan de Universiteit te Utrecht.

Het doel van het weekblad zal zijn: Saambinden tegenover de beweging „Los van Nederland"; de Rijkseenheid bevorderen tusschen Nederland en Indië in Oost en in West. Het blad wil *politiek* zijn om stuur te geven aan de richting, die naar de opvatting van hen, die de leiding ervan hebben, voert tot het genoemde doel. En *economisch*, omdat de economische vraagstukken voor de materieele welvaart, beide voor Indië en Nederland, van het hoogste gewicht zijn. Het is een *weekblad*, uitsluitend gewijd aan de koloniale belangen, omdat dit noodig is om de gewekte belangstelling in Indische zaken levendig te houden en om het Nederlandsche volk, in al zijn geledingen, de roeping te doen verstaan, die het heeft te vervullen tegenover het groote Wereldrijk: Nederland en Indië.

Voor verdere bijzonderheden zij verwezen naar het prospectus zelf, dat — naar we vermoeden —

genoemde uitgever gaarne zal toezenden als men er hem om vraagt.

De Indische zending in nood.

Onder bovenstaanden titel hebben Mr. W. C. Beucker Andreae te 's-Gravenhage, Mr. W. J. H. Dons te Amsterdam, Mr. A. M. Joekes en Mr. C. Th. Krabbe te 's-Gravenhage, Prof. Dr. J. Lindeboom te Groningen, Mr. R. Mees te Rotterdam, Mr. A. S. Rueb te 's-Gravenhage en Prof. Mr. C. van Vollenhoven te Leiden aan verschillende personen een omzendbrief gezonden, waarin zij aandringen op krachtigen steun van den arbeid der Samenwerkende Zendingscorporaties. Zij wijzen er op, dat deze corporaties ziekenhuizen, ambachts- en andere scholen onderhouden, en dat vooral voor een nieuw ziekenhuis te Malang veel geld noodig is. Zij vragen daarom krachtigen steun „ook van hen, wier standpunt in geloofszaken niet geheel met dat der corporaties overeenstemt", ten bate van het ziekenhuis te Malang en anderen maatschappelijken arbeid, voor de jaren 1929, 1930 en 1931.

Neerlands Indië.

Van het onder leiding van Prof. D. G. Stibbe bij de Uitg. Mij. Elsevier te Amsterdam verschijnend, door verschillende deskundigen geschreven standaardwerk: „Neerlands Indië, land en volk, geschiedenis en bestuur, bedrijf en samenleving", is dezer dagen de vierde afl. uitgekomen. Ze bevat het slot van het hoofdstuk over de bestaansmiddelen der Inlandsche bevolking, door J. E. Jasper. Daarna wordt een aanvang gemaakt met Hoofdstuk VI: De godsdienst, waarvan het gedeelte het heidendom betreffend, door Prof. C. Spat is beschreven en vervolgens Prof. Dr. N. J. Krom aan het woord komt met eene beschouwing over het Hindoeïsme, welke in deze afl. nog niet ten einde is. Ook afl. 4 is rijk geïllustreerd.

Tropisch Nederland.

In afl. 26 (van 19 April) besluit Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis zijne artikelenreeks over de onrust in Indië en hare oorzaken. — De hr. M. Ch. van Rouveroy van Nieuwaal geeft het slot van: Voor het opnemen eener nieuwe militaire vestiging in de Padangsche Bovenlanden (Een oude herinnering). — De afbeeldingen in deze afl. zijn als steeds, zeer mooi.

Flores.

Het Jan.-Febr. Nr. van Tourism, het orgaan van het Official Tourist Bureau te Weltevreden, is nagenoeg geheel aan Flores gewijd, dat, naar men hoopt, in het toeristenverkeer zal worden opgenomen, nu er door het geheele eiland een schitterende autoweg is aangelegd. Deze weg, een wonder van ingenieurskunst, is zeer afwisselend; hij gaat hoog over de bergen en hij daalt tot onder het niveau van de zee; hij loopt door valleien even vruchtbaar als de Zwitsersche, maar nadert ook, zoo dicht het maar kan, nog werkende vulkanen. Bij zeer mooie afbeeldingen wordt een en ander van de bevolking, de flora en de fauna van Flores medegedeeld, terwijl bijzondere aandacht wordt gevraagd voor de drie vulkaan-meren.

De Indische Mercuur.

No. 17 (24 April). Het 50-jarig bestaan der Deli Planters Vereeniging, door Mr. H. J. Bool (met afbeeldingen, o.a. van het standbeeld van J. T. Cremer voor het gebouw der Vereeniging). — De rietcultuur op de Philippijnen en de Sandwich-eilanden. Voordracht, gehouden door Dr. V. J. Koningsberger. — Resultaten van de conferentie met deskundigen van de suikerindustrie te Genève. — De Chineesche handel en industrie in Ned.-Indië. — Sinaasappelcultuur in Suriname (pessimistische mededeelingen van Prof. Dr. G. Stahel, directeur van het Landbouwproefstation). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft literatuur over oliën, vetten en wassen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Uit den inhoud van No. 38 (16 Maart). Biologische bestrijding van insectenplagen en hare toepassing in Ned. Oost-Indië, door Dr. S. Leefmans (vervolg). — Rubberprijzen. — Ned.-Indië en de visscherij (aan de N.R.Ct. ontleende mededeelingen van den hr. Poortman over de vestiging van een modern visscherijbedrijf in de Indische zeeën).

Locale Belangen.

In afl. 7 (van 1 April) geeft J. Z. van Dijck het vervolg van: De geschiedenis van een Ambachtsschool. — G. de Raad schrijft over de centralisatie en de decentralisatie. — Verder een artikel van X. over Burgemeestersbenoemingen in Indië.

Mededeeling No. 72 (Bijlage van genoemde afl.) bevat een prae-advies van den hr. H. J. Bussemaker over: Hoe dient de toekomstige gemeentelijke organisatie te worden na de eventueele opheffing van het desa-verband binnen de gemeentegrens? Dit prae-advies is uitgebracht voor het 19e Decentralisatie-Congres te Semarang op 10 en 11 Mei a.s.

* * *

Leerboek der tropische geneeskunde, door Dr. C. D. de Langen en Dr. A. Lichtenstein. Tweede druk. Met afb. (Weltevreden—Leiden, G. Kolff en Co.).

De Chineezen in Nederl.-Indië. Rede uitgesproken op 15 Oct. 1928 bij den aanvang van den cursus betreffende de Chineesche politieke en sociale stroomingen in Ned.-Indië. . . aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, door J. Th. Moll. (China. Een driemaandelijksch Tijdschrift. April '29).

Biografische en genealogische gegevens betreffende apothekers in Ned.-Indië, tot nu toe gevonden in het Landsarchief te Batavia, door P. C. Bloys van Treslong Prins (vervolg). (Pharmaceutisch Tijdschrift v. Ned.-Indië, Febr. '29).

De werkelijke waarde van Suriname als cultuurland (slot), door J. S. C. Kasteleijn. (Econ.-Statistische Berichten. 24 April).

Naar Java's hoogsten top. De Smeroe (3675 M.), door H. R. van Heekeren. Met afb. (Eigen Haard. 20 April).

Kern Institute-Leyden. Annual bibliography of Indian archaeology for the year 1927. Published with the aid of the Government of Netherl. India. [With Foreword by Prof. Dr. J. Ph. Vogel]. With plates. (Leyden, E. J. Brill Ltd.).

Suriname.

„De West" van 12 Maart heeft een onderhoud gehad met den Belgischen deskundige voor geo-physisch onderzoek, den heer K. L. Vingerhoets, die met den heer Koker naar Suriname is vertrokken om een onderzoek in te stellen naar het voorkomen van petroleum in Nickerie. Het onderzoek zou geschieden volgens de methode in 1920 ontdekt door een broeder van den deskundige, en die in hoofdzaak berust op de kennis van de radio-activiteit van verschillende mineralen. Wij gaan hier niet verder in op de beschrijving der methode, die volgens den heer Vingerhoets geen theorie is, maar die met succes is toegepast in de praktijk, waarvan eenige voorbeelden worden medegedeeld.

„De West" van 19 Maart ontving uit Nickerie het volgend telegram: *Onderzoek Paradise petroleum zeer gunstig afgeloopen.* „De West" leidt hieruit af, dat volgens de aanwijzingen van het apparaat, waarmede de heer Vingerhoets het geo-physisch onderzoek zou verrichten, de bodem van Nickerie aardolie in groot volume moet bevatten.

In het nummer van 26 Maart vinden wij nog de volgende mededeeling:

„De heer Koker, Zaterdag hier teruggekeerd van Nickerie, bevestigde ons, dat het onderzoek volgens de radiummethode ingesteld door den heer Vingerhoets zou wijzen op de aanwezigheid van groote voorraden petroleum in den bodem. De heer Vingerhoets heeft ook met zijn toestel Combé bezocht (buitenwijk van Paramaribo) waar tot een paar honderd voet diepte naar water is geboord en waar hij evenééns meent de aanwezigheid van petroleum te kunnen vaststellen.

Donderdag vertrekt de heer Koker weder naar Nickerie, om over eenige weken samen met den heer Vingerhoets naar Europa te vertrekken.

Eveneens vertrekt naar Nickerie de ingenieur S. M. Filipovitch, vertegenwoordiger van de Maxwell Stevenson Co. te New York. Deze ingenieur wenscht zich niet uit te laten over het doel van zijn komst."

* * *

„De West" van 2 April schrijft: „In Nickerie heerscht uitbundige vreugde. Uit de boorpijp van Paradise borrelt de laatste dagen onafgebroken een mengsel van petroleum en water, met een sterke ontwikkeling van den reuk van naphta. Welke hoeveelheid olie tot dusverre is opgeborreld, kon men niet opgeven, omdat het een gemengde vloeistof is welke naar boven komt. Maar de berichten luiden dat — na een boring tot slechts 45 meter diepte — de bron „rijkelijk" vloeit."

* * *

„De West" van 26 Maart deelt mede, dat de motorschoener Eurasia an de Saramacca en de Coppename een lading paalhout zal innemen van den West-Indischen Houthandel, bestemd voor de Zuiderzeewerken.

* * *

Van de hand van den heer J. S. C. Kasteleyn — den voorzitter van het Suriname-Studie-Syndicaat — die onlangs van zijn reis naar Suriname is teruggekeerd, verscheen in de „*Economisch-Statistische Berichten*" een serie zeer belangrijke artikelen onder het hoofd „*De werkelijke waarde van Suriname als cultuurland.*"

Aan het slot van het vijfde artikel, in het nummer van 24 April, vat de heer Kastelijn zijne conclusies samen. Hij is van oordeel:

„dat de opvatting, dat Suriname een land van groote vruchtbaarheid is, voorzien van prachtige waterwegen, slechts voor een klein gedeelte en wel alleen voor de alluviale kleigronden, opgaat;

dat, willen deze gronden voor meerdere cultures geschikt gemaakt worden dan zij tot nu toe zijn, men op een andere wijze zal moeten inpolderen, n.l. met behulp van stoomgemalen (Haarlemmermeer), waardoor groote aaneengesloten complexen drooggemaakt en mechanisch bewerkt zouden kunnen worden;

dat de aanleg van een proefpolder aanbeveling verdient;

dat de kolonie in hoofdzaak op één kurk en dan nog wel een vrij zwakke, n.l. de Liberiakoffie-cultuur drijft;

dat de naaste toekomst der koffieplantages afhankelijk is van de uitbreiding van het afzetgebied der Liberiakoffie;

dat die uitbreiding ten nauwste samenhangt met het succes, dat de thans aangewende pogingen om den zuren smaak van de koffie af te krijgen, zullen hebben;

dat het derhalve absoluut noodzakelijk is, deze pogingen tot het uiterste voort te zetten en daartoe de noodige middelen te verschaffen;

dat de productiviteit der bevolking moet worden opgevoerd;

dat dit alleen kan door de mogelijkheid te scheppen haar uitvoerproducten te doen telen;

dat koffiesoorten met een wereldmarkt (dus geen Liberia), vruchten en rijst, reeds thans daarvoor in aanmerking komen;

dat ter bevordering van de vruchtencultuur gedurende een zeker aantal jaren voor een goedkoope scheepsgelegenheid gezorgd moet worden;

dat, waar mogelijk, irrigatiewerken moeten worden aangelegd;

dat de bevolking geanimeerd moet worden op de cassavevelden tevens koffie te planten;

dat de hooge gronden, d.w.z. dezulke, die niet behoeven te worden ingepolderd, niettegenstaande hun boschrijkdom, in doorsnede humus- en waterarm zijn;

dat niettemin getracht moet worden de cacaocultuur op de daarvoor geschikte hooge gronden te doen herleven.

De uitvoering dezer plannen, zal aan een afzonderlijk lichaam moeten worden toevertrouwd, dat in nauw contact met het Proefstation zal dienen te staan.

De financiering ervan moet buiten de jaarlijksche koloniale begrooting om geschieden, uit een fonds dat Nederland voor den economischen opbouw van Suriname besteden wil, evenals 25 jaar geleden voor Ned.-Indië werd voorgesteld.

Hieruit moeten bestreden kunnen worden de uitgaven voor:

de proeven van Dr. Fernandes;

de speciale organisatie, belast met het in het leven roepen van volkscultures van uitvoerproducten;

den proefpolder met stoomgemalen;

de subsidies, noodig voor de verzekering van een goedkoop vruchtentransport gedurende een zeker aantal jaren;

een proefonderneming voor cacao op de hoogere gronden, al of niet in samenwerking met particulieren;

den aanleg van plaatselijke irrigatiewerken.

Zonder nieuw geld in Suriname te steken komt men er niet. Het wachten op een adviseur, die het middel zal weten aan te geven Suriname zonder oogenblikkelijke offers van Nederland weder tot bloei te brengen, is vergeefsch, dat hebben wij 10 jaar geleden reeds gezegd. Blijft men hierin volharden, dan zal men, zooals reeds zoo vaak gezegd is, door moeten gaan met subsidieeren zonder de kolonie een stap vooruit te brengen.

Sedert mijn vorig bezoek aan Suriname is er weer plm. 30 millioen aan subsidie ingegaan en 8 millioen aan de kolonie geleend. Wil men weten wat bereikt is, dan raadplege men slechts de ingediende begrooting voor 1930, bij welker opstelling men alle krachten heeft moeten inspannen om niet boven de subsidie der laatste jaren te gaan.

Ik eindig met nogmaals aan te halen, hetgeen mr. D. Fock in 1912 in een rede over Suriname gezegd heeft:

„Ik ben het met de Surinamecommissie eens, dat men met een blik op de toekomst moest durven ingrijpen om door verbetering van den economischen toestand te komen tot verbetering van den financieelen toestand, maar dan moet men ook de logische consequentie daarvan aanvaarden en bereid zijn tot uitgaven, die daardoor noodzakelijk worden."

Hoe lang zal men daar nog tegenop blijven zien?"

* * *

In het „Utrechtsch Dagblad" van 25 April het verslag van een lezing, door den oud-gouverneur Baron van Heemstra over Suriname gehouden voor de Vereeniging tot instandhouding van het oudstudentenfonds, in de senaatszaal van het Universiteitsgebouw.

Wij citeeren uit het verslag het volgende:

„De Noord-, Oost- en Zuidgrenzen van dit 160.000 K.M.² groote gebied met zijn slechts 140.000 bewoners, zijn afgebakend; in het Westen echter is di

scheiding met Britsch Guyana niet zeker. In 1814 werd de Corantijne als Westgrens aangenomen, maar daar de bovenloop dezer rivier nog steeds niet vast staat, is de toestand daar onzeker. Het is mij een raadsel, aldus spr., dat de regeering dit gedoogt. Niet dat wij dat gebied behoeven uit landhonger, maar het is op zichzelf zeer eigenaardig, dat de vreemdelingen vrijen toegang hebben tot onze domeinen."

* * *

In de vergadering van 19 April heeft de Eerste Kamer de begrooting van Suriname voor 1929 zonder beraadslaging en zonder hoofdlijke stemming aangenomen.

Naar aanleiding hiervan schrijft „Het Algemeen Handelsblad" van 20 April:

„Wij vreezen, dat een dergelijke wijze van behandeling der Surinaamsche aangelegenheden daar ginds in het gewest, dat men zoo gaarne aanduidt als Nederland's twaalfde provincie, een groote teleurstelling zal wekken.

Natuurlijk, voor onze welvaart heeft Suriname vooralsnog geen beteekenis, die zich ook maar laat vergelijken met die van Oost-Indië. Onze zedelijke taak in de Oost is ook veel belangrijker en vele malen zwaarder dan die ten aanzien van Nederlandsch Guyana, maar recht op belangstelling van beide takken der Staten-Generaal heeft dit Nederlandsch gewest in Zuid-Amerika toch ook.

In de Tweede Kamer heeft men in een verloren nachtelijk uurtje aan de begrooting nog eenige aandacht gewijd, de Eerste vindt dat onnoodig.

Voor de Nederlanders, bestuursambtenaren, leden van de vertegenwoordigende colleges, ondernemers, voor de Surinamers die van een soms ietwat beschamende loyauteit zijn, voor de vreemdelingen, die daar een mijnbouwnijverheid in het leven hebben geroepen, is dat ongetwijfeld een ontmoedigend geval.

En evenzeer voor menschen, die, zooals de oud-gouverneurs Van Heemstra en Staal, pogen de belangstelling van het Nederlandsche volk en de Nederlandsche autoriteiten te wekken en te onderhouden.

Voor de politieke partijen is Suriname zonder eenig belang; ergo praat men er niet over en laat liever van jaar tot jaar groote sommen als rijksbijdragen vloeien in den schijnbaar bodemloozen put der Surinaamsche rekening, dan na te gaan, of er dan geen middel is te vinden, dat Suriname op eigen voeten plaatst.

De gewijzigde grondwet van 1922 eischt een herziening van het regeeringsreglement, evengoed als voor Oost-Indië. De regeering stuurt degenen die in de schriftelijke stukken vroegen naar die herziening met een kluitje in het riet en de Eerste Kamer neemt daarmede eenvoudig genoegen.

Suriname blijft het stiefkind. Men laat de menschen verder ploeteren in armoede met volstrekt onvoldoende, verouderde en daardoor kostbare outillage, laat het worstelen met volksziekten en andere bezwaren en moeilijkheden.

Geen Surinamer kan de regeering interpelleeren, geen partij wint of verliest een kiezer door volstrekte verwaarloozing van dit land.

Waarom zou men zich dan daarover bekommeren?"

* * *

De termijn van verkrijgbaarstelling der Surinaamsche weldadigheidszetels ten bate van de Gouverneur van Heemstrastichting is verlengd tot ultimo Juni a.s.

Curaçao.

De „bovenwinden".

Zoo, of liever „mijn bovenwinden", noemde mej. Slothouwer in haar met veel hartelijkheid voorgedragen lezing in de groep West-Indië van het Indisch Genootschap l.l. Zaterdag St. Martin, St. Eustatius en Saba. Een niet groot maar veelzins uitgelezen publiek woonde deze eerste vergadering onder leiding van den nieuwen voorzitter, den oud-gouverneur van Suriname, Mr. Van Heemstra, bij. Wij zagen den heer Van Romondt, referendaris bij „Koloniën", die den minister vertegenwoordigde, den oud-gouverneur Helfrich, den heer Van Grol, oud-gezaghebber van St. Eustatius, prof. Van Vollenhoven, voorzitter van het I.G., prof. De Josselin de Jong, prof. Knappert, prof. Moresco. Wij misten alle Curaçaoenaars-leden en tijdelijk hier verblijvende Curaçaoenaars, die gemakkelijk toegang hadden kunnen krijgen, en zoo allen een treffende bevestiging leverden van de stelling van mej. Slothouwer, dat er geen gemeenschap is tusschen bovenwinders en Curaçaoenaars, zoodat de eersten het dan ook niet van Curaçao maar van Nederland verwachten.

De schets van land en volk, van bestuur en zeden, hier en daar verduidelijkt door lichtbeelden, was boeiend en werd met groote aandacht gevolgd. Treffend was wat wij te hooren kregen over den tegenwoordigen toestand, gevolg mede van de van hoogerhand aangemoedigde landverhuizing; over het geestelijk abandonnement ook, dat toelaat, dat een Engelsche synode zeggenschap heeft over de behartiging der godsdienstige belangen van het protestantsche deel der bevolking. In uiterst sobere bewoordingen voorgedragen, beluisterden wij een scherpe klacht tegen de wijze, waarop de Nederlandsche bovenwindsche eilanden door Nederland behandeld worden; een noodkreet om uitredding, die gehoor moge vinden bij hen, die de macht hebben om de reddende hand uit te steken.

Een aardig oogenblik was het, toen na de pauze mej. Slothouwer, die een pleidooi gehouden had voor het Sabaansche fraaie handwerk, het opgevangen verwijt, dat de Chineesche kloosters hetzelfde goedkooper leverden, onder hartelijke instemming der vergadering afdoende neutraliseerde met de opmerking, dat Chineezen Chineezen zijn en Sabanen...... Nederlanders.

Mr. Ellis benoemd.

De vorm, waarin het bericht der benoeming van Mr. Ch. de la Try Ellis tot voorzitter van het Hof van justitie het groote publiek bereikt — een K. B. tot wijziging van een ander, voorzoover de datum van ingang der benoeming betreft — is wel eigenaardig. Met 1 Mei is deze benoeming nu ingegaan.

Een woord van hartelijken gelukwensch is hier op zijn plaats. Een gelukwensch voor Mr. Ellis, wien door deze benoeming recht gedaan wordt. Een gelukwensch voor Curaçao, dat aan het hoofd zijner rechtsbedeeling een magistraat ziet geplaatst van buitengewone bekwaamheden, voortreffelijk jurist, scherpzinnig geleerde, man van onbesproken handel en wandel, vol liefde voor zijn ambt, onafhankelijk, onkreukbaar, trouw aan de Koningin.

De toestand der financiën van Curaçao

De desbetreffende nota bij de stukken der begrooting voor 1930 overgelegd, geeft wel eenige belangrijke cijfers. O.a. blijkt, dat — de uitleening te verkrijgen gelden buiten beschouwing gelaten — de ontvangsten van *f* 2.150.906 in 1923 gestegen zijn tot *f* 5.130.704 in 1928, terwijl voor 1929 geraamd is *f* 4.294.500 en voor 1930 *f* 5.980.325, terwijl de uitgaven voor die jaren berekend zijn op *f* 2.459.701, *f* 5.392.775, *f* 5.363.689 en *f* 7.354.853.

Over 1923 is er een nadeelig verschil tusschen ontvangsten en uitgaven geweest van *f* 308.795, over 1924 en 1925 een overschot van *f* 3.919 en *f* 72.938, over 1926 weer een tekort van *f* 311.738, over 1927 'n overschot van *f* 211.482, terwijl de voorloopige cijfers over 1928 een verlies van *f* 262.071 geven. Oorspronkelijk was er op gerekend, dat voor havenverbetering en watervoorziening geleend zou worden; de voorloopig becijferde uitgaven voor deze diensten ad *f* 262.071 zijn echter gekweten uit de overschotten van vorige jaren. Voor de watervoorziening komen echter nog in Nederland gedane uitgaven in aanmerking.

Het zou wel gewenscht zijn, dat de Raad eens vroeg, hoe dat met die overschotten eigenlijk zit. Van 1923 tot 1927 is meer ontvangen dan uitgegeven (1924, 25, 27) *f* 288.339 en meer uitgegeven dan ontvangen (1923, 1926) *f* 620.533. Het schijnt dus zoo te gaan, dat tekorten voor het Rijk en overschotten voor de kolonie zijn.

Voorts lezen wij, dat voor 1929 een suppletoire begrooting zal worden ingediend, waardoor de uit leening te verkrijgen gelden — dus de uitgaven — maar even met *f* 2.520.000 worden verhoogd.

Ten slotte deze orakeltaal:

„Waar, door de zich steeds wijzigende omstandigheden, het zeer moeilijk, zoo niet onmogelijk is, een zuivere raming te maken, spreekt het van zelf, dat slechts dan tot leening overgegaan zal worden, wanneer blijkt, dat de financieering uit voorschotten niet langer mogelijk is.

Tengevolge van de sterke toename der werkzaamheden op alle kantoren op de eilanden Curaçao en Aruba in verband met den steeds toenemenden opbloei dier eilanden, moeten de uitgaven van zelf sprekend gelijken tred daarmede houden.

Teneinde de begrooting sluitend te houden, zal tot het sluiten van leeningen moeten worden overgegaan ter bekostiging van de z.g. „kapitaalsuitgaven."

Wanneer echter al deze kapitaalsuitgaven gedaan zullen zijn en op de begrooting slechts posten voor gewoon onderhoud zullen voorkomen, zullen de gesloten leeningen zeer gemakkelijk, zonder verhooging van belastingen, kunnen worden afgelost."

Straten in „Villa La Fama".

De heer L. Camarena, eigenaar van „Villa La Fama", omvattende de terreinen van Rusthof, Vianenweg, Chèr Asile, Payen, Stuyvesant en Saartje, waarop een zeer groot aantal families hun woningen hebben, heeft een schrijven gericht tot het Departement van O. W., met het verzoek de huizen te doen nummeren.

Daar bovendien de straten van 10 meter breedte, die hij voor eigen rekening liet aanleggen, thans in slechten staat verkeeren, verzoekt hij O. W. daaraan zijn aandacht te schenken.

In genoemd schrijven stelt de heer Camarena voor een nieuwen verbindingsweg te maken van Vianen in rechte lijn naar 't Oosten, door 't gedeelte, genaamd „San Hose". Met 't oog op het steeds toenemend verkeer van auto's zou dit een prachtige oplossing zijn. Om dezen weg tot stand te brengen is de heer Camarena bereid 5 à 6 M. van zijn terrein af te staan. Door een gelijke breedte er aan toe te voegen, zou O. W. daar een weg kunnen maken van 10 à 12 M. breed, hetgeen het verkeer zou vergemakkelijken. De heer Camarena onderwerpt dit plan met nog een ander wegenproject aan het oordeel van O. W. en hoopt dat zijn voorstel een gunstig onthaal moge hebben bij O. W. Wij hopen het met hem! Monteberde, en 't publiek in het algemeen zal er mee gediend zijn. *(A. d. C.)*

Curaçaosche Handelsmaatschappij.

Het *Algemeen Handelsblad* deelt mee, dat de *f* 1.000.000.— aandeelen der nieuwe uitgifte bijna geheel door de oude aandeelhouders genomen zijn.

Begrooting van Koloniën.

Jaarwedde van den Gouverneur. Politie.

Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van het XIde Hoofdstuk der Rijksbegrooting voor 1929.

Daarbij wordt voorgesteld, de ambtelijke inkomsten van den Gouverneur van Curaçao (thans *f* 32.000) gelijk te maken met die van den Gouverneur van Suriname en beiden dus toe te kennen een jaarwedde en een toelage wegens representatiekosten van *f* 28.000 en *f* 12.000.

De toeneming van de bevolking met personen van allerlei gehalte en verschillende nationaliteit, maakt het noodzakelijk, het politietoezicht uit te breiden. In verband hiermede zal de troepenformatie moeten worden uitgebreid met één luitenant en twee brigades, elk ter sterkte van één sergeant-majoor-instructeur, vier sergeanten en 25 brigadiers, infanteristen eerste klasse of fuseliers. Deze formatie-uitbreiding zal leiden tot een verhooging van de militaire uitgaven met *f* 131.400 per jaar, van welk bedrag thans de helft is uitgetrokken. Van deze verhooging zal echter de helft door Curaçao worden teruggestort.

Daarenboven zal op verzoek en voor haar rekening, ter bescherming van de terreinen der Curaçaosche petroleumindustrie Mij. nog een halve brigade worden bestemd.

Personalia.

Bestemd voor uitzending naar Curaçao: A. L. A. A. van Uwen, loods in Curaçao, Vlissingen; J. Tinge, loods in Curaçao, Farmsum.

Het brugvraagstuk.

Verleden week deelden wij als bijzonderheid mee, dat volgens de *Amigoe* een lid der Kamer van Koophandel had meegedeeld, dat de tegenwoordige brug als noodbrug hem niet zoo slecht voorkwam.

In een openbare vergadering, aan hetzelfde onderwerp gewijd, heeft het bedoelde Kamerlid op dit *Amigoe*-verslag (door de Kamer zelf verstrekt, naar de redactie meedeelt) aanmerking gemaakt. Hij zou slechts hebben willen wijzen op de vele goede diensten, die de brug bewezen had en nog bewijst. Alleen blijft ze soms te lang open.

Errata!

Twee stijlbloempjes uit de Memorie van Toelichting bij de begrooting voor 1930:

„Het zou voor ondergeteekende een voorrecht zijn......... als ook in de toekomst de inkomsten steeds een dermate bedrag opbrachten, dat het Gewest Curaçao in staat zal zijn, zijn eigen huishouding te blijven bekostigen".

en

„Bij Memorie van Antwoord...... is...... medegedeeld, dat........., wat ten rechte had moeten zijn........."

Geschiedkundige sprokkelingen.

Vóór in het doopboek der Geref. Kerk van Curaçao, beginnende 1785, staat na het in ons blad van 13 Sept. 1928 overgenomene:

Ao. 1786. Den 13n October is Ds. Hermannus Arnoldus Idema, eertijds Predt. te Maasniel in Gelderland, alhier aangekomen en bevestigd den 5n (?) November uit 1 Thessalonic. 5 vs. 12 en 13; De intree Predicatie is den 19 do. uit Psalm 5 vs. 14b en 15 door zijn eerw. gedaan. Den Maart 1787 overleed zijn Eerw. tot groote droefheid zijns ambtsgenoots en gemeente. De rouwpredicatie is door mij gedaan, den........... uit...........

Uit den Verren Vreemde.

I'm alone.

't Is met de I'm alone-kwestie wel wat anders geloopen dan wij verwacht hadden. Amerika en Canada zijn tot het besluit gekomen de vraag over het recht van handelen aan arbitrage te onderwerpen. Elke regeering zal een arbiter aanwijzen, deze twee zullen samen een derde kiezen. Dit scheidsgerecht zal zich niet bemoeien met de vraag der eventueele schadeloosstelling.

De I'm alone, een Canadeesch schip, werd, van dranksmokkel verdacht, aangeroepen door een Amerikaanschen smokkeljager. De I'm alone stopte niet. Integendeel, de kapitein Randall deed volle vaart zetten. Tijdens de vervolging kwam een tweede smokkeljager ten tooneele. Dit schip loste de schoten, welke de I'm alone tot zinken brachten, haar bemanning werd tijdig door een der smokkeljagers opgenomen.

Is het eerste aanroepen geschied in de strook waar binnen de Amerikaansche zeepolitie recht van handelen had? Zoo ja al, is de vervolging gebleven binnen de grens, welke hiervoor aangenomen of vastgesteld is? En mocht ook dit al bevestigend beantwoord worden, dan rest de vraag, mocht een politieschip, dat die vervolging niet mede was begonnen binnen de politiegrens, deelnemen aan die verre vervolging en daarbij handelen, zooals in deze is geschied.

Canada behoudt zich het recht voor om van de schadevergoedingsvraag een afzonderlijk geding te maken, maar de kans van hierbij op eenig succes te kunnen rekenen is voor een zeer groot gedeelte afhankelijk van de uitspraak, waartoe het scheidsgerecht zal komen. De eigenaars van het schip eischen een vergoeding van 250.000 dollars.

Daar gebeurtenissen, welke met dit geval min of meer overeenstemming hebben, reeds meermalen zijn voorgekomen, maar dan door den Amerikaanschen rechter konden worden afgedaan zonder internationaal conflict, kan men verwachten dat zij in de toekomst ook wel niet zullen uitblijven, doch dat eventueel daarbij betrokken buitenlandsche schepen dan rekening zullen houden met de uitspraak van het nu in te stellen scheidsgerecht. Daarom zal de I'm alonezaak een beteekenis van verdere strekking krijgen.

Indochina.

Het bezoek van Z. Exc. de Gouverneur-generaal van Indochina, Pierre Pasquier, aan onze Oost geeft ons aanleiding eenige sprokkelingen bijeen te brengen over modern Indochina.

De kust van Indochina heeft wel vele inhammen, maar zij zou voor de groote scheepvaart geen veilige aanlegplaatsen bieden als deze niet kunstmatig waren verkregen. Als zoodanig bestaan nu de havens van Saigon en Haiphong aan rivieren gelegen, die van Hongay en Bangoi in diepwater, die van Touranne in de rivier met een voorhaven in diepwater. Daar komen een 8-tal kleinere havens bij van secundair belang.

Wij laten hier over de twee, die voor het verkeer met het buitenland beteekenis hebben, eenige gegevens volgen.

De voornaamste Saigon ligt aan de rivier van dien naam, op 80 K.M. van de kust. De verbinding van de haven met de zee is verzekerd door een kanalisatie van 250 à 300 M. breedte en 10 M. diepte. De groote schepen van de Messageries Maritimes, die tot 20.000 ton meten, varen er veilig heen. Toch is de handel van Saigon niet voldaan, er wordt gewerkt aan een uitbaggeren van het vaarwater om de toekomstschepen met den grootsten diepgang een veilige vaart te verzekeren.

Saigon heeft een rivier- en een zeehaven. Zij staan samen onder een raad van administratie, met vèrstrekkende bevoegdheden. Behalve deze twee handelshavens, is er nog een oorlogshaven, een drijvend dok van 350 t. en constructie-werkplaatsen.

Volgens het werk van den heer Pouyanne over de vaart op Indochina, biedt de handelszeehaven 180 H.A. wateroppervlak aan de schepen, 6 K.M. aanleggelegenheid, terwijl de rivier daar tusschen 300 M. breedte laat. Een gemetselde kade van 1000 M., waarlangs een spoorweg loopt, is langs diepwater gebouwd, terwijl nog 2500 M. kade muur zich langs geringe diepte uitstrekken. 45 groote schepen kunnen er tegelijk liggen, lossen, laden.

Aan *La Dépêche Coloniale* van 12 April onleenen wij deze cijfers, om een denkbeeld te geven van den groei van Saigon. In 1885 kwamen er 473 zeevaarders binnen. Dit aantal is successievelijk geworden: 503 in 1895; 580 in 1905; 683 in 1915; 769 in 1920; 830 in 1924. Van 1885 tot 1924 nam de tonnenmaat van inkomende en uitgaande zeeschepen toe van 1.177.400 tot 3.352.678.

Hieronder zijn niet begrepen de schepen van velerlei soort en grootte, die zich op de rivier bewegen, noch de talrijke kustvaartuigen.

Andere cijfers, ter vergelijking aangeboden, verbeelden den uitvoer van rijst: in 1860 was deze slechts 58.000 t.; 294.000 in 1880; 730.000 in 1900; 1.020.000 in 1920; ruim 1.400.000 in 1925.

De tweede haven, waarvan wij 't een en ander wenschen te zeggen, is Haiphong.

Op 25 K.M. van de monding van de Cua-câm werd in 1880 een basis gevestigd ter voorziening van de in Tonkin opereerende troepen. Hier trok zich een levendig verkeer samen, dat zich nadien bevestigde en uitbreidde. Daar het vaarwater nog al wat bezwaren opleverde, werd naar een ander punt gezocht, dat aan gunstiger voorwaarden zou voldoen. Maar terwijl er plannen gemaakt en besproken werden, groeide Haiphong tot een verkeerscentrum van beteekenis, zoo te land als te water. Men heeft toen de wijze partij gekozen. De rivier wordt uitgebaggerd, en heeft zoo een verzekerd vaarwater van 7 M. diepte gekregen. De haven van Haiphong is goed ingericht en wordt voortdurend meer gemoderniseerd. De booten van de Messageries Maritimes varen er ook bij laag water heen en terug.

Met dit alles is Haiphong een mooie haven geworden. In 1914 was 't aantal in- en uitvarende groote zeeschepen 400, in 1920 788, in 1924 825. Om een denkbeeld te geven van 't overige verkeer, vermelden wij dat in 1924 dit aantal voor schepen van *alle* soorten te zamen 16447 bedroeg, met een tonnen totaal van ruim 3.500.000.

Het beheer en de exploitatie zijn hier niet in handen van een raad met groote financieele en administratieve vrijheid, zooals in Saigon; dit vertraagt de ontwikkeling.

In April kwamen de vliegeniers Bailly, Reginensi en Marsot, na een vlucht van 10 dagen, van Bourget naar Saigon, daar aan. Zij hervatten, na een week in Indochina verbleven te zijn, de terugreis, die in 9 dagen werd volbracht. De afgelegde afstand van 22.000 K.M. in dien tijdduur vormt geen record, maar het volbrachte wijst er op dat Frankrijk en zijn verre kolonie in O.-Azië plaats willen houden in de ontwikkeling van het verkeerswezen door de lucht.

Voor een geregelde verbinding zijn de plannen reeds ver doorgevoerd. Een groote luchtlijn gaat over drie gedeelten. Voor het eerste tot het nabije-Oosten, tot Bagdad zijn, o.a. met Italië, de noodige overeenkomsten geteekend. Voor het tweede van Bagdad tot Rangoon wordt overleg met Engeland gepleegd voor samenwerking. Het derde van Rangoon tot Kanton en Shangai, met zijtakken Vinh-Saigon en Vinh-Hanoi, vergde samenwerking met Siam.

Volgens *La Dépêche Coloniale* van 22 April is de overeenkomst tusschen de vertegenwoordigers geteekend, die nu alleen nog de goedkeuring der beide regeeringen behoeft.

Frankrijk en Indochina zijn in gemeenschap door middel van twee radio-telegrafische verbindingen. In Indochina zijn stations te Saigon en te Hanoi. Parijs Saigon is in functie van 7—10 uur, van 12—14 uur, van 17,30—1 uur. Parijs—Hanoi van 17—22 uur. De berichten uit Indochina worden in Frankrijk ontvangen van af 8 u. 's morgens.

De commissie Simon in Engeland terug.

Met het verlaten van Britsch-Indië zijn Sir John Simon en de medeleden van zijn commissie de rust niet deelachtig geworden, die zij toch waarlijk wel verdiend hadden na hun zoo emotievol verblijf van zeven maanden in Indië.

Den 26en April zetten zij voet aan wal te Folkestone, vanwaar zij onmiddellijk doorreisden naar Londen. In Victoria-station was hun een betooging toegedacht, een voortzetting van de vele, die hun Indisch tijdperk hebben gekenmerkt. Wij lezen hierover:

„Een groote groep Britsch-Indische betoogers marcheerde om drie uur uit Hyde Park, waar zij eerst door het Indische Lagerhuislid Saklatvala waren toegesproken, naar Victoria-station. De politie wilde den opmarsch niet toelaten en brak de processie verscheiden malen af, waarna de betoogers zich bij tweeën en drieën, maar toch met een aantal vlaggen, waaronder de Indische nationale driekleur, naar Victoria-station begaven. Er waren ook zwarte vlaggen. Zij droegen voorts een aantal opschriften, waaronder een: Wie heeft Lajpat Rai gedood?

Een sterke politie macht bewaakte het perron en niemand werd in de nabijheid van het afgezette gedeelte toegelaten. Een groep Indiërs was in het station, toen de trein binnenkwam en ook buiten het station waar eveneens een sterke politiemacht te voet en te paard patrouilleerde. Eén der betoogers schijnt te hebben geroepen: „Naar de hel met de commissie van Simon", waarop de politie onmiddellijk op den Indischen student toeschoot en hem ondanks heftig verzet arresteerde.

In den strijd werden verscheidene Indiërs gekwetst. Twee andere Indiërs, een professor en een dokter, en een Engelschman werden eveneens gearresteerd, doch allen werden later vrijgelaten."

De commissie Simon is zelf geenszins onvoldaan over hetgeen zij in haar rapport meent te kunnen voorstellen voor de ontwikkeling der betrekkingen tusschen Engeland en Indië. Maar de heethoofden veroordeelen bij voorbaat alles wat van deze zijde kan komen. En Indische heethoofden kunnen veel kwaad doen, en veel bederven voor Indië.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Rotterdam.

In plaats van wijlen den heer Van Reyn Snoeck is tot Secretaris der afdeeling benoemd de heer *F. A. Vervloet.*

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging zal ditmaal gehouden worden te Breda op 8 Juni e.k.

Van de Redactie.

EXTRA MAIL UIT INDIE.

Het Persbureau van het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie brengt het volgende onder uwe aandacht:

Per s.s. Tabanan van de Rotterdamsche Lloyd is uit Indië een extra mail (zoowel zeepost als landmail) verzonden.

De Tabanan wordt omstreeks 7 Mei a.s. te Rotterdam verwacht.

Van het Informatie-Bureau.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

M. J. Knippels, Onderwijzer bij het L.O., Creutzbergstraat 19, Arnhem.
H. A. J. NEUIJEN, Adj.-accountant 1e kl. b. d. Belasting-accountantsdienst, Rozengracht 19, A'dam (C.)
Ir. N. W. van Diemen de Jel, Ingenieur 3e kl. bij den dienst van den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Lekstraat 231, 's-Gravenhage.
A. L. A. van Uwen, Loods in Curaçao, Badhuisstraat 19, Vlissingen.
J. Tinge, idem als voren, Farsum bij Delfzijl.
Maämoer 'I Rasjid, Gouv.-arts bij den D. V. G., Van Speijkstraat 126(I), Amsterdam (W.).
A. te Braak, Burgerl. (techn.) ambt. bij den P.T.T.-dienst, Lindestraat 68, Zwolle.

OOST-IND. AMBTENAREN MET VERLOF:

H. Hardonk, Administrateur v. Financiën 2e kl., Van Bleiswijkstraat 2a, 's-Gravenhage.
W. Wilmink, Inspecteur v. h. Inl. onderwijs, p.a. A. J. Lammers, graanhandelaar, Deventer.
H. H. A. Dörrie, Hoofdpol.opz. b. d. Veldpolitie, Banteln a. d. Leine (Duitschland).
G. Kerkhoff, Techn. ambt. 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Pieter Bothstraat 16, 's-Gravenhage.
A. Kees, Tijd. wd. beheerder 1e kl. Landspandh.dienst, Timorstraat 116, Haarlem.
D. Lamers, Leeraar b. d. Kon. Willem III-school te Weltevreden, Snelliusstraat 48, 's-Gravenhage.
D. A. Teerlink, Pol.opz. i. d. res. Malang, 2e Helmersstraat 25, Amsterdam (W.)
A. J. Tomei, 1e Officier b. d. Gouv. Marine, Maastricht, Fr. Romanusweg 25.
Mej. A. W. F. Roessel, Onderwijzeres der 3e kl. b. h. O.E.L.O., Valkenboschlaan 4, 's-Gravenhage.
G. R. Seydel, Afd. Secr. kantoorh. o.h. res. kt. te Grisee, Valkenboschkade 570, 's-Gravenhage.
M. D. Braspot, Dir. v. h. Huis v. Bewaring te Mr. Cornelis, Verhulststraat 67, 's-Gravenhage.
H. A. W. Nijsen, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Villa „Ushonk", Bakkum (N.-H.)
T. C. Vuurman, Commies-kashouder b. d. Marine-Etab., Marcusstraat 9huis, Amsterdam.
A. J. L. de Groot, Kapitein der Inf., Beeklaan 450, 's-Gravenhage.
E. K. Poels, 1e Luit. der Cavalerie, Langendijk 157, Gorinchem.
H. W. Thenu, 1e Luit. der Infanterie, Klimopstraat 189, 's-Gravenhage.
J. E. Poirrié, Onder-Luit. der Infanterie, Archimedesstraat 37, 's-Gravenhage.
S. Cavalli, Onder-Luit. Topografischen dienst, Beeklaan 378, 's-Gravenhage.
L. Polk, Off. van Gez. 2e kl., Berkenlaan 47, Antwerpen (België).
B. W. A. Richter, Onder-Luit. der Infanterie, Beeklaan 346, 's-Gravenhage.
R. Roos, 1e Luit. der Infanterie, Klein Engendaalweg 86, Soest.
G. J. Bouhuijs, Onder-Luit. der Artillerie, Hooidrift 46, Rotterdam.
Mej. A. J. G. Speet, Commies bij het Centr. Kant. v. d. Statistiek, v. Weede v. Dijkveldstr. 37, Den Haag.
Ph. A. Kuuhl, Boekhouder 1e kl. S.S. en Tr., Marconistraat 80, 's-Gravenhage.
F. Augenstein, Opz. 1e kl. b. d. W. en 's Lands B.O.W., Reinkenstraat 70, 's-Gravenhage.
M. J. A. Kardinaal, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., p.a. Ned.-Ind. Handelsbank, 's-Gravenhage.
Mej. H. C. J. v. d. Schraaf, Onderwijzeres der 1e kl. b. h. O.E.L.O., p.a. Zuster A. Born, Lunteren.
A. van Dorp, Opz. 1e kl. b. d. W. en 's Lands B.O.W., Klimopstraat 238, 's-Gravenhage.
C. Posthumus, Onderw. der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Sofiakade 54a, Rotterdam.
Mej. E. van Dorp, Commies b. d. S.S. en Tr., Klimopstraat 238, 's-Gravenhage.
Mr. G. J. Blanke, Adj.-inspect. b. d. dienst Gevangeniswezen, Kr. Nieuwe Gracht 17, Utrecht.
H. J. H. Cleber, Politieopziener b. d. Alg. Politie, Oststrasse 145 (II), Dusseldorf.

A. van Dooren, wd. Inspecteur 1e kl. P.T.T.-dienst, Bentinckstraat 10, 's-Gravenhage.
H. M. Reijneke, Commies voor de belastingen, Wagenstraat 118, 's-Gravenhage.
L. A. F. Bimmerman, Ondercommissaris van Politie, Regentesselaan 155, 's-Gravenhage.
R. M. Celosse, 2e Werktuigkundige Gouv. Marine, Wouwermanstraat 68, 's-Gravenhage.
P. J. M. Schell, Hoofdrechercheur 1e kl. Alg. Politie, Matterhorn bij Cleef, Saalweg 100.
A. P. van der Neut, 1e Commies bij het Binnenl. Bestuur, Beetslaan 3, Bilthoven.
A. Th. Brouwer, 1e Commies b. d. Alg. Rekenkamer, Franklinstraat 179, 's-Gravenhage.
O. Veer, Hoofdcommies b. h. Bezoldigingskantoor, Balistraat 28, 's-Gravenhage.
E. Stravers, Opz.-machinist b. d. S.S. en Tramwegen, Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
Mej. E. L. Heim, Onderwijzeres der 3e kl. b. h. O.E.L.O., Beeklaan 346, 's-Gravenhage.
G. Topzand, Ass.-resident bij den Alg. Bestuursdienst, Hendrik de Keyserstraat 48, Utrecht.
F. Jünge, Politie-opziener bij de Alg. Politie, Balditz b/Dürrenberg, Saksen (Duitschl.).
Mr. A. W. ten Bosch, Tijd. buitengew. lid Raad van Justitie te Batavia, p/a. Ned. Handel-Mij., 's-Gravenhage.
L. J. Riedé, Architect bij de Wat. en 's Lands B.O.W., Obrechtstraat 499, 's-Gravenhage.
R. W. Kofman, Controleur 1e kl. bij het B.B., Snelliusstraat 37, 's-Gravenhage.
C. W. Bagchus, Assistent bij het Centr. Kant. van de Statistiek, Oranjeweg 11, Oosterbeek.

Mutatiestaat van 24 April tot 1 Mei.

Nieuwe Leden

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
S. W. Hoekstra, Amsterdam, Heerengracht 278. f 10...	Eigen aanmelding.
D. H. P. Mackay, Consul van Siam, Amsterdam, Frederiksplein 46. f 5.	Secretaris Afd. Amsterdam.
Firma B. J. Rubens & Co., Amsterdam, Raadhuisstraat 20. f 5.	Secretaris Afd. Amsterdam.
J. Limburg, Bloemendaal, Rijperweg 5. f 5	Eigen aanmelding.
J. Riche, Heemstede, Laan van Bloemenhove. f 5.......	Secretaris Afd. Haarlem.
W. M. van Doesburg, Gorinchem, Pompstraat 138. f 5	Eigen aanmelding.
C. W. A. M. Groskamp, Oud President v. d. Factorij der N.H.M., Den Haag, Hotel „Vieux Doelen". f 5........	Mr. Caesar Voûte te Den Haag.
A. Plesman, Directeur K.L.M., Den Haag, Balistraat 27. f 5	den heer F. van Peski te Den Haag.
P. J. Stok, Directeur Cultuur Mij. „Bandoeroto", Den Haag, Stadhouderslaan 3. f 5	den heer H. G. Levert te Den Haag.
Jhr. H. A. Just de la Paisières, Notaris, Den Haag, Nassauplein 40. f 5	Secretaris Afd. Den Haag.
Mevrouw E. Holtmark van Dijkerhof, Den Haag, Thomsonplein 2. f 5	Mevrouw J. Oostwald-Stada te Apeldoorn.
Th. A. L. Heyting, Den Haag, Frankenslag 106. f 5......	Eigen aanmelding.
S. L. Oostmeijer, Adj. Inspecteur van Politie, Den Haag, Laan van Meerdervoort 271. f 5.	Eigen aanmelding.
A. R. Sloos, Administrateur onderng. „Tjiboengoer", Halte Tjibadak. f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
D. Hermans, Tuinopzichter s.f. Kalimati te Batang. f6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
G. P. L. Hilhorst, Leeraar Prinses Julianaschool te Djokja, Winongoweg 7. f 7.50.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
Chr. Ponto, Radja van Kandhar-Taroena te Taroena (Sangir-eil.) f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
Mejuffrouw P. Kansil, Onderwijzeres te Taroena (Sangir-eil.) f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.

Afschrijvingen

Mevr. de Wed. W. P. de Vries-van Baak, Den Haag, Statenlaan 76 (overleden).

Adresveranderingen

C. J. Mansum, E. A. Bedrijfsarts Ombilin Steenkolenmijnen, van: Amsterdam, Weteringschans 100, naar: Heemstede, Clivialaan 8. f 5.
Dr. S. E. Boorsma, Amsterdam, van: Amstel 165, naar: Haringvlietstraat 63.
G. W. Stroink, Oud Kapitein N.-I. L., van: Enschedé, naar: Nijverdal (O.)
H. Bergema, miss. pred. Leiden, van: Nieuwe Rijn 22, naar: Lijsterstraat 7.
J. F. T. van Erpers Roijaards, van: Haarlem, Zijlweg 53, naar: Heemstede, Ruijsdaellaan 17.
J. A. Nillesen, Arnhem, van: Apeldoornscheweg 22, naar: van Pallandtstr. 57.
H. W. Kleyn, Oosterbeek, van: Van Eeghenweg 6, naar: Beukenlaan 33a.
Mevr. E. A. E. van Tiedemann, van: Nijmegen, Heijdenrijkstraat 2, naar: Utrecht, Jan van Scorelstraat 33. f 5.
M. Visbeen, Ondercommissaris van Politie, van: Rotterdam, Snellinckstr. 20, naar: Den Haag, Zonnebloemstraat 19. f 5.
D. Burger, Oud Ass.-Resident, Den Haag, van: Sweelinckstr. 41, naar: Laan van Poot 152.
Dr. J. F. W. la Fontaine, Oud Rechterlijk Ambt. O.-I. Den Haag, van: Orchideestr. 38, naar: Heulstraat 9.
G. C. W. F. Fikenscher, Den Haag, van: Regentesselaan 72, naar: Groot Hertoginnelaan 202.
G. W. F. de Vos, Gep. Generaal-Majoor tit. der Genie, Den Haag, van: Sweelinckplein 30, naar: Beekl. 421.
Mevr. A. Wegerif-Hooghwinkel, van: Den Haag, Statenlaan 83, naar: Scheveningen, Zeekant 46.
W. J. Cohen Stuart, Oud Minister van Marine, van: Nice, naar: Den Haag, van Beuningenstraat 66. f 5.
J. Swartjes, Oud Luit.-Kolonel ±.-I. L., van: Den Haag, van Bleiswijkstr. 2a, naar: Brussel, Place du Comité National 7.
A. A. Ch. Morren, van: Arnhem, Parkstraat 116, naar: 's-Hertogenbosch, van Diepenbeeckstraat 11.
Jhr. H. G. A. Quarles van Ufford, van: San Francisco naar: Den Haag, Burnierstraat 27. f 5.
A. van Dooren, Inspecteur P.T.T., van: Bandoeng, naar Den Haag, Bentinckstraat 10. f 5.
D. Lamers, Leeraar K. W. III S., van: Weltevreden, naar: Den Haag, Archimedesstraat 21. f 5.
E. S. C. de Veer Abrahamsz, Oud Adv.-Gen., van: Den Haag, de Perponcherstr. 136, naar: Curaçao. f 5.
S. Geertsema, Leeraar Hendrikschool, van: Uithuizen, naar: Paramaribo. f 5.
Mr. J. Klomp, Voorzitter Landraad, van: Woerden, naar: Weltevreden, p.a. Dep. van Justitie.
H. C. M. Dorren, Adj. Hoofdcommissaris van Politie, terug naar: Indië, p.a. Regent van Karanganjar.
C. Eijkelenboom, Hoofdcommies D. v. O., van: Delft, naar: Bandoeng, p.a. D. v. O.
Dr. B. J. Haga, Hoofdambtenaar Dep. B.B., van: Weltevreden, naar: Zeist, Aristoteleslaan 5 (tijdelijk).
P. J. Heesterman, Contr. B.B., thans te Kendangan.
D. J. Hoogkamer, Adsp. Contr. B.B., thans te Tarakan.
P. A. Lanting, Ambtenaar B.B., Buitenzorg, van: Handelstr. 7 pav., naar: Schenck de Jongstraat 32.
D. P. F. Mars, Kapitein Inf., van: Bandoeng, naar de 4e Mitrailleurcompagnie te Magelang.
H. Heins, thans Hoofd H.I.S. te Bangil.
L. H. C. Horsting, Adj. Hoofd der Triangulatie, Weltevreden, van: Soekaboemiweg 9, naar: Van Heutszboulevard 38. pav.
P. Reinking, Contr. B.B., thans te Lho'-Soekoen.
Y. P. Visser, Controleur B.B., thans te Maros.
W. F. Dracht, Algemeen Ontvanger, van: Ambon naar Kediri.
C. A. W. van Maanen, Algemeen Ontvanger, thans geplaatst te Ambon.
J. G. Meurs, Amsterdam, van: Stadhouderskade 38 naar: Pieter Lastmankade 3huis.
Mevrouw J. Ch. de Rochemont-De Graaf, Amsterdam, van: Amstellaan 37 naar: Overtoom 22, p.a. Mevrouw Klein.

NUMMER 19 WOENSDAG 8 MEI 1929 29STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

Een en ander uit de loopbaan van een dapper Indisch officier (Kolonel F. Baudoin),

DOOR

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

Er zijn zeker niet vele legers, waarvan men zeggen kan, dat ze bijna voortdurend op voet van oorlog zijn. Het Indische leger verkeert in dit geval. Hoe vaak moet een grooter of kleiner deel hiervan het rustige garnizoen verlaten en zich op het oorlogspad begeven, om door kracht van wapenen rust te brengen, waar deze verstoord wordt of om ons bedreigd gezag te handhaven. De rest van het leger is daarbij als het ware de reserve, waaruit de verliezen, door de ageerende troepen door ziekte, vermoeienissen en de wapenen van den vijand geleden, moeten worden aangevuld. Zoo ondergaat het geheele leger dus den invloed van de acties op het gevechtsveld.

Zoo was de toestand vroeger en heel lang.

In de laatste jaren echter brengt het Indische leger eene kalmere periode door, rustende op een dik bed van lauweren dat het zich verworven heeft. Die rust heeft het te danken aan de krachtige soldatenvuist en het wijze staatsmanbeleid van onzen grooten Van Heutsz, die onze oorlogsmachine zoo meesterlijk wist te hanteeren, dat thans overal in Indië orde en kalmte heerschen, die een zeer merkbaar resultaat hebben opgeleverd in den vorm van vermeerderde welvaart en verbeteringen op allerlei gebied in den geheelen archipel.

Toch rest ons daar nog een vijand, waartegen het leger waakzaamheid moet betrachten: een vijand die in het donker wroet om ons gezag te ondermijnen en het welbegrepen belang van de bevolking te bedreigen; een tegenstander die beoogt Indië te voeren in de armen van Moskou en het de zegeningen van het bolsjewisme te laten genieten, met name wanorde, corruptie, hongersnood, wodka, cocaine en zedenbederf, niet alleen onder volwassenen, maar zelfs onder tienduizenden verwaarloosde kinderen. Maar gelukkig is de Regeering door de jongste onbekookte relletjes van communisten gewaarschuwd en op hare hoede. Wij mogen dus vertrouwen dat zij tegen revolutiemakers onverwijld en krachtig zal optreden. De kans dat dit noodig zal blijken is niet denkbeeldig, want revolutiespelen heeft wel eens aangename gevolgen voor de leiders, wanneer zij er maar voor zorgen de eersten te zijn, natuurlijk niet in een gewapenden strijd, maar bij het naar zich toe grissen van dat verfoeielijke „kapitaal" (van anderen!). Hier opent zich dus een nieuw arbeidsveld voor het Indische leger.

Op het oude, eigenlijke terrein heeft het intusschen reeds heel wat gepraesteerd. We behoeven hier niet te herinneren aan den Atjehoorlog, die tientallen jaren de hoogste eischen aan de energie en de gevechtskracht van onze weermacht stelde en ons nog zoo versch in het geheugen ligt. Maar vooral in de eerste drie vierden van de vorige eeuw werd het leger vele malen genoodzaakt in actie te komen. Daar zijn de Java- en de Padri-oorlogen, de tochten in de Pasoemah-streek, de expedities tegen Boni en Bali, om maar de voornaamste te noemen. In al die affaires zijn mannen op den voorgrond getreden, die door hunne schitterende militaire daden menige schoone bladzijde in de annalen van het Indische leger hebben geschreven. Wie kent ze niet, de namen van Toontje Poland, Michiels, Vermeulen Krieger, Verspijck, Elout, Eilers en anderen. Maar daarnaast staan figuren, minder algemeen bekend en toch waard met eere genoemd te worden. Wij hebben hier o.a. het oog op den als luitenant-kolonel gepensionneerden Baudoin, een man, die het woord vrees niet kende, die een zeer werkzaam aandeel had in den zoo bezwaarlijken Padri-oorlog en zich daarbij zeer onderscheidde. In het Indisch Militair Tijdschrift van 1886 werd een uitgebreid artikel aan hem gewijd. Van zijn zoon, den gepensionneerden kapitein van het Indische leger J. C. Baudoin, secretaris der afdeeling 's-Gravenhage van de vereeniging „Oost en West", ontving ik in bruikleen een afschrift van bedoeld artikel, met welwillende vergunning daaruit een en ander onder de oogen van de lezers van het Koloniaal Weekblad te brengen.

Van deze vergunning ga ik hieronder gebruik maken. Niet alleen omdat het mij een genoegen is het volle licht te laten schijnen op een man, waarop het Indische leger trotsch kan zijn, maar ook omdat men daarbij kennis kan nemen van soms curieuse opvattingen en toestanden in de dagen waarin de levensgeschiedenis van den hier besproken persoon zich afspeelt.

Franciscus Baudoin dan werd in 1814 te Soerabaja geboren. Reeds op 16-jarigen leeftijd nam hij dienst als „cadet-flankeur" bij eene afdeeling z.g. „nationale infanterie". Twee jaren daarna werd hij bevorderd tot korporaal. In het daarop volgende jaar vertrok hij, onder majoor Eilers, naar Padang om deel te nemen aan den oorlog tegen de Padries, in de Padangsche Bovenlanden. Weldra kreeg hij de gelegenheid „de déchirer sa première cartouche". In den nacht van 8 op 9 Juni rukte eene colonne bij maanlicht op naar eene vijandelijke stelling in het district Kamang. Zij werd echter zóó warm ontvangen, dat zij terugtrekken moest. Eene compagnie, waarvan Baudoin deel uitmaakte, marcheerde ter versterking van de aanvalstroepen op, maar het vuur van den verdediger was zóó hevig, dat de geheele beschikbare macht, behalve de reserve, in de vuurlinie moest worden geworpen. Maar ook nu vermochten de onzen niet de vijandelijke stelling te doorbreken. De aanval werd daarom gestaakt en de troepen trokken zich tot op een kwartier afstands van de versterkingen der tegenpartij terug, in afwachting van een gids die een zwak punt in de stelling zoude aanwijzen. Was het dus voor onze troepen een ongeluksdag, zoo was die dag voor Baudoin een succes: hij werd n.l. wegens zijn dappere houding op het gevechtsveld tot onderofficier bevorderd. Een tweede aanval, op den 9en Juli, mislukte evenzeer en bezorgde ons zware verliezen; eerst bij een derde poging, den volgenden dag, gelukte het onzen troepen, na een zeer afmattenden marsch door woest terrein, de vijandelijke positie te omtrekken en haar, in den rug aanvallende, te nemen.

Van 28 Sept. tot 2 Oct. 1833 nam Baudoin deel aan operaties tegen een streek, waarvan het later

zoo berucht geworden Bondjol ongeveer het middelpunt uitmaakt. In den beginne hadden de onzen daarbij geen succes. Een aanval op Matoewa mislukte; ook een tweede, den volgenden dag ondernomen, slaagde niet. De stelling van den vijand bleek daarbij zóó sterk te wezen, dat het raadzaam geacht werd terug te trekken. In den nacht van 1 op 2 Oct. werd de terugmarsch ondernomen, maar nauwelijks hadden de Padries dit gemerkt, of zij wierpen zich in dichte drommen en onder een vervaarlijk geschreeuw op de achterhoede van onze troepen. Zij drongen zóó dicht op, dat het telkens tot een hevig handgemeen kwam. Op een gegeven oogenblik echter hielden onze troepen stand en weerden zich zoo krachtig met geweervuur en de bajonet, dat de achtervolgers zware verliezen leden en de vervolging moesten opgeven.

In April 1834 werd Baudoin bevorderd tot sergeant-majoor; hij was toen dus pas 20 jaren oud, een leeftijd waarop die graad zeker niet dikwijls wordt toegekend.

In datzelfde jaar bepaalde het Militair Departement, dat alle cadetten de lessen op de artillerieschool te Weltevreden moesten bijwonen. Baudoin, die, zooals we reeds schreven, als cadet-flankeur in dienst was getreden, viel natuurlijk onder deze bepaling. Hij bleef zijn graad en de daaraan verbonden distinctieven behouden, maar genoot slechts soldij als sergeant.

Na vier maanden het onderwijs aan genoemde school te hebben gevolgd, werd hij, in April 1835, aangesteld tot tweeden luitenant der infanterie en ingedeeld bij het garnizoen van Kedong-Kebo, maar reeds tien maanden later werd hij geplaatst bij een bataillon, dat naar Sumatra's Westkust gedirigeerd werd om een nieuwe actie tegen het beruchte Bondjol te ondernemen. Op het oorlogsterrein aangekomen kreeg de compagnie, waarbij Baudoin behoorde, de opdracht eene versterking te vermeesteren, die de Padries hadden opgeworpen op een heuvel, om van daaruit onze konvooien onder vuur te nemen. Na een dag rust werd tot den aanval overgegaan; in een scherp gevecht onderscheidde onze jeugdige luitenant zich door zijn onstuimig en dapper optreden. Ongelukkigerwijze werden de soldaten door den onverwacht hevigen tegenstand zóó geschokt, dat zij ontmoedigd geraakten. De aanval werd dus niet doorgezet; intusschen had Baudoin twee verwondingen door randjoes opgeloopen. Kort daarop gelukte het aan eene andere afdeeling de sterkte te nemen.

Nu werd besloten tegen Bondjol te opereeren; men slaagde er in eene bres in de vijandelijke stelling te maken, die bij eene daarop volgende verkenning bleek groot genoeg te zijn om een binnendringen mogelijk te maken. Maar nauwelijks was de bestorming ingezet, waaraan 23 officieren, waaronder Baudoin en bijna 600 man deelnamen, of de verdediger opende zulk een hevig vuur, dat de onzen in verwarring terug moesten. Een tweede aanval mislukte eveneens; toen werd de geheele ter plaatse beschikbare macht in het vuur gebracht, doch ook deze derde poging had niet het gewenschte gevolg. Baudoin intusschen had tot het laatste oogenblik bij de bres stand gehouden; toen alles terugtrok, dekte hij met zijn sterk gedund troepje den aftocht.

Op dezen ongeluksdag verloren onze troepen 28 man aan gesneuvelden en 5 officieren en 100 man aan gewonden. Het was dus raak geweest! Er werd dan ook besloten voorloopig van verdere ondernemingen tegen Bondjol af te zien.

Kort na de komst van den legercommandant, generaal Cochius in April 1837, werd de actie tegen de stellingen aldaar weder hervat. In Juni onderscheidde Baudoin zich zeer bij het stormenderhand nemen van een paar bij Bondjol opgeworpen vijandelijke versterkingen. Drie dagen later behoorde Baudoin bij een der twee colonnes, die zich meester maakten van de kampongs Padang-boeloe en Tandjongboenga, de laatste de geboorteplaats van het hoofd van Bondjol.

Het door Baudoin tot nog toe gepresteerde bezorgde hem in het volgende jaar eene *eervolle vermelding* bij Koninklijk Besluit.

Intusschen was luitenant-kolonel Michiels den 3en Augustus 1837 als commandant der troepen ter Sumatra's Westkust opgetreden. Tien dagen later werden opnieuw operaties tegen Bondjol begonnen. Aan Baudoin gelukte het met een peloton Amboneezen en eene afdeeling hulptroepen uit Batipo, een zeer belangrijk punt in den rug van de hoofdversterking te vermeesteren; drie dagen later nam hij deel aan eene bestorming, die eindelijk den val van Bondjol ten gevolge had.

Voor den *tweeden keer* verwierf Baudoin zich door zijn flink gedrag bij de genoemde gelegenheden eene *eervolle vermelding*.

Kort na de vermeestering van de stelling, die ons zulke zware verliezen en hevigen srijd had gekost werd Baudoin tot nieuwe werkzaamheid geroepen.

In October 1837 trok hij, met eene afdeeling on der kapitein Lincklaan Westenberg in Noordelijk richting, om het landschap Tamboesei te verove ren en de kampong Daloe-daloe te tuchtigen; d marsch ging via Rau naar Mandaheling, waar ee tijd lang gerust werd en vervolgens naar het bu tenverblijf van den radja Gaga-tengahari van Li mau-manies in de Bataklanden. Dit hoofd, dat m de Kompenie bevriend was, ontving onze troe vriendelijk en gastvrij en bood den officieren zel een maaltijd aan; een aantal vrouwen kwam t voorschijn en bestrooide de genoodigden met ge rijst, naar een oud gebruik, waarmede onzen tro pen succes op hunne verdere tochten werd voo speld en verzekerd. Men zette zich aan de tafel, d rijkelijk van allerlei smakelijk uitziende spijze voorzien was. Nauwelijks had Baudoin iets van d opgediende lekkernijen in den mond genomen, of h liet de rest op zijn bord liggen; hij proefde aan h eten een eigenaardigen, zoetachtigen smaak d hem zeer tegenstond. De kapitein drong er fluiste rend bij hem op aan toch van het eten te gebru ken en wees hem er op, dat in de inlandsche ke ken in sommige deelen van den archipel suike gebruikt wordt in spijzen, waarin naar den We terschen smaak, die stof niet thuis behoort; da enboven zoude het voor den gastheer een beleed ging wezen, wanneer een gast zich van het voo gezette afkeerig betoont. Baudoin kon zijn tegenz echter niet overwinnen en at verder niet mede. D andere officieren lieten het zich echter best smake en deden de tafel alle eer aan.

Na afloop van den maaltijd vervoegde de assis tent-resident Bonnet, die de hulptroepen comma deerde, zich bij de officieren en vroeg hoe het ete den heeren gesmaakt had. Verwonderd over de vraag antwoordden zij: „O, heel goed!" „Zoo," he nam Bonnet, „weet U wel *wat* U gegeten heb Menschenvleesch!"

Algemeene ontsteltenis onder de smullers, na tuurlijk, maar toen Bonnet hen op het achtere van den radja bracht, moesten zij hem wel gelo ven; als bewijzen van de waarheid zijner bewerin wees hij hen op onderdeelen van menschelijke g raamten: aan enkele stukken bevond zich nog w vleesch!

Het heeft lang geduurd voordat de kannibale tegen wil en dank van hunne walging en hun a grijzen bekomen waren!

Na afloop van dit gedenkwaardig feestmaal wer de marsch vervolgd tot kampong Pertibi, die g nomen werd; bij deze gelegenheid zwom Baudo onder het vijandelijk vuur over een kali en dron hij aan die zijde den kampong binnen. Vervolge trok hij met eene compagnie van het 6e bataillon onder bevel van kapitein Lincklaan Westenberg uit op eene verkenning, waarbij vier kampong hunne onderwerping aanboden.

Een detachement werd als bezetting te Pertib achtergelaten; de rest van de troepen trok teru en vereenigde zich met de 6e compagnie van he 6e bataillon. Het bevel over het geheel kwam aa Lincklaan Westenberg, die intusschen tot majoo was bevorderd. De troep verschanste zich in ee stelling te Kotaradja-moendang, waarvóór, als vei ligheidsmaatregel, eene vooruitgeschoven post wer ingericht.

Op een stikdonkeren nacht, terwijl de regen b stroomen nederviel, werd deze voorpost overrom peld; onmiddellijk werd Baudoin er op afgezonde en het gelukte hem de indringers weer naar buite te werpen.

Ongeveer twee maanden later, in April 1838 rukte majoor Lincklaan Westenberg, na een kleine bezetting te Kotaradja-moendang te hebben achter gelaten, met de rest van zijne macht vooruit; hi stak de Batang Sossak over en nam stelling Bontjo-alabi. Een dag of veertien later trok Bau doin uit op eene verkenning: het doel hiervan wa eene doorwaadbare plaats in genoemd riviertje t vinden, waardoor de troep, zonder door den vijand gezien te worden, naar den vorigen oever zoude kunnen oversteken. Hij ontdekte twee van dergelijke punten, maar ook eene vijandelijke benting op eenigen afstand van kampong Loeboe-antel

Met een gedeelte van zijne macht ondernam Lincklaan Westenberg den aanval op bedoelde versterking. Na een scherp gevecht nam Baudoin, die de voorhoede commandeerde, het werk en vervolgde de vluchtende bezetting in de richting van zooeven genoemden kampong, met het doel ook dezen te vermeesteren. De majoor, dit ziende, snelde hem te hulp, maar vlak vóór den kampong gekomen werden de aanvallers door zulk een overstelpend vuur ontvangen, dat zij terug moesten. Ongelukkigerwijze werd Lincklaan Westenberg bij deze affaire door een schotwond buiten gevecht gesteld. Dientengevolge werd zijn commando overgenomen door den kapitein Schoch. Met het oog op den pas ondervonden hevigen tegenstand achtte deze het raadzaam op Bontjo-alabi te retireeren. Baudoin kreeg bevel de pas door hem genomen benting te bezetten met 40 bajonetten en 100 man hulptroepen. Eigenaardig genoeg bleek het den volgenden morgen, dat de vijand, die zich den dag te voren nog zoo krachtig weerde, den kampong Loeboe anteh had ontruimd, na alles in brand te hebben gestoken; het punt werd daarop terstond door de onzen bezet; de den vorigen dag door Baudoin genomen versterking werd geslecht.

Den 22en Mei ondernam Schoch eene actie in den rug van de vijandelijke stelling bij Bontjo-alabi. Bevreesd voor zijn terugtochtslijn deed de vijand een tegenaanval, maar zonder gevolg. Daarop werden acht van zijn bentings door de onzen genomen, waaraan Baudoin een zeer werkzaam aandeel nam. Onze troepen betrokken daarna een bivak te Padang-benoengang; hier bleven zij twee maanden lang werkeloos. Daarop kregen zij weder de gelegenheid tot activiteit. Eene beweging tegen vijandelijke versterkingen bij Goenoeng-intan werd met succes bekroond. Schoch gaf zijn commando over aan zijn ranggenoot Van der Riet en marcheerde met Baudoin en 25 bajonetten naar Padang-benoengang terug.

Den 26en Juli werd Baudoin met 50 infanteristen en 100 man hulptroepen uitgezonden op een verkenning naar Parpantangan. Onopgemerkt wist hij eene der daar opgeworpen bentings van den vijand te besluipen en daarna te nemen; den aanval doorzettende, slaagde hij er in nog tien andere te vermeesteren. Hij nam positie vóór kampong Mahoempang, waar hij vier à vijf uren lang een hevig vuur te verduren had; de kampong werd door Schoch aangevallen, maar een doodelijk schot in de borst deed hem ter aarde storten. Baudoin zette echter toch den aanval door, maar het hevige vuur uit lillas en geweren, daarbij de zware verhakkingen en de ontelbare randjoes, waarmede de verdediger de stormvrijheid van zijne stelling had verzekerd, dwongen den aanvaller tot wijken. Op een schriftelijk verzoek aan kapitein Van der Riet om hulp snelde deze met versterking toe. Evenwel bleek dat zelfs toen onze macht nog onvoldoende was, om den val van de vijandelijke stelling te bewerken. De onzen vergenoegden zich daarna er mede de positie uit handmortieren te beschieten.

Den 10en Augustus kwam de majoor der artillerie Hojel te Padang-benoengan en nam het commando over van kapitein Van der Riet. Hij trachtte door onderhandelingen met de vijandelijke hoofden tot het sluiten van vrede te komen. Natuurlijk werd overeengekomen tijdens de besprekingen aan weerszijden de wapenen te laten rusten. De vijand hield zich echter niet aan deze afspraak, althans tijdens de pourparlers kwam er een bericht, dat onze tegenpartij bezig was eene versterking op te richten tusschen Mahoempang en Daloe-daloe. Onmiddellijk werd Baudoin naar bedoeld punt gezonden. Op de nadering van zijn troep liet de vijand het werk in den steek; dit werd toen door Baudoin bezet en verder voltooid.

In December 1838 werd Baudoin uitgezonden naar Kota-pinang in het landschap Padang-lawas, waar onrust heerschte. Na een marsch van negen dagen, door zeer moeilijk, zwaar begroeid terrein, waar nog nooit te voren een blanke den voet had gezet, kwam Baudoin met zijn detachement ter bestemder plaatse. Hij slaagde er in de partijen, die met elkaar in oneenigheid waren geraakt, weer tot elkaar te brengen en de rust te herstellen; verscheidene hoofden boden hunne onderwerping aan. Dit mocht een mooi resultaat heeten, want hierdoor werd eene anders onvermijdelijke expeditie onnoodig. Voor zijn beleidvol optreden ontving Baudoin een schriftelijke dankbetuiging van zijn chef.

(Slot volgt).

Verslag der Jaarvergadering van de afdeeling Haarlem.

DE VERGADERING.

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering van de afdeeling Haarlem werd gehouden op Dinsdag 30 April j.l. Dimaal zou daarop volgen een Rijsttafel voor leden en introducées, die zich daarvoor hadden opgegeven. Dit middel om vele leden ter Algemeene Vergadering te doen opgaan is probaat gebleken.

Toen de voorzitter der afdeeling, de heer A. G. Boes, tegen kwart voor zeven de vergadering opende, waren *meer dan honderd leden* tegenwoordig.

Nadat de Secretaris voorlezing had gedaan van de notulen der vorige Algemeene Vergadering en deze waren goedgekeurd, bracht de Penningmeester, de heer O. R. A. Michelsen, het financieel verslag over het afgeloopen jaar uit.

Aan hem werd door den Voorzitter dank gebracht voor zijn zoo correct gevoerd beheer.

Als candidaat-lid voor een zetel in het Hoofdbestuur werden vervolgens aangewezen de heeren H. P. Deinum en O. R. A. Michelsen.

Als leden der kascommissie werden benoemd de heeren Redeker en Wentholt.

Vervolgens bracht de Secretaris, de heer H. P. Deinum, het volgende verslag uit:

Mijnheer de Voorzitter,

Alvorens te komen tot de voorlezing van mijn feitelijk jaarverslag wil ik mijn vreugde uitspreken over de zoo groote opkomst van leden en introducée's op deze Algemeene Vergadering.

Ons Bestuur toch is, wat dat betreft, niet verwend en op de vergaderingen door mij als Secretaris van deze afdeeling de laatste 5 jaren bijgewoond, schitterden de leden in den regel door afwezigheid.

Ik wil mij niet afvragen of deze groote opkomst ook een bijzondere reden tot grondslag heeft, maar uitgaan van de veronderstelling, dat alle hier zijn uit pure belangstelling voor doel en streven der Vereeniging en de verwachting uitspreken, dat deze groote belangstelling zich ook tot volgende jaarvergaderingen moge uitstrekken.

Thans komende tot een kort overzicht van wat in het afgeloopen jaar 1928 door ons Bestuur werd verricht, releveer ik het volgende:

In Februari 1928 werd een lezing gehouden met daaraan verbonden dansdemonstratie door den heer Raden Mas Jodjana.

In Maart 1928 werd een filmavond georganiseerd, waar vertoond werd de film „Mooi Bandoeng", welke filmvertooning werd voorafgegaan door een causerie over deze stad door den heer S. A. Reitsma, oud wrd. Burgemeester van Bandoeng.

In October 1928 werd een filmavond gegeven, waar werd vertoond de film van de Internationale Vereeniging voor de Rubber en andere cultures in Ned.-Indië (De Rubber en Oliepalm-film).

Terwijl in December 1928 de heer Raden Mas Noto Soeroto voor onze Vereeniging een lezing hield over het onderwerp: „Van overheersching naar onafhankelijkheid", gevolgd door een causerie met lichtbeelden over land en volk van Ned.-Indië. Tevens werd toen in de foyer van den Schouwburg aan den Jansweg een expositie gehouden van Javaansche batiks, georganiseerd door de Vereeniging „Boeatan" te 's-Gravenhage, onder leiding van haar Presidente mevrouw van Beresteyn—Tromp.

De zaal was steeds goed bezet.

Een kleine film, waarop doel en streven van onze Vereeniging staan vermeld, werd vervaardigd en op filmavonden op het doek gebracht.

Bij mij als Secretaris der afdeeling vervoegden zich in den loop van het jaar 1928 verschillende personen, hoofdzakelijk met het doel inlichtingen te verkrijgen in verband met het aanvaarden van betrekkingen in Indië.

Zoo goed mogelijk werd aan hun verlangen tegemoet gekomen. Een enkele maal verwezen wij naar ons Informatiekantoor in Den Haag.

Op verzoek van het Bestuur der Indische Tentoonstelling te Arnhem, verleende het Secretariaat dezer afdeeling zijn tusschenkomst voor den verkoop tegen gereduceerden prijs aan de leden van toegangskaarten voor genoemde tentoonstelling.

De Algemeene Vergadering van de Vereeniging

op 23 Juni te Arnhem op het terrein der tentoonstelling gehouden, werd door het lid van ons bestuur, den heer C. Schermers, en door mij als afgevaardigden van deze afdeeling bijgewoond.

Ook onze afdeeling droeg bij in [illegible] huldeblijk, aangeboden aan den heer Mr. J. Huges, voor het grootsche werk, door hem in verband met de Indische Tentoonstelling te Arnhem verricht.

In ons Bestuur kwam dit jaar verandering.

De heeren H. F. Wagenaar Reisiger en B. M. A. Carp gaven hun wensch te kennen als lid van het Bestuur af te treden. Aan hen werd dank gebracht voor hetgeen door hen als zoodanig in den loop der jaren voor onze vereeniging werd verricht.

Teneinde het vereenigingsleven van deze afdeeling in meer geregelde banen te leiden, werd door den Secretaris ontworpen een huishoudelijk reglement, dat in de algemeene vergadering, gehouden 4 Mei 1928, werd goedgekeurd, waarop alle leden van het bestuur hunne functies ter dispositie van de vergadering, doch zich tevens herkiesbaar stelden.

Tot leden van het Bestuur werden in die vergadering herkozen de heeren P. L. van Bueren, H. F. Tillema, O. R. A. Michelsen en H. P. Deinum. Tot nieuwe leden van het bestuur werden gekozen de heeren A. G. Boes, C. Schermers en K. Sanders, die deze benoeming aanvaardden. Van de leden van het bestuur trad in 1928 als Voorzitter op de heer A. G. Boes, terwijl de heeren O. R. A. Michelsen en H. P. Deinum zich opnieuw bereid verklaarden zich resp. met het Penningmeesterschap en het Secretariaat te belasten. De heer P. L. van Bueren, daartoe aangezocht, nam bereidwillig het vice-voorzitterschap op zich.

Ons bestuurslid de heer H. F. Tillema vertrok begin 1928 voor een reis naar Indië, meer speciaal met het doel een onderzoekingsreis op Borneo te ondernemen. Hij keerde begin 1929 in welstand in ons midden terug.

Ik zou op verschillende punten nog belangrijk uitvoeriger kunnen zijn, doch met het oog op hetgeen verder op het programma van deze bijeenkomst staat, wil ik met dit kort overzicht volstaan.

Alleen ten slotte nog dit:

Het jaar 1928 is in het algemeen van groote beteekenis voor onze Vereeniging geweest. De goed geslaagde Indische Tentoonstelling te Arnhem heeft daartoe zeer veel bijgedragen.

Ook de actie tot het werven van leden door het hoofdbestuur op touw gezet, heeft tot vermeerdering van het totaal aantal leden het hare gedaan. Onze vereeniging is groeiende. Zij het langzaam aan. Ook onze afdeeling.

En toch, het is jammer dat nog zoo velen zich afzijdig houden, want ik wil er hier eens op wijzen: deze vereeniging beoogt niet slechts te zijn een Vereeniging van Oud-Gasten, die gezelligheid zoeken en oude herinneringen willen ophalen, hoe aangenaam dat ook overigens is, maar haar doel gaat verder. De nieuwe omschrijving daarvan wil ik hier aanhalen.

De vereeniging beoogt bij te dragen tot het onderhouden en versterken van den band tusschen de Europeesche en overzeesche deelen van het Rijk der Nederlanden, door mede te werken tot het bevorderen van hunne zedelijke en stoffelijke, gemeenschappelijke, zoowel als bijzondere belangen en ongeacht welke verandering naar den vorm die band in den loop der tijden moge ondergaan. Zij neemt stelling tegen invloeden, die aansturen op een verbreking van het Rijksverband, doch houdt rekening met de in Indië heerschende rechtmatige gevoelens en verwachtingen, verband houdende met de evolutiën op maatschappelijk en economisch gebied.

De Vereeniging „Oost en West" verdient daarom den steun van allen, die iets voor dit doel voelen. Het ledental is stijgende, doch in verhouding tot hen, die nog buiten de vereeniging staan, nog gering. Gezien het doel, zouden velen zich tot aansluiting geroepen moeten gevoelen.

Een phalanx van staatsburgers, met wier openbare overtuiging ten aanzien van de koloniale richting rekening zou moeten worden gehouden, wordt in het verslag 1928 van het hoofdbestuur gezegd, vormt onze vereeniging nog lang niet. Toch meen ik: er is vooruitgang.

Het doel van onze vereeniging is breed en veelzijdig.

Moge dan ook onze afdeeling voortgaan door een krachtig beleid van een ijverig bestuur, gesteund door een steeds grooter wordend aantal leden, tot bereiking van het hier genoemde doel haar steentje bij te dragen.

De voorzitter bracht ten slotte namens de vergadering dank aan den secretaris, voor hetgeen door hem in het belang der vereeniging werd verricht.

DE RIJSTTAFEL.

De vergadering gesloten zijnde, was het door zoo velen met spanning verwachte oogenblik aangebroken om naar hoogere spheren (in letterlijken zin de trap op) te stijgen.

De bovenzalen van het Restaurant Brinkman vertoonden een schitterenden aanblik. De zaal versierd met mooie inlandsche weefsels, door de goede zorgen van de vereeniging Boeatan, wier ijverige Presidente, mevrouw van Beresteyn-Tromp, aanwezig en in volle actie was, de keurig gedekte tafels, waaraan zich 117 personen, dames en heeren, jong en oud, zouden neerzetten, wekten een visioen van gezelligheid en tevens den eetlust op.

Een bijzonder woord van lof komt toe aan den heer en mevrouw Michelsen, die zich zeer veel moeite voor het arrangeeren van deze rijsttafel hebben gegeven. De keurige menu's, in briefkaartmodel, ieder vertoonende een ander beeld van stad en land in onzen Indischen Archipel, waren mede van hunne vinding. De bediening geschiedde door een tiental Javanen, beter gezegd Madoereezen, van de Stoomvaart Mij. Nederland.

De voorzitter, de heer A. G. Boes, wees in zijn openingswoord op hetgeen door den secretaris in zijn verslag was gezegd ten aanzien van het doel

der vereeniging, doch meende daaraan te kunnen toevoegen, dat ook hier zou kunnen gelden het gezegde: „de weg naar het hart gaat door de maag", en hij hoopte dat vele aanwezigen, die tot heden geen lid waren, langs dezen weg tot het hart der vereeniging zouden doordringen en zich voor het lidmaatschap aanmelden.

Later op den avond sprak de voorzitter nog in verband met den verjaardag van Prinses Juliana en zongen alle aanwezigen, onder begeleiding van goede muziek, het Wilhelmus.

De heer C. W. de Visser huldigde mevrouw van Beresteyn in verband met de rijsttafel, waarvan hijzelf helaas niet genoot, waarop de secretaris, die zichzelf ook van het rijsttafelgenot moest speenen, op verzoek van mevr. van Beresteyn een deel van de haar gebrachte hulde overbracht op de dames Valkenburg en van As, die zoo hard zwoegden in de keuken en daarom slechts even aan dezen disch aanwezig konden zijn.

De heer Wagenaar Reisiger herdacht de overleden vroegere voorzitter der afdeeling en wenschte het tegenwoordige bestuur alles goeds.

De stemming aan tafel was reeds dadelijk zeer geanimeerd en deze stemming steeg in het verdere verloop van den avond nog aanmerkelijk.

Waagden zich in den beginne alleen de jongere leden van het gezelschap aan dansen, al spoedig veranderde dit, dank ook het goede voorbeeld door onzen voorzitter gegeven en de reeds zoo hoog genoegelijke stemming culmineerde ten slotte in een polonaise, gevolgd door ronde-dansen en werd beëindigd met een stoelendans.

Het bestuur van onze afdeeling kan met voldoening terugzien op deze Jaarvergadering.

Een niet onbelangrijk aantal nieuwe leden gaven zich op.

H. P. DEINUM.

Van Week tot Week.

Dinsdag 30 April tot Zondag 5 Mei.

De Marine-vliegtuigen naar Indië. Na het vreeselijk ongeval met de D 22 te Bagdad op Donderdag 2 Mei, hebben de beide andere vliegbooten D 21 en D 23 hunne reis naar Indië vervolgd op Zaterdag 4 Mei; op dien dag werd de étappe Bagdad—Henjam afgelegd, op Di. 7 Mei de étappe Henjam—Karachi.

Mutaties Javasche Bank. Met ingang van 1 Juli a.s. is bij de Javasche Bank voor een tijdvak van vijf jaren benoemd tot president-directeur mr. dr. G. G. van Buttingha Wichers, thans directeur bij genoemde bank. Benoemd tot directeur is de heer A. Praasterink, thans agent van de Javasche Bank te Soerabaja. (Aneta) [1])

Residenten. Aan den resident van Kedoe, den heer J. D. de Vries, is op verzoek met 2 Juni a.s. eervol ontslag verleend, onder dankbetuiging. Benoemd tot resident van Batavia de heer J. Ch. de Berg, die van buitenlandsch verlof terug wordt verwacht. (Aneta).

Intendance-off. Bevorderd bij de intendance tot kolonel de luit.-kol. J. A. E. Luymes; tot luit.-kol. de majoor L. Nadort en J. J. van den Berge. (Aneta).

Hoogere examens Universiteit. Leiden. Taalkundig candidaats-ex. Indologie de heer Kasim Prawira Adiningrat. — Candidaats-ex. Indisch recht de heer Sidartawan.

Wageningen. Landb. Hoogeschool. Candidaats-ex. koloniale landbouw de heeren H. W. H. Kolk en G. P. J. E. M. van Weezenbeek.

Geregelde luchtdienst Nederland—Ned.-Indië. Ingediend is een wetsontwerp tot bevordering van het onderhouden van een luchtdienst tusschen Nederland en Ned.-Indië door de K.L.M. Deze maatschappij rekent den dienst in 1931 geregeld, waarschijnlijk éénmaal per week heen en terug, te kunnen aanvangen.

Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis. Den 4en Mei was het 25 jaar geleden dat Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis aan de Leidsche Universiteit zijn ambt aanvaardde als hoogleeraar in de geschiedenis, letterkunde, oudheden, instellingen, zeden en gewoonten der volken van den Indischen Archipel.

Dr. A. Grevenstuk. Naar het Handelsbl. verneemt is Dr. A. Grevenstuk, assistent aan het laboratorium voor pharmacotherapie te Amsterdam, benoemd tot hoogleeraar in de pharmacologie aan de Geneeskundige Hoogeschool te Batavia.

De 1 Mei-viering in Indië. Aneta seint den 2en Mei uit Batavia: De 1 Mei-viering van de Indische Soc. Democr. Partij is vastgesteld op 5 Mei. Als feestredenaars zullen optreden het lid van het college van gedelegeerden uit den Volksraad, Middendorp en de heer Dahler, die o.a. de onderwerpen: vrijheid van vereeniging en vergadering, opheffing van heerendiensten, uitbreiding van overheidsbemoeienis, de opheffing van de poenale sanctie, vrije arbeid, internationale ontwapening en wereldvrede, en onmiddellijke amnestie op ruime schaal voor politieke bannelingen, zullen behandelen.

Hadji Salim naar Europa. Hadji August Salim, die voor de werknemers deel zal uitmaken van de delegatie naar de arbeidsconferentie te Genève, is den 2en Mei van Batavia naar Europa vertrokken.

Opening Volksraad. Batavia, 3 Mei (Aneta). De Regeering deelt in een rondschrijven aan de leden van den Volksraad mede, dat de eerste zitting zal aanvangen op 15 Juni.

†

J. A. Beker. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 50 jaar, overleden de heer J. A. Beker, hoofdadministrateur van de Rotterdam-Tapanoeli Cultuur-Mij.

N. ten Broek. In den ouderdom van 80 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer N. ten Broek, sedert 1904 gepens. Kolonel der Inf. O.-I. leger.

F. J. E. Horstmann. Te 's-Gravenhage is op 53-jarigen leeftijd overleden de heer F. J. E. Horstmann, directeur van de American Petroleum Company, de Ned. Kol. Petroleum-Mij. en de Petroleum Industrie-Mij.

P. S. Everts. De officier-vlieger der 2e klasse P. S. Everts is, bij een ongeluk met het door hem bestuurde marinevliegtuig D 22, te Bagdad op 2 Mei, noodlottig om het leven gekomen. De overledene was 32 jaar oud.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de Rott. Ct.".

J. B. van Deventer. Te 's-Gravenhage overleed in den ouderdom van 71 jaar de heer J. B. van Deventer, oud-dirigeerend officier van gezondh. 1e kl. van het O.-I. leger, officier in de orde van Oranje-Nassau.

R. T. A. Praboewinoto. Aneta seint d.d. 2 Mei het overlijden van den Regent van Soemenep, Raden Toemenggoeng Ario Praboewinoto.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Het „Droste-Album".

Met groote ingenomenheid en blijden dank ontvingen wij j.l. Zaterdag het reeds geruimen tijd in uitzicht gestelde „Droste-album", waarnaar wij zoo verlangend uitzagen. Want wij verheugen er ons ten zeerste in, dat er voor de verspreiding van meer kennis en waardeering betreffende land en volk van Indonesië nu ook een reclame-boek is uitgekomen, gelijk de firma Verkade reeds lang met zooveel succes, in betrekking tot Nederland's flora en fauna, deed verschijnen.

Moge dit nieuwe boek, waarvan de titel luidt:

„INDIE",
gevende eene beschrijving van de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië en van hare beschaving,
door
J. C. LAMSTER,

— waaraan niet alleen door de *N.V. Droste's Cacao- en Chocoladefabrieken te Haarlem* zeer veel is ten koste gelegd, maar ook, zoowel door den deskundigen schrijver, den oud-Ind.-officier *J. C. Lamster*, thans conservator aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam, als door den teekenaar *H. J. Wolff* en door den uitgever *H. A. van Olphen* te Haarlem hun allerbeste zorgen zijn besteed — grif bij het Nederlandsche publiek ingang vinden! Dit zou zeker de door allen meest gewenschte belooning zijn en stellig zullen ook de lezers van het „Koloniaal Weekblad" daartoe het hunne willen bijdragen, daar dit geheel ligt in het streven der Vereeniging „Oost en West".

De tekst van dit keurig uitgevoerde album is, na het *Voorwoord* en de *Inleiding*, verdeeld in negen hoofdstukken:

I. *De Woning*, bevattende de verschillende vormen der inheemsche behuizing, als: ronde, paal-, familie-, gezin-, stam- en vlot-woningen.
II. *Jacht en Visscherij*, waarbij het laatste zoowel op zee als in zoetwater en de vischteelt niet vergeten is.
III. *Landbouw*, met uitvoerig verhaal van de inheemsche cultures, niet alleen van den rijstbouw op natte en droge gronden met alle daaraan verbonden typische gebruiken, maar ook van de tweede gewassen *(polowidja)* en den tuinbouw.
IV. *Tooneel, dans en muziek*, waarvan beschrijving en uitbeelding den lezers van deze Kunst-rubriek zeker bijzonder zullen trekken.
V. *Godsdienst*, waarin o.m. behandeld worden: magie en animisme, geesten en zielen van voorouders, Sjiwaïsme en Boeddhisme, de Islam en het Christendom in N.-I.
VI. *De Indonesische Maatschappij*, o.a. gewijd aan de verschillende vormen van adat-recht en het typisch-Javaansche huwelijksfeest.
VII. *Volkskunsten*, een aantrekkelijk, hoewel uit den aard zeer beknopt, overzicht gevend, zoowel van de kleeding en opschik, als van het huisraad der inheemsche bevolking, op het gebied van hout- en bamboesnijwerk, beeldhouwkunst, vlechtwerk, weven en ikatten, batik, plangi en tritik, boomschorsbewerking, koper- en edelmetaal-gieten en -drijven.
VIII. *Handel en Transport*, waarbij o.a. mooie afbeeldingen van draagmanden uit onderscheiden landstreken, als ook van verschillende, even sierlijke als doelmatige, transportschepen.
IX. *Slot*, waarin nog allerlei onderwerpen zijn behandeld, die bij de vorige hoofdstukken niet gerangschikt konden worden, zoo o.a. mnemonische teekens, letterschrift, Inl. tijdrekening, alsook enkele regels, gewijd aan de „Vereenigde Oost-Indische Compagnie" en „De Nederlanders".

Zeer treffend geven de laatste gekleurde plaatjes weer hoe in 1595—1597 onder *de Houtman* de eerste scheepvaart, met volle zeilen onder Nederlandsche vlag, geschiedde; daarnaast het drijvend hotel: de mailstoomer van 1928 en „De Postduif", het vliegtuig door Luitenant Koppen in 1927 bestuurd, terwijl wij daaronder zien afgebeeld: de reiswagen op Java in 1900 en daarnaast de vroegere renbode met spoedbrief in het binnenland van Sumatra, geflankeerd door de tegenwoordige reuzelocomotief van den expresstrein Weltevreden—Soerabaia.

Het album, dat 144 kleine en 6 groote platen kan bevatten, is bij iederen chocolade-leverancier tegen ƒ 0.90 te verkrijgen, werkelijk een bijzonder lage prijs voor het groote genot en nut, dat zij kunnen verschaffen. Als wij een kleine opmerking mogen maken, dat de kleur hier en daar wat flets is, te weinig Indisch aandoet, waardoor ons, over het algemeen, de teekeningen tusschen den tekst beter voldoen.

Het boek eindigt, na eenige regels gewijd te hebben aan de Suikercultuur, met de woorden:

„En toch, hoe Westersch georiënteerd deze arbeid ook moge zijn, dezelfde Javaansche arbeider, die overdag de ratelende machines van de fabriek bedient, dezelfde machinist, die de loeiende, zware Amerikaansche berglocomotieven denderend over bruggen en afgronden jaagt, diezelfde oosterling keert des avonds terug in de rustige atmosfeer en de weldadige koelte van zijn *dessa* (dorp). Daar luistert hij weer vol aandacht naar de heldenverhalen van de *wajang-poerwa;* komt hij onder de bekoring van het klokkend-klingelende spel van den *gamelan*. Daar brandt hij op Donderdagavond wierook bij de *kobongan* (praalbed — huisaltaar) in zijn woning, daar schikt hij zich naar de orders, die hij krijgt van het oude, landelijke dessabestuur, daar zal hij er niet aan denken om ook maar het geringste te doen, dat in strijd is met zijn aloude *adat* (volksgebruik). Want niettegenstaande alle aanraking met westersche cultuur, onderwijs en techniek, blijft hij, in zijn *dessa*, in hart en nieren Javaan, Oosterling, Indonesiër.

„Nu willen wij hier niet mede zeggen, dat de Maleier en de Javaan van dezen tijd dezelfde is als die van de 17e en de 18e eeuw. Verre van dat. Niets staat stil, ook niet de ontwikkeling van het Oosten. Maar al is hier veel veranderd, de veranderingen zijn gekomen door een harmonische en geleidelijke ontwikkeling, waarbij dus de grondslag en de kern van de inheemsche maatschappij en de inheemsche samenleving niet zijn ondermijnd, integendeel, daar nog altijd even stevig staan, als drie eeuwen geleden.

„Dat pleit voor den Indonesiër, maar het pleit ook en vooral voor den Nederlander. Wij behoeven er niet aan te herinneren, hoe delicaat het vraagstuk is van het bijbrengen van vreemde begrippen en het invoeren van andere beschavings-elementen. *Hoe groot het gevaar is om, hetzij door een dwaze overijling, hetzij door een star conservatisme, onherstelbare schade aan te richten.*[1])

„Ziet, wij nuchtere Nederlanders, wij zijn geen overdreven chauvinisten, wij bazuinen niet gaarne uit de verdiensten van onzen kolonialen arbeid. Wij houden er van om in stille ingetogenheid, rustig onzen gang te gaan. En het is wel jammer, dat juist hierdoor, zoowel landgenoot als vreemdeling, nog veel te vaak geen flauw begrip hebben van de mooie en eervolle taak, die voor ons is weggelegd.

„En daarom mag het, bij het besluiten van een boek als dit, wel eens gezegd worden: Onze eeuwenlange ervaring, onze nuchtere kijk op de dingen van het praktische leven, de grondige en gedegen kennis van onze oriëntalisten en bestuurders, onze vaste wil om eerlijke en betrouwbare leiders te zijn, dit alles vormt een hecht fundament, waarop ons koloniaal gebouw is opgetrokken. Daarom kunnen wij ook in oogenblikken van beroering rustig de stormen des tijds afwachten en over ons heen zien gaan, zonder dat wij ons bevreesd behoeven te maken voor groote schade of voor onherstelbaar nadeel."

Mits, zouden wij hieraan toe willen voegen, wij maar indachtig blijven aan het boven gecursiveerde.

Ten slotte een vraag: dit album is zeker meer bedoeld ten gebruike voor volwassenen, dan voor de jeugd? Voor het jonge volkje, dat gemeenlijk aan plaatjes-verzamelen doet, is het o.i. wat te uitvoerig en te geleerd. Maar wanneer het gezin ten deze samenwerkt, de ouderen de jongeren er toe aanwakkeren en er gezamenlijk van genieten, dan zal het beoogde doel toch bereikt worden.

Waar de directie van Droste's Cacao- en Chocoladefabrieken haar „voorwoord" besluit met: „Ook onze uitgave in de Engelsche taal wenschen wij succes toe, zoodat ook in de Engelsch sprekende wereld de beteekenis en waarde van ons Indië wordt gepropageerd", daar uiten wij den hartgrondigen wensch: Moge de Nederlandsche uitgave veel eerder een herdruk behoeven dan de Engelsche!

1) De cursiveering is van ons. — Red.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Albert Thomas over Ned.-Indië.

Albert Thomas heeft te *Genève* de internationale pers ontvangen na zijn terugkomst van de reis naar het Verre Oosten (*De Loc.* 26/3, blz. 20). Het doel van zijn reis was persoonlijke betrekkingen aan te knoopen met degenen, met wie het Internationaal Arbeidsbureu te Genève moet samenwerken, de verschillende regeeringen en organisaties van werkgevers en arbeiders. Over *Ned.-Indië* maakte de heer Thomas in het bijzonder drie opmerkingen. Hij was zeer onder den indruk van *het schitterende kolonisatiewerk*, dat Nederland daar heeft verricht; wat hij op Java gezien heeft, heeft hem een onvergelijkelijken aanblik geboden. Met genoegen had hij kunnen vaststellen, dat verschillende *internationale arbeidsconventies*, die door Nederland waren geratificeerd, ook in Ned.-Indië worden nageleefd, geheel overeenkomstig de bedoelingen van het statuut der internationale arbeidsorganisatie, dat zich ook voor het welzijn van de arbeiders in de koloniën interesseert. De internationale arbeidsconventies hadden aanleiding gegeven tot verordeningen van den Gouv.-Generaal. Het was volstrekt niet de bedoeling van den heer Thomas geweest een actie te beginnen tot opheffing der *poenale sanctie*, of aandrang op Nederland of Ned.-Indië uit te oefenen tot afschaffing der P.S. Het debat, dat daarvoor in de Nederlandsche pers is ontstaan, heeft hij niet willen uitlokken, doch de Ned.-Indische Regeering heeft er op aangedrongen, dat hij aan Ned.-Indië een bezoek zou brengen. Zij heeft daardoor meer aandacht op de aangelegenheid doen vallen dan in zijn bedoeling had gelegen. Toen hij eenmaal *te Batavia* was, moest hij natuurlijk oprecht zijn meening zeggen. Het was daarbij onmogelijk geweest te verklaren, dat de P.S. in overeenstemming is met den geest der internationale arbeidsorganisatie. Intusschen heeft de heer Thomas aan de verklaring van *de onvereenigbaarheid* van het stelsel der P.S. met de strekking der internationale arbeidsorganisatie een zoo voordeelig mogelijken vorm gegeven en heeft hij erkend, dat de afschaffing *onmiddellijke nadeelen* met zich zou brengen, die zooveel mogelijk moeten worden vermeden. De opheffing der P.S. moet gepaard gaan met economische voorzorgsmaatregelen om de nadeelige gevolgen er van zoo gering mogelijk te maken. De heer Thomas erkent ook dat hij niet er aan twijfelde, dat de Ned.-Indische plantages voor de onder de poenale sanctie werkende arbeiders voortreffelijke zorgen besteden op het gebied van huisvesting en hygiëne. Prof. Grimshaw bestudeert op Sumatra de toestanden der arbeiders. De heer Thomas twijfelt er niet aan, dat in materieel opzicht *het werk voor de arbeiders* bewonderd mag worden, wat geheel overeen zou komen met den kolonisatie-arbeid der Nederlanders. Wat de toekomst betreft, gelooft de heer Thomas in *een geleidelijke, doch progressieve opheffing der P.S.* De Regeering en in het bijzonder de G.-G. zijn vast besloten in deze richting werkzaam te zijn. Ook had hij den indruk, dat zelfs in ondernemerskringen er werkelijk een kentering komt om in die richting mede te gaan. Misschien zou als eerste stap besloten kunnen worden, dat bij hernieuwing van het arbeidscontract na driejarigen dienst de P.S. zal vervallen. Ook zou hij uit verschillende oogpunten het verstandig achten als de Ned.-Ind. Regeering tot opheffing overging. Daardoor zou aan *de communisten* een krachtig propaganda-middel uit de hand worden geslagen. Zij kunnen in Ned-Indië niet met materieele overwegingen bij de Inlanders aankomen om ze tegen het Nederlandsche Gezag op te hitsen; daarom gebruiken zij de P.S. als een hoofdwapen voor hun werk van ontevredenheid.

Het *Bat. Nwsbl.* schrijft over „Gedwongen arbeid" (27/3) en „China" (28/3 en 2/4, 3de bl.), het *Soer. Hbl.* over „In eigen boezem" (28/3, 3de bl. *Z.*), „Espagnola, III" (27/3, *B.* te Brussel) en „Br.-Indië" (28/3, 3de bl. Uit Rangoon), *De Loc.* over „Chineesche Zaken" (25 en 26/3, blz. 3 en 19) en „Het Verre Oosten" (30/3, blz. 39), de *Deli Crt.* over „De wereld van den Islam" (3 en 4/4, *Prof. Sn. H.*).

Propaganda tegen Indië.

De Loc. (30/3, blz. 21) is van oordeel, dat een rustige en tegemoetkomende houding jegens de Inlandsche beweging de beste is; ook een principieel nationalisme, zooals dat onder de groep der ontwikkelden tot uiting komt moet worden beschouwd als constructieve kracht. Weliswaar zijn herhaaldelijk bepaalde uitingen hinderlijk en valt met leedwezen veler krachtverspilling aan een onvruchtbaar radicalisme te constateeren, maar ook dan lijkt het van Regeering en Bestuur verstandig zich van ingrijpen te onthouden. *De Loc.* moet echter thans wijzen op een voorbeeld, waarin *deze vrijheid misbruikt* wordt. Volgens het verslag van het „Bat. Nwsbl" (28/3) werd te *Bandoeng* een vergadering der Perserikatan National Indonesia gehouden. Als steeds, waar *ir. Soekarno* naast

anderen optreedt, was zijn toespraak tot de P.N.I.-leden het centrale punt van de bijeenkomst. De nationale beweging, zoo zeide hij ongeveer, beteekent „het zich opheffen uit de slijkzee". Ook de imperialisten — zoo betoogt de spr. — weten dat de toestanden hier niet aan de wereld vertoond kunnen worden. Uit schaamte en uit vrees voor de wereldopinie maken zij propaganda. Beroemde Nederlanders reizen om de wereld wijs te maken, dat Indonesia een paradijs voor ons is. Zij betalen Angoulvant om dit te schrijven; Treub en Jodjono (merk Noto Soeroto) maken te Genève propaganda, Eindhoven eveneens; Kielstra maakte die elders. Deze allen laten de vrucht van buiten zien; van binnen is zij verrot. Wij moeten dus contrapropaganda maken in alle hoofdplaatsen, ja, in de heele wereld, die uitstraalt en omvat als de radio. Spr. haalt aan den heer Middendorp, die ook Nederland voor de wereldrechtbank wilde dagen, en Multatuli („Dan zou ik mijn werk vertalen in de weinige talen, die ik ken enz."). Ook wij moeten een boek schrijven, het boek van Indonesia. Hij verhaalt hoe reeds in 1895 Sun Yat Sen begreep, dat men in alle hoofdplaatsen der wereld centra van propaganda vormen moest, hoe Egypte z. zijn Egyptischer Bund in Berlijn heeft; hij vertelt van de actie van M. Quezon en van Tilak en de Valera. Vóór den oorlog was Zürich het centrum der propaganda, nu Berlijn, daar Duitschland zijn koloniën verloren heeft. Wij moeten de dekseltjes oplichten van het vuilnis hier: de *poenale sanctie*, *heerendiensten*; Digoel; art. 161 bis, 153 bis ter; het doodranselen van een gevangene in Tjipinang. Hier heet klagen over belastingen, onderwijssysteem: *communisme*. In het buitenland is dat geen delict. Een verder voordeel der propaganda is bevordering van het pan-aziatisme. Deze propaganda is reeds gemaakt door de *Perhimpoenan Indonesia* en buiten Nederland en te Genève door *Hatta*, met zooveel succes dat Eindhoven om contra-propaganda heeft gevraagd. Geheel in de lijn van deze uiteenzetting betoogde Soekarno dan ook, dat de P.I. *niet* naar Indië moet worden overgebracht, doch integendeel *buiten* Indië moet blijven ageeren tegen het Nederlandsch Gezag. Blijkbaar met het oog op het feit, dat anderen in West-Europa het kunne wel doen, om het Nederlandsch gezag in Indië als een ontaarden vorm van het „kapitalistisch imperialisme" voor te stellen, bepleitte Soekarno propaganda-bureaux in de Mohammedaansche landen, met name Turkije.

Is het genoeg? — vraagt *De Loc.* o.m. — Moet andermaal worden gezegd, dat evenals door enkele P.S.I.-leiders geschiedt, deze P.N.I.-leiders bezig zijn te doen wat de P.K.I.-leiders naar den Digoel bracht? Door eenige „volksleiders" te Bandoeng wordt een stelselmatige campagne gevoerd, die de geesten verontrust en vergiftigt en die gericht is tegen ons Gezag. *Dit gaat te ver!*

In de *Java-Bode* (28/3, 1 A) merkt men *van Inlandsche zijde* op, dat als er getolereerd wordt te zeggen wat op de P.N.I.-vergadering van 24 Maart getolereerd is, het niet behoeft te verwonderen dat zoo. er een brutale stemming ontstaat; de Sterling voelt voor den brani en als zoodanig is hij de mannen van de P.N.I. Ir. Soekarno houdt een cursus in „nationalisme"; de cursisten (60 à 70) behooren in hoofdzaak tot de oude Sarikat-Islamiters van de richting Tan Malakka. De gezonde krachten uit eigen boezem, waarin de Regeering reeds haar verwachting heeft te stellen, hebben recht op niet langer door lieden als Soekarno gehinderd te worden.

Snel recht. Maar ook streng recht? (vervolg).

Het proces inzake *de moordzaak op den heer Arman Bergh is afgeloopen* en de dader, die in koelen bloede een braaf man, echtgenoot en vader, van kant maakte, is veroordeeld *wegens doodslag tot 15 jaar gevangenisstraf*. Binnen een maand na de daad hoorde de moordenaar reeds zijn vonnis (*Deli Crt.*, 27/3 t/m 2/4 „De moord op A.B." voor den Landraad).

Wat uit dit proces naar voren is gekomen, schonk de *Deli Crt.* (2/4) de diepe overtuiging, dat we hier te doen hebben met het zwaarste delict, dat onze strafwet kent en waarom dan ook als maximum de kapitale straf gesteld is. En dat dan wel in zijn schrilsten vorm, zonder eenige verzachtende omstandigheid, omdat het hier een slachtoffer gold, dat letterlijk *niets had gedaan om zijn lust op te wekken*. Aangenomen moet worden, dat dit alles niet wettelijk is komen vast te staan. Onze wet eischt het wettig en overtuigend bewijs, dat de moordenaar zijn daad met voorbedachten rade volvoert. Volgens art. 338 W. v. S. wordt moordenaar voor doodslag met de zwaarste gevangenisstraft. De *D. C.* wil echter niet verzwijgen, dat de *leek* in deze zaak wel duidelijk voelt, dat de *voorbedachte rade* in het spel moet zijn geweest. Onze Nederlandsche rechtspraak is niet gemaakt voor toepassing in dit Oostersch land; zij houdt geen rekening met de Oostersche psyche, met de toestanden in dit gekoloniseerde land. De academische toepassing leidt onze Strafwet tot gezagsondermijning.

De Sum. Post (2/4) vindt nog het meest tragische, dat de assistent Arbman Bergh slachtoffer is geworden van zijn correcte houding jegens het werkvolk. Dit is uit het verhoor voor den Landraad duidelijk gebleken. Zulk een houding wordt door het slechte deel van de koelie-bevolking niet gewaardeerd.

Ook het *Soer. Hbl.* (23/3, 3de bl. „Het snelste recht", *Z.*) dringt er op aan, dat de Overheid in Deli tot duren plicht heeft een eind te maken aan excessen.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.*: „Over de Arb.-inspectie" (5/4, Dr. H. C. van Rooyen), „Vox Populi" (5/4), „Onze strafwetgeving" (4/4, J. v. Riemsdijk) en „Het lot van mandoer Wir" (4/4), en de *Java-Bode*: „De arbeidsovereenkomst" (26/3, Mr. Maclaine Pont).

Het I. E.V.-congres. Naar Nieuw-Guinea.

Het *Bat. Nwsbl.* (28/3 t/m. 2/4) geeft een verslag van het congres van het Indo-Europeesch Verbond. Gedurende het 10-j. bestaan waren voorzitter van het I.E.V.-hoofdbestuur de heeren: *Mr. A. H. van Ophuysen*, *Mr. K. L. J. Enthoven* en *F. H. de Hoog*. Secretaris is de heer *Ch. A. E. Granpré Molière*. Met vol vertrouwen mag het I. E. V. het tweede decennium van zijn bestaan ingaan! Het I. E. V. is gebleken te zijn de vorm van organisatie, waaraan de Indo-Europeaan behoefte had; in het I. E. V. is gekristalliseerd al wat er in hem leeft aan wenschen en verlangens, aan saamhoorigheidsgevoel en aan *daadkracht*.

Op eigen gelegenheid hebben zich eenige „voortrekkers" van Malang naar *N.-Guinea* begeven. Ofschoon *De Loc.* (27/3, blz. 33) het ook thans nog een bedenkelijke onderneming acht, heeft zij niettemin respect voor deze pioniers. De reizigers hebben, ook na Makasser, overal hulp en tegemoetkoming van bestuur, zending en particulieren ondervonden. Op 7 Maart zijn de kolonisten te *Manokwari* aangekomen. Hun indruk dáár was zeer gunstig. Want de grond is er vruchtbaar, er groeit alles, maïs, padi-gogo, ketella, klappers, pisangs en alle soorten vruchten, zelfs kool en andere groenten; het vee ziet er goed uit. Maar... Manokwari is daar dan ook een centrum en in het binnenland is de toestand natuurlijk anders.

De heer *Van Hasselt*, gedurende 30 j. zendelingleider op N.-Guinea, schreef nog het volgende aan *De Loc.*: Waarschijnlijk zal de Gezaghebber de kolonisten gedurende de enkele maanden van hun verblijf te Manokwari aan productief werk kunnen helpen, zoodat zij, vóór zij het binnenland ingaan, hun spaargeld niet behoeven te gebruiken. Van Makasser uit zal men helpen om in hun levensonderhoud te voorzien; men hoopt op vrij vervoer van voor hen bestemde zendingen. In bestuurskringen, waar men uiteraard de bezwaren zeer goed kent, is men niettemin algemeen overtuigd, dat *alles moet gedaan worden om te trachten de kolonisatie te doen slagen*. Want als de kolonisatie op N.-Guinea slaagt, wordt daarmede zoowel voor *de onbemiddelde Indo-Europeanen van Java* als voor *de verarmde plattelanders in Nederland* een hoopvol perspectief gegeven.

De *Java-Bode* (28/3) vernam, dat deze voortrekkers door den ernst van hun optreden en hun vastberadenheid allerwegen een gunstigen indruk hebben gemaakt. Zij zijn er zich van bewust, dat zij een zeer harden tijd zullen moeten doormaken in het begin; zij maken zich geen illusies over gemakkelijk te verwerven rijkdommen, noch over de mogelijkheid van heereboer te kunnen gaan spelen in N.-Guinea. Zij zullen al tevreden zijn, als het hun lukt in Noord Nieuw-Guinea een gemeente te stichten in den geest van Depok.

De handelshaven in Midden-Sumatra.

Men kan weidsche plannen vormen voor een oceaanhaven (Tembilahan) aan de baai Amphitrite aan de Oostkust van Sumatra, en daarbij al vast steunen op een landbouwnijverheid, die meerendeels nog moet ontstaan, maar — naar de meening van *Dr. R. Broersma* (*De Loc.* 28/3) — het gaat tegen de natuur der landszaken, wanneer men knabbelt aan de beteekenis van *Pakan Baroe* in het handelsverkeer van Midden-Sumatra. De handelsroute *Padang-Pajakoembo-Singapore* leidt over Pakan Baroe, door het Inlandsch verkeer bestemd tot een knooppunt. Pakan Baroe ligt aan de Siak, die voor handelsverkeer de beste rivier is van geheel Ned.-Indië. In 1918 leidde de weg van Pajakoemba nog naar Kota Baroe en vandaar moest men uren en uren in de prauw. Tegenwoordig kan men nagenoeg doorrijden tot Bangkinang; nagenoeg, want de overtocht is nog niet bij alle rivieren verzekerd. Van Bangkinang gaat de rijweg tot Taratak Boeloeh, waar hij zich splitst Noordwaarts naar Pakan Baroe en Zuidwaarts over Lipat Kain ongeveer 125 K.M. in de richting van Taloek. Aangezien men indertijd ook van Taloek uit aan den bouw van den weg is begonnen, zijn er thans nog omstreeks 20 K.M. aanleg noodig om *de verbinding van Taloek met Pakan Baroe* tot stand te brengen. De twee genoemde wegen hebben een aanzienlijke verandering in het verkeer gebracht. *Het Inlandsche autobusje* verscheen er in zijn bekende roekelooze wrakheid en verving zooveel het kon de langwijlige prauwvaart. De onvolkomenheden in het tegenwoordig verkeer van de *Kampar Kanan* en *Kampar Kiri*-streek kunnen worden weggenomen, maar vast staat, dat de beide lange en dure wegen, die uit West en Zuid naar Pakan Baroe leiden, heel het verkeer tot zich hebben getrokken en de beweging van en naar *de handelshaven van Midden-Sumatra* zeer hebben vergemakkelijkt en versneld.

De Sum. Post vertelt van „Australië" (6/4, P. Scheffer) en van „De S.S.-aanleg op Sumatra" (6/4, 2de bl.), *De Loc.* van „Javaansche kunst" (25/3, Mevr. W. de Cock), „De Handelsvereeniging te Semarang" (25/3, blz. 4) en „Javaansche tempels" (30/3, blz. 21), de *Deli Crt.* van „Panglima Polim" (4/4) en het *Soer. Hbl.* van „De kust" (28/3, 3de bl. *Z.*).

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De Bestuurshervorming.

Het algemeen periodiek voor Indonesië *Timboel* (Solo) van 15 December 1928 schrijft:

Het loopt met de bestuurshervorming mis. De *staatkundige* beteekenis, welke zulk een hervorming diende te hebben en die in het ontwerp van Minister de Graaff slechts in geringe mate tot haar recht kwam, is bij de behandeling door de Staten-Generaal in Nederland meer naar voren gebracht, namelijk: de deelneming der bevolking aan het bestuur en de autonomie van zelfstandige gebiedsdeelen. In dien zin, met die bedoeling, is het ontwerp door de Staten Generaal in Nederland tot wet verheven.

Bij de invoering in West-Java echter, maar vooral bij de doorvoering in Oost-Java, is het bij een louter *administratieve* reorganisatie gebleven.

Bij de invoering in West-Java is de bedoelde opzet der Staten Generaal ten deele mislukt. Immers kwam de zelfwerkzaamheid der plaatselijke gemeenschappen in de verdrukking. De doorvoering in Oost-Java werd in nog hoogere mate een mislukking, doordat het Bestuur meester is gebleven bij deze nieuwe hervorming. Wie de verhouding van Europeesch en Inheemsch bestuur kent, weet wat het zeggen wil als het Inlandsch bestuur of Regentschapsraden verovert. Daarbij komt, dat men, wellicht leering trekkende uit de verschijnselen, in West-Java te observeeren, waar de Inlandsche bestuursambtenaren met de andere raadsleden één lijn trokken, in Oost-Java elken raad, naast den Voorzitter-Regent, een Assistent Resident heeft geplaatst, waardoor het Inlandsch bestuur ook in genoemde raden onder voogdij is blijven.

Daarmede is de bestuurshervorming in zijn [illegible] van staatkundige en democratische hervorming [illegible] hals gebracht.

De Indonesische volksbeweging heeft in West-Java door het samengaan van eenige moderne Regenten en Inlandsche bestuursambtenaren, met de Indonesische volksleiders eenig relief gekregen. In Oost-Java is de volksbeweging grootendeels buiten het spel gebleven. Hebben [illegible] odoende in West-Java de Regentschapsraden nog [illegible] ige betee[illegible] is, om dat daar het particuliere element zich althans uit [illegible] kan en de ontvoogding van het Inlandsch bestuur zich wonderlijker wijze in deze Raden aft[illegible] kent, in Oost-Java niets van dit alles. Hier blijft feitelijk alles bij het oude. De Inlandsche bestuursambtenaren zitten ambtelijk naast hun Europe[illegible] he B.B. broeders; het particulier Indonesisch element is te zwak om [illegible] acht te oefenen. Enkele Europeesche belanghebbenden hebben zitting in deze Raden. [illegible] zullen wel trachten het Inlandsch bestuur naar hun hand te zetten. De Indonesiër loopt groote kans de dupe van het spel te worden.

De Indonesische volksbeweging kan [illegible] spel als aandachtig toeschouwer gadeslaan. Voor en werkelijke staatkundige bestuurshervorming ligt het aanknoopingspunt dáár, waar de huidige bestuurshervorming in gebreke bleef: in de desa.

De desaman bevroedt nog niet wat hem te wachten staat. De Regentschapsraden zullen tal van plannen in- en doorvoeren, die het Inlandsch en Europeesch bestuur tot [illegible] usver niet konden entameeren buiten de Centrale Regeering om. De desahuishouding zal niet slechts [illegible] n druk van allerlei maatregelen op economisch en vooral op financieel

gebied te torschen krijgen, maar meer dan vroeger zullen de desagenooten ook moeten bijdragen voor allerlei regelingen, die hun huishouding in het geheel niet, doch anderen des te meer noodig hebben. Het treffen van tal van maatregelen, die vroeger uitsluitend tot de beslissing der desahuishouding behoorden, zal voortaan, als rakende de „imperiale rechten", in de verdrukking komen. Dit zal art. 118 van de wet op de N.-I. staatsinrichting, waarbij de Inlandsche bevolking gelaten wordt onder de onmiddellijke leiding van hare eigen hoofden, feitelijk opheffen. Wel hebben de Gedeputeerden uit de Gouvernementsraden het recht tot ingrijpen, doch de controle door dit college, onder voorzitterschap van den Gouverneur, hang te veel af van wisselend inzicht.

De Regentschapsraad, die als bovenbouw van eigen aloude instellingen, van de dorpsgemeenschappen, zeer wel levenskracht zou kunnen ontwikkelen, indien hij slechts op desaraden of op raden van ouden ware gegrondvest, is thans tot mislukking gedoemd. Hij is bekneld geraakt in het keurs van het *ambtelijk* Inlandsche bestuur, dat zelfs het desahoofd geen volkshoofd meer laat, maar hem tot Gouvernementsambtenaar doet verworden.

Door dit ambtelijke dwangbuis wordt de op zich zelf gezonde instelling van het dorpshoofd ver- en misvormd.

Indien men toch tornde aan de onmiddellijke leiding door eigen hoofden, dan had men althans een gezonde basis voor de Regentschapsraden dienen te zoeken in de desahuishouding, door instelling van desaraden. Aanvangende bij de beperkte plaatselijke bestuurswerkzaamheid, zou een gezonde

communale[1]) en tegelijk oud-inheemsche onergrond voor de grootere gebiedsdeelen geschapen zijn. Het Inlandsch bestuur, in zijn verschillende geledingen van dorpshoofd tot Regent zou het levend sociaal contact met de bevolking hebben kunnen onderhouden.

Want het ging bij de instelling van de Regentschaps- en Gouvernementsraden door de Staten-Generaal er om, méér politieke zelfstandigheid te kweeken en om de decentralisatie van bestuur onder medewerking van de ingezetenen te doen plaats hebben. Zelfs een Colijn heeft een tekort in de verwezenlijking dezer bedoelingen geconstateerd:

„De belangselling van de bevolking voor hare ontvoogding is zeer gering gebleken. Er is ongetwijfeld een kleine kern van ontwikkelden, die in de Regentschapsraden belang stelt, dan is er een iets grootere kring, die er wel notie van heeft, doch er vrij onverschillig tegenover staat, terwijl de hoofdmassa der bevolking van de instelling niets begrijpt en geen onderscheid weet te maken tusschen Centrale Overheid, Provincie of Regentschap."

Men zal moeten toegeven, dat dit beeld van den toestand waar, doch tevens weinig bemoedigend is. Het ergste is wel, dat als in deze Raden een oppermachtige bureaucratie de lakens uitdeelt, de arme desaman het mikpunt zal zijn. En wel zonder eenige medezegging waar het zijn eigen plaatselijke belangen betreft. Wat meer zegt, hij zal zijn aloude rechten, die hem niet slechts adatrechtelijk toekomen, doch ook wettelijk bij de Staatsinrichting vastgesteld zijn, kwijt raken.

Het zaad der ontevredenheid dreigt in den komenden tijd voort te woekeren. Als dan de Indonesische volksleiders voor het volk in de bres springen, zullen zij volksmisleiders genaamd worden en verantwoordelijk gesteld worden voor de „nawerking" die hunne woorden op een ontevreden boerenbevolking zouden... kunnen hebben. Het zij zoo. De bestuurshervorming moge goed bedoeld zijn, zooals zij tot uitvoering is gekomen, zal zij slechts de nationale onrust vergrooten.

Een gezonde *staatkundige* opbouw schijnt binnen een koloniale samenleving wel niet mogelijk. De eenige reëele en gezonde kracht ligt dan ook in de *nationale* saamhoorigheid, die zich belichaamt in organisaties, die oogenschijnlijk slooperswerk verrichten, doch in waarheid steentje voor steentje opeenstapelen om een toekomstig eigen Indonesisch staatsgebouw op te trekken. Het nationaal sentiment zal het cement zijn voor een grootsch en hecht bouwsel dat weinig gemeen zal hebben met den Westerschen revolutiebouw.

Het gebouw zal een anderen grondslag en opbouw vertoonen dan het tegenwoordig koloniaalstaatkundige, dat is zeker, al meenen goedwillende of geborneerde Westerlingen ook dat zij ons Indonesiërs vooruit helpen met hun noodzakelijk Westersche instellingen. Ook al trachten zij het op een accoordje te gooien door ons voor te spiegelen ... „het behoud van onze eigen gemeenschapsvormen."

Eenmaal baas in eigen huis, zouden we voorzeker „terugvallen" op de in de volksconscientie levende organen, de natuurlijke pijlers van *ons* staatsgebouw, de desahuishoudingen, onze eigen communale gemeenschappen. Onze aloude Boepatis, eertijds de leenmannen, later de ambtsadel van onzen Vorst, zouden dan regeeren, niet meer als feodale leenmannen, maar wel als eigen en leidende bestuursmannen, steunende een gezag volgens eigen inheemsche begrippen en terzijde gestaan door Regentschapsraden.

De zoogenaamde autocratische Regeering uit den tijd van het aloude Java steunde immers op de vrije en communale gemeenschappen, die autonoom waren in en voor hun gebied.

Deze gemeenschappelijke en toch geledingen vertoonende huishouding kende haar volksvergaderingen, haar gekozen volkshoofden en raden van ouden. Wat bleef daarvan over in deze koloniale maatschappij?

Eerst sprak men van het behoud dier aloude volksinstellingen; naderhand zocht men naar een compromis tusschen de communale volksorganisaties en het Westersch-koloniaal-autocratisch bestuursstelsel; thans verdringt de nieuwe, op Westersche leest geschoeide bestuurshervorming onze gemeenten geheel. Deze volksinstellingen, eertijds pijler van een, ten deele gedecentraliseerde, feodale bestuursformatie, concentreerde zich in een Vorstengezag, dat evenwel omgeven was door tal van besturende en wetgevende raden.

De Nagarakertagama geeft op bijna elke bladzijde blijk dat het meer centrale bestuur op de agrarische dorpsgemeenschap opgetrokken was. Het zoogenaamd autocratisch bestuur van den Vorst en zijn boepati's stond in wezen dichter bij de bevolking, had meer ontzag voor de communale pijlers onzer samenleving, voor onze desahuishouding dan het zoogenaamd democratisch Westersch gezag.

Op de aloude grondslagen zullen wij, Javaansche Indonesiërs, teruggrijpen als de gelegenheid ons toevalt, doch wij zullen ons ook rekenschap dienen te geven, hoe wij aan de grootere Indonesische gemeenschap, door gelijke lotgevallen onder een vreemde overheersching geboren, en die nooit meer te niet zal gaan, een goeden nationalen basis en staatkundigen opbouw zullen kunnen geven.

[1]) Wij schrijven: *communaal* en niet: *democratisch*, omdat er een principieel verschil bestaat tusschen wat men onder (Westersche) democratie verstaat, waarbij het individualisme den grondtoon vormt, en de communale gemeenschap waarin de ongescheiden samenhoorigheid tot uiting komt. Het individu gaat daarbij op in de massa.

Japansche concurrentie op Java.

Volgens het Mal.-Chineesche blad *Sin Po* van 28 Februari vindt men op bijna alle plaatsen op Java, waar men vroeger hoogstens Chineesche waroengs aantrof, thans ook Japanners, die er hun toko hebben of een ander bedrijf uitoefenen. Dit moeten de Chineezen vooral op dit oogenblik zeer ter harte nemen.

Vroeger breidden de Japanners hun invloed niet in de eerste plaats uit om de Chineezen systematisch te verdringen en hun concurrentie aan te doen. Maar nu willen zij trachten om den Chineezen den handel af te nemen en zij zullen geen geld en moeite sparen om dat doel te bereiken. Hoewel het nog niet zeker is of zij zullen slagen, moeten de Chineezen toch oppassen niet verdrongen te worden. In den handel is concurrentie zeker een gewoon iets, maar aan de Japansche concurrentie zit een politieke tint.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Mededeelingen Ned. Java-Instituut.

Verschenen is Mededeeling No. 4 van het Nederl. Java-Instituut; de inhoud bestaat uit een 3-tal bijdragen, alle door den archivaris van het Instituut, den heer C. Lekkerkerker, geschreven.

No. 1, getiteld: „Verbetering en vermeerdering van cultuurgrond op Java" is een belangwekkende beschouwing over het irrigatiewezen. — No. 2 „De tweede „toemboek" van Z. H. den **Soesoehoenan** van Soerakarta", bevat eene uiteenzetting van de beteekenis van de op 3 Jan. l.l. luisterrijk gevierden 64en verjaardag van genoemden vorst. Volgens de Javaansche tijdrekening is 32 jaar de eerste en 64 jaar de tweede toemboek. Dan vallen n.l. weer tezamen alle zelfde dagen in de verschillende tijdkringen, die de Javaan gebruikt voor het trekken van horoscopen, het bepalen van goede en kwade dagen, het doen van voorspellingen, enz.

No. 3 geeft een overzicht van den oeconomischen toestand van Java in 1928. Voor den Inlandschen landbouw is het een gunstig jaar geweest, gunstiger dan voor het Europeesche bedrijfsleven, als gevolk van de prijsdaling van de voornaamste exportproducten.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De voorplaat waarmede de Mei-afl. (afl. 1 van den 14en jaarg.) opent is een reproductie in drie kleuren naar een waterverfteekening van den hr. W., O. J. Nieuwenkamp; deze prent verplaatst ons naar een van de vele schilderachtige achterbuurten van het oude Batavia. — Prof. Dr. N. J. Krom schrijft over „Kunst van Çriwidjaya", naar aanleiding van merkwaardige recente vondsten van overblijfselen der Hindoe-Sumatraansche kunst uit het oude rijk van Çriwidjaya (waarvan Palembang de zetel was). — Woningbouw en architectuur in Nieuw-Guinea is de titel eener bijdrage van Prof. J. A. Loebèr Jr., welke in deze afl. nog niet wordt beëindigd. — De hr. J. H. de Vries beschrijft de feestelijkheden in den Kraton te Jogjakarta ter gelegenheid van de herdenking van Mohammad's geboorte, de z.g.n. garebeg moeloed. — Ten slotte eene verklaring van den naam Bedoeloe of Bedahoeloe op Bali, door den hr. C. Lekkerkerker. — De illustreering van deze afl. is weder schitterend.

Mensch en Maatschappij.

In de Mei-afl. van dit tweemaandel. tijdschrift eene verhandeling van Dr. Mr. J. H. van Zanten: „Demografie van de in Suriname levende volken", geschreven naar aanleiding van het werk van Dr. Lampe: Suriname, sociaal-hygiënische beschouwingen. — Verder schrijft de hr. W. Ruinen een artikel: Ethnografische gegevens van West-Ceram. Uitgangspunt hiervan is de critiek van Dr. Duyvendak op het boek van G. de Vries: Bij de Berg-Alfoeren op West-Ceram. De hr. Ruinen verdedigt laatstgenoemden schrijver.

Een nieuw idee voor Suriname.

In het Mei-Nr. van het Haagsch Maandblad wijdt de hr. J. J. Bruna een geestig artikel aan Suriname. Nu alle middelen, welke zijn aangewend om deze kolonie er boven op te helpen, faalden, komt schr. met een nieuw denkbeeld: het land biedt alle genoegens voor den toerist, waarom zouden we dan niet pogen er een „show" van te maken voor den Yankee?

Niet in den zin dat wij hun vertoonen hoe een kolonie kan worden verwaarloosd, neen, aan wat anders denkt schr. Duizenden mijlen ver weg laten de Yankees zich lokken door reclame met knappe Pleuntjes, die schalks glunderen onder een Walcherensche kap en met zoetelijke prentjes van Volendammers, in pofbroeken voor Nederlandsche renaissancegebouwen, die de herinnering wekken aan vergane glorie,.... waarom zouden die Yankees niet kunnen worden gelokt door een Kottemissie in een katoentje zoo proper als een Broekinwaterlandsche woning, en ... zijn soms de markten van Paramaribo niet even schilderachtig als de Middelburgsche en Alkmaarsche? ... In de Boschnegerdorpen, waar de Josefine Bakers groeien als kool, kunnen wij hartstochtelijke dansi-dansi's voor hen laten houden, enz. enz. De heer Bruna heeft veel zin voor humor!

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 39 (23 Maart). Weer een moord op een planter, door Administrateur, met Naschrift der Redactie. — Biologische bestrijding van insectenplagen en hare toepassing in Ned. Oost-Indië, door Dr. S. Leefmans (vervolg). — Hoet koeliecontract in buitenlandsche koloniën, door Mr. H. Cohen de Boer (ontleend aan Econ.-Stat. Berichten). — Beschrijving van orchideeën die in Ned.-Indië gekweekt kunnen worden, door P. M. W. Dakkus (vervolg). — De bescherming van den arbeid in Malakka.

De Indische Mercuur.

No. 18 (1 Mei). Euphorbiaceeënhout geschikt voor papierbereiding? door Dr. H. H. Janssonius. — Het Indische Boschwezen gedurende 1927, door Prof. Dr. A. te Wechel. — De import en export van Nederl.-Indië. — De cacao-cultuur in San Thomé. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën, boschwezen, gommen, geneesmiddelen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten, enz.

Landbouw. Tijdschr. der Vereen. van Landbouwconsulenten in N.-I.

Febr.-afl.: Dr. S. Leefmans (met portret), door Prof. Dr. W. Roepke. — De cultuur van vruchten in de Ommelanden van Batavia, door J. J. Ochse.

De West-Indische Gids.

Inhoud der Mei-afl.: Westindische handelsstatistieken, door W. R. Menkman. — Het merkwaardige Arawaksch (met eene langdradige inleiding), door C. H. de Goeje. — Koning Willem I en het eiland Ruatan, door Mr. B. de Gaay Fortman. — Ananas-kultuur in Suriname, door Ch. Douglas. — Het snijwerk der negers, door Joh. F. Snelleman (naar aanleiding van P. Guillaume en Th. Munro: La sculpture nègre primitive). — Bibliographie.

Het gevangeniswezen in Ned.-Indië.

In Indië wordt hard gewerkt aan de hervorming van het gevangeniswezen. Het is — schrijft het Maandblad voor Berechting enz. — een vreugde te zien, hoe de Overheid daarbij voorgaat en hoeveel medewerking er reeds verkregen is in de kringen der gevangenisambtenaren. Een Vereeniging van Directeuren en Onder-Directeuren bij het Gevangeniswezen in Nederlandsch Oost-Indië is onlangs opgericht. En die Vereeniging doet een eigen maandblad verschijnen, waarvan de redactie is in handen van mej. L. C. van Harencarspel, thans wnd. directrice van de Vrouwengevangenis te Semarang.

Schitterend kolonisatie-werk.

Het gunstig getuigenis van den hr. A. Thomas over het werk door Nederland in Indië verricht, geeft de Ind. Post van 30 Maart stof voor een hoofdartikel. Er op wijzend dat een verblijf van slechts enkele dagen voor dezen sociaal-democraat reeds voldoende is geweest om hem te doen spreken van „schitterend kolonisatie-werk" en „een onvergelijkelijke aanblik", schrijft de I. P. „In sterkere uitdrukking van bewondering kan het welhaast niet. En wanneer in de Tweede Kamer en in den Volksraad voortaan de heeren Cramer en Stokvis en Middendorp ook maar een zwakken nagalm zullen laten hooren van wat hun groote partijgenoot meende te moeten uiten in zijn, tijdens de thuisreis stellig bezonken waardeering van wat Nederlandsch doorzicht en kennis en ondernemingsgeest in Indië hebben tot stand gebracht, dan zullen de toehoorders stellig verbaasd staan over een dergelijke herziening van hun standpunt."

Een nieuw weekblad voor Indië.

„Slamat" (heil) is de sprekende naam van een prentblad in mooien koperdiepdruk, dat de uitgeverij „De Spaarnestad" op groote schaal in Ned.-Indië zou willen verspreiden, indien ze de noodige medewerking verkrijgen kon om daarmede de bevolking te bereiken. Men liet ons — schrijft de „Nwe Rott. Ct." — een proefnummer zien, dat met een keur van foto's uit Nederland en uit Indië, voorzien van bondige toelichtingen, een pakkend kijkblad is geworden, berekend voor den smaak van de eenvoudige lieden, waarvoor het ook is bedoeld.

Jaren geleden is er een soortgelijk periodiek, de Bintang Hindia (de ster van Indië) onder redactie van luitenant Clockener Brousson met regeeringssteun uitgegeven. Men beschikte toen nog niet over de technische middelen en het mooie illustratiemateriaal, waarmede thans gewerkt kan worden, en misschien is het vooral daaraan toe te schrijven, dat de opzet om aan den Inlander goede en goedkoope lectuur te verschaffen, niet tot zijn recht is gekomen, althans niet in den omvang, dien men gehoopt had. De uitgeefster van Slamat hoopt dat groote particuliere lichamen, die het nut inzien van verspreiding van een degelijk geredigeerd en opvoedend geïllustreerd blad tegen minimalen prijs, daarbij medewerking zullen willen verleenen. Als antidotum tegen minder opbouwende lectuur zou zulk een orgaan zeker ... slamat kunnen stichten in de desa.

Mededeelingen Pathologisch Laboratorium te Medan

No. 4 van jaarg. 1928 dezer Meded. bevat eene verhandeling van Dr. B. M. van Driel, geneesheer der Tabak Mij. Arendsburg Soengei Sengkol, getiteld: Eenige beschouwingen naar aanleiding van de sterftecijfers der contractarbeiders ter Oostkust van Sumatra over 1925 en 1926. — No. 5, geschreven door denzelfden auteur, is getiteld: De sterfte der contractarbeiders ter Oostkust van Sumatra en in Atjeh in 1927.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 18, Nr. 3 (Mei '29). In memoriam E. G. Th. Maier, door C. J. van Kempen. — Bestuursdeconcentratie in Indië, door S. de Graaff. — Miskenningen van de bestuurshervorming, door D. G. Stibbe. — Naschrift, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven. — Scheiding van macht in het regeeren overzee, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven. — Principieele herziening van de bestuursorganisatie der stadsgemeenten op Java, door Th. W. van Kempen. — Codificatie van adatrecht, door Prof. Mr. I. A. Nederburgh. — Redactie van adatverordeningen, door Dr. W. J. Beck. — Kroniek, door G.

Missie en Zending.

S t. C l a v e r b o n d. Mei '29. Scholen voor inheemschen in de Java-Missie der P.P. Jezuieten. — Ni Towong, door Jac. Schots S.J. (met afb.). — Levensschets van den heiligen Petrus Claver, door Br. Walther (vervolg).

Z e n d i n g s t ij d s c h r i f t D e O p w e k k e r. Maart '29. Een critiek op [de Zendingsconferentie te] Jeruzalem, door R. Allen. — Overzicht [van het Zendingswerk in] 1928, door S. A. van Hoogstraten. — Toelating en vestiging van buitenlandsche zendelingen in Ned.-Indië, door N. A. C. Slotemaker de Bruine.

A n n a l e n M i s s i e h u i s T i l b u r g. Mei '29. Godsdienst, eeredienst, toovenarij en bijgeloovigheid bij de heidensche Keieezen, door Pr. J. van den Bergh. — Groot nationaal feest te Manado. Brief van Mgr. W. Panis (met afbeeldingen betrekking hebbend op de onthulling van het monument, opgericht ter herinnering aan den 250en verjaardag v. h. verbond tusschen Nederland en de Minahassa).

O n s S u r i n a m e. Mei '29. Het jubileum der groote Stadskerk te Paramaribo, door H. Barth. — Naar Moengo, door J. F. Mittemeyer.

* * *

Zur Anthropogeographie von Zentral-Celebes, von Prof. L. van Vuuren. (Zeitschrift der Gesellsch. f. Erdkunde. 1929, Nr. 3/4).

Suriname. Land van toekomst voor Hollandsche landbouwers. [In brochurevorm uitgegeven herdruk der artt. van Dr. Th. Lens, Tj. Pyttersen, J. A. Liems en L. C. Tomson in het *Kol. Weekbl.* van 28 Maart en 4 April j.l.] (Den Haag, N.V. Drukkerij Ten Hagen).

Catalogus van Academische geschriften in Nederland en Nederlandsch-Indië verschenen. 5e jaargang 1928. Uitgave van de Nederlandsche Vereeniging van Bibliothecarissen.

Suriname.

Onder het hoofd *„Het eerste vat petroleum"*, schrijft *„De West"* van 9 April:

„Zoo is dan uit Nickerie het eerste vat Surinaamsche aardolie aangevoerd. Het is de ruwe olie, nog vermengd met water en andere onzuiverheden, zooals die dagen achtereen is opgeborreld uit het boorgat op Paradise. Daarnevens wordt een blik aardolie medegenomen, dat een oppervlakkige zuivering heeft ondergaan en dus van betere kwaliteit is.

Moest de heer Koker op zijn jongste reis naar Europa zich tevreden stellen met een minimaal monstertje aardolie, zorgvuldig verlakt en gezegeld, ditmaal neemt hij een ijzeren vat van twee honderd liters inhoud mede, zoodat er alle gelegenheid is om belangstellenden in Europa te doen kennis maken met het Surinaamsch product. Wij vernemen dat de belangstelling, zoowel in Europa als in de Vereenigde Staten van Amerika sterk toeneemt. Voorloopig zal de heer Koker — die door uitgifte van obligatieleening thans over voldoende middelen beschikt — voor rekening van zijn eigen maatschappij een diepboring verrichten.

Wij spraken den heer Vingerhoets, wiens interview over de radio-methode tot onderzoek naar mineralen onze lezers zich nog wel zullen herinneren. Hij verklaarde met goede verwachtingen naar Nickerie te zijn getrokken, maar de uitkomsten hadden hem buitengewoon verrast. Door een boring tot slechts 45 meter diepte, kwam de olie reeds opborrelen. De heer Vingerhoets verwacht, dat het eigenlijk oliebassin op betrekkelijk geringe diepte zal worden aangetroffen, zoodat de exploitatie weinig moeilijkheden zal opleveren. Hij vertrekt met den heer Koker naar Europa en keert per zelfde gelegenheid terug, met het noodig boormateriaal."

* * *

In het artikel *„De Corantijnkwestie bij Binnenlandsche Zaken"* in *„De West-Indische Gids"* van April j.l., blz. 583 wordt de aandacht gevestigd op het petroleumonderzoek in Britsch-Guiana en wel bij de Corantijn.

In *„De Telegraaf"* van 1 Mei, tweede avondblad, vinden wij nu onder het hoofd *„Petroleum in Britsch Guiana. Aanboring langs de Corantijne op 1600 voet"* het volgende bericht:

„Londen, 1 Mei (Eigen tel.). — Naar door den gouverneur van Britsch Guiana, sir Gordon Guggisberg, officieel werd medegedeeld, is te Skeldon aan de Corantijne-rivier op een diepte van 1600 voet petroleum aangeboord. De bron is goed afgesloten omdat men vreest dat wanneer de petroleum onder krachtigen druk zou gaan spuiten brand in de nabij gelegen fabriek zal ontstaan.

In verband met de petroleumvondsten aan de Nederlandsche zijde van Corantijne ongeveer een maand geleden, wekt deze aanboring verwachting ten aanzien van de toekomst."

Met de nabijgelegen fabriek is bedoeld de suikerfabriek Skeldon, aan den mond van de Corantijn, dus niet ver van den Corantijn-polder in Nickerie, waar ook — op mindere diepte — petroleum is aangeboord.

Zou het petroleumbekken onder de Corantijnrivier doorloopen?

Wij zijn zeer benieuwd naar nadere berichten. Zou het „lagere terrein benoorden de watervallen" — zie ons nummer van 3 Januari — malgré de geologen toch olie bevatten? Een grondig onderzoek is dringend noodig. Als Nederland dat niet doet, zullen de Amerikanen het doen.

* * *

„De West" van 12 April schrijft:

„De Gouverneur heeft de vorige week in klein gezelschap de pl. Slootwijk bezocht, waar de „pluk" begonnen is van een proefveldje tabak, wij vermoeden Delitabak. De bezoekers, ook de Gouverneur, verkregen een gunstigen indruk van de tabak en het is waarschijnlijk dat deze proef zal leiden tot verdere proeven."

Op de dorpen der Boschnegers en Indianen vonden wij menigmaal weelderig groeiende tabaksplanten. Heeft men ooit een onderzoek ingesteld naar de kwaliteit daarvan?

* * *

Men is in Suriname steeds zoekende naar een geschikt uitvoerproduct voor den kleinen landbouw. *„De Nieuwe Stem"* beveelt in een interessant artikel in de nummers van 11 en 14 Maart daartoe *soyaboonen* aan.

* * *

De Ondernemersraad voor Suriname heeft aan de Eerste Kamer een adres gericht, waarin de adressant zegt dat hij met leedwezen kennis genomen heeft van de beslissing van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, waarbij het voorstel van wet van den heer Van den Heuvel c.s. tot het verleenen van tijdelijken steun aan de beetwortelsuiker industrie hier te lande, werd aangenomen, een beslissing, genomen in een tijdsgewricht, waarin de omstandigheden van Suriname bijzonder moeilijk zijn en waarin van alle zijden pogingen worden aangewend om daarin eenige verbetering te brengen.

Juist voor de suikercultuur zijn de laatste tijden door de algemeene wereldpositie van de suiker, zeer ongunstig geweest, waardoor van de weinige in Suriname overgebleven suikerplantages enkele zeer ernstig over liquidatie van hun bedrijf denken.

Het overgroote gedeelte der geproduceerde suiker in Suriname moet geëxporteerd worden; de kolonie zelf gebruikt slechts 1/5 à 1/6 van de productie. De landen in Noord- en Zuid-Amerika, welke door hun geografische ligging in de eerste plaats als afzetgebied voor de Suriname-suiker in aanmerking zouden komen, heffen vrijwel alle prohibitieve invoerrechten of bevoordeelen andere productiegebieden.

Het behoeft wel geen nader betoog dat de bescherming van de Nederlandsche beetwortelsuikerindustrie, als vervat in het voorstel van wet van den heer Van den Heuvel c.s. een zeer nadeeligen invloed zal uitoefenen op de toch reeds zoo beperkte afzetmogelijkheid van de Surinaamsche suiker en het is niet onmogelijk dat een gedeelte van de suikerindustrie in deze kolonie, bij aanneming van dit wetsvoorstel een dusdanigen slag ontvangt, dat het dezen niet meer te boven zal komen.

Adressant verzoekt de Kamer het wetsvoorstel niet goed te keuren.

* * *

Naar aanleiding van het „Suikerwetje" schrijft een inzender in *„Het Algemeen Handelsblad"* van 2 Mei:

... „Dat gebrek aan belangstelling voor het wel en wee van Suriname is ook ten duidelijkste gebleken bij de behandeling in de Tweede Kamer van het ontwerp van wet Van den Heuvel c.s. Leest men de Handelingen er op na, dan vindt men het woord Suriname nergens genoemd. Geen van de vele Kamerleden, die over de voorgestelde bescherming van de Nederlansche bietsuikerindustrie het woord voerden, schijnt te hebben beseft, van welke verstrekkend nadeelige gevolgen de aanneming van het wetsontwerp zou blijken te zijn voor de suikernijverheid van onze „twaalfde provincie". Wel meenen wij te weten, dat de gouverneur van Suriname telegrafisch de aandacht van den Minister van Koloniën heeft gevestigd op de hier op het spel staande Surinaamsche belangen.

Het is niet alleen in Nederland dat het lage niveau, waarop de suikerprijzen zich thans bewegen verliesgevend is voor de suikercultuur. In hoeverre zulks in Nederland het geval is, heeft overigens nog een punt van discussie kunnen uitmaken; ten aanzien van Suriname is er helaas geen ruimte voor eenigen twijfel. Alle suikerondernemingen in Suriname werken met verlies, minstens één zal den strijd weldra moeten opgeven."

* * *

In *„De Telegraaf"* van 1 Mei een artikel van Prof. J. G. Sleeswijk uit Suriname over het zorgvol bestaan der Hollandsche boeren aldaar.

Het slot van het artikel luidt:

„Het is te hopen dat zij, die in den laatsten tijd weer propaganda maken voor Hollandsche boeren-immigratie naar Suriname, noch bij overheid noch bij particulieren steun zullen vinden voor hun plannen. Het is allerminst gewenscht, het getal teleurstellingen dat wij in dit land hebben beleefd, wederom met een te vermeerderen. Of misschien, bij gewijzigde economische omstandigheden, dit oordeel herziening zal behoeven? Het is onvruchtbaar, daarover thans te discussieeren. Voorloopig is het zaak, zich van een nieuw experiment op dit gebied te onthouden."

* * *

Een artikel onder het hoofd *„Economie en onderwijs in Suriname"* in het *„Handelsblad"* van 19 April gaf den heer Menkman aanleiding tot een verweer dat verkort is opgenomen in het „Handelsblad" van 30 April. Wij laten eenige aanhalingen uit dit stuk hier volgen:

„Wie vermag thans uit te maken dat bij een andere, meer practische inrichting van het onderwijs, de stand der kleine landbouwers verder zou zijn gekomen dan zij thans is?

Suriname kan alleen vooruitgaan door verhooging der (thans onvoldoende) voortbrenging, in de eerste plaats der productie door en voor rekening der bewoners zelf. Maar ook het plantagebedrijf kan niet gemist worden in de tegenwoordige economische constellatie (inkrimping zou fataal zijn) en een met contract-arbeiders werkend plantage-bedrijf beteekent voortdurende versterking van het element der zelfstandige kleine landbouwers.

Het tempo der ontwikkeling van slechts in eigen directe schamele behoeften voorzienden tot producenten die een surplus voor uitvoer helpen creëeren moet versneld worden met alle aanwendbare middelen.

Is één van die middelen niet een zekere dosis ontwikkelend onderwijs, opdat het opkomend geslacht beter in saat zal zijn om de van hooger hand gegeven voorlichting te begrijpen en van de geboden hulp te profiteeren?

En zou het goed gezien zijn deze bevolkingsgroepen verre te houden van de Nederlandsche taal?

De bevolking bestaat thans voor meer dan de helft uit Mohammedanen, Hindoes en heidenen, terwijl in dit werelddeel voor Aziatische en Afrikaansche cultuur plaats noch toekomst is.

Nederland heeft m.i. getoond een juist inzicht te hebben van zijn taak met betrekking tot zijn Amerikaansche koloniën toen het besloot het volksonderwijs in Suriname te leiden in Nederlandsche richting, zooals ook het recht in Suriname op Nederlandschen leest is geschoeid en gelijkvormig aan alle groepen der bevolking wordt toebedeeld.

Die gelijkheid is ook elders in de nieuwe wereld regel; zij vermag niet en bedoelt ook niet van den Noordamerikaanschen neger een Angelsakser te maken — evenmin als van den Italiaan of den Hongaar in de V. S. — en zal uit in Suriname geboren Aziaten geen Hollanders vormen.

Wel echter moet die gelijkheid er toe leiden om de Surinaamsche bevolking, niettegenstaande de rasongelijkheid der samenstellende groepen, tot één Nederlandsch-koloniale gemeenschap te maken.

Welk ander einddoel zou men voor de Nederlandsche vestiging op het vasteland van Zuid-Amerika kunnen stellen?"

* * *

Het bovengenoemde artikel *„Economie en onderwijs in Suriname"* had ook den heer Bartelds aanleiding tot verweer gegeven. Wij gaan daar niet op in, maar het zij ons veroorloofd uit het antwoord van den schrijver van genoemd artikel — zie het *„Handelsblad"* van 25 April — den slotzin aan te halen:

. . . „En waarom moet dezelfde Javaan, die op Java zijn rijst en tweede gewassen verbouwt, die het niet door hem zelf geconsumeerde deel daarvan aan opkoopers verhandelt en zoo den grooten inlandschen agrarischen uitvoer van dat eiland tot stand brengt, in Suriname eerst worden „opgeleid tot bruikbaar landbouwer" . . . om precies hetzelfde te doen?"

* * *

Uit Suriname ontvingen wij een aardig propagandaboekje, uitgegeven bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Koloniale Postspaarbank, met foto's en graphieken en aardige krabbels van de hand van den heer H. L. C. Schütz, directeur van de Graaf van Zinzendorfschool te Paramaribo.

Curaçao.

Mr. H. Bijleveld en St. Martin!

De „Amigoe" van 30 Mrt. l.l. bevat een keurigen brief van St. Martin over den toestand aldaar:

„Our little island home is now passing through a severe crisis, and is now in a state of the greatest depression, caused presumably by the immense emigration to the island of Curaçao and Aruba.

Our streets are practically deserted, the appearance of the town doleful, and the daily topic is „hard times", disaster, ruin & &. The recent hurricane of September last year has also done some damage, in the rural districts especially, and the widow's mite accorded the sufferers though very small was greatly appreciated."

De briefschrijver hoopt, dat de belastingvrijdom niet het eenige zal zijn, waarin men tegemoet komt en schrijft dan:

„We have just learned that the Honourable Member Mr. Bijleveld in the Lower Chambers, (having we presume heard of our desperate condition) taken up our cause, and made the most truthful assertions, viz, that the tie between Curaçao and our island is very loose - that the distance between us is very great, that there is no coherence between us, and there is also a great difference between the languages.

He then continued by asking the Minister of Colonies if something can not by done for the Windward Islands especially, and see if there is no possibility of giving these islands a Government directly under the Home Government. The Minister of Colonies replied „that he should be pleased to discuss this matter with the newly appointed Governor". Our first duty is to offer these honourable gentelemen a voto of thans for the interest taken in us so far, and humbly request, nay, may say earnestly implore them not to grow weary in well doing, but to continue in this good work, and not to leave a stone unturned, for as the continual drop of water dripping on a stone will eventually cause an indentation thereon, so will it be, if they continue pounding at what they have begun, and we are optimistic enough to believe that eventually their efforts will be crowned with success and their names handed down as the Saviour of these islands.

The inhabitants are looking upward to these gentlemen and hoping and praying for their final success, and we beg tot remind them that if they „cast their bread upon the waters it shall be seen after many days."

Bravo! respected gentlemen for what you have commenced. Do your utmost to take us out of this state of lethargy, and tot ameliorate the condition ol our existing conditions, and the inhabitants will be exceedingly grateful and even pray."

Men herinnert zich, dat de minister over de door Mr. Bijleveld ter overweging aanbevolen bestuurlijke scheiding overleg met den gouverneur heeft beloofd.

Ruim drie millioen!

Een tweede suppletoire begrooting voor 1929 vraagt verhooging der uitgaven met ruim *f* 3.000.000.—.

Voor openbare werken alleen *f* 2.772.000.—, waaronder: *f* 320.000.— voor een kademuur langs een gedeelte van het Waaigat; *f* 700.000.— voor havenverbetering; *f* 820.000.— voor verbetering van den weg om het Schottegat en voor wegen in het stadsdistrict; *f* 400.000.— voor een pier in de Paardenbaai op Aruba (eerste termijn).

Wil de K. R. dat zaakje maar behooren opknappen, dan staat hem heel wat werk te wachten.

Curaçaosche Hypotheekbank.

De balans, winst- en verliesrekening over 1928 vermeldt een winst van *f* 38.511.29 (v. j. *f* 38.230.75).

Aan de debetzijde der balans komen o.a. voor: *f* 1.990.994.27 aan uitstaande hypotheken, het bankgebouw voor *f* 5000.—, *f* 128.036.79 aan dubieuze debiteuren, welk bedrag geheel gereserveerd is, terwijl aan de creditzijde het extra reservefonds met *f* 27.070.75 voorkomt.

Errata!

Wat benne dat?

De *Amigoe* deelt mee, dat in een vergadering, gewijd aan een bespreking van het vraagstuk der oeververbinding Mr. Eskes voorstelde:

„1. een goed systeem voor senjalen.

2. menschen, die de senjalen goed begrijpen", enz.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit de doopboeken der Gereformeerde Kerk op Curaçao:

Het doopboek 1785—1799 begint met de doopakte van Johannes Horthensius Römer, geb. Sept. 1784, overgenomen uit het Luthersche doopregister, gedoopt bij absentie van de Gereformeerde Predikanten door den Lutherschen Leeraar aldaar D. Letteman, en vermeldt voorts o.a. als gedoopt:

31 Mrt. 1785 Abraham, zn. van Pieter Gerritsz Evertsz en Cornelia Vermeulen; 1 Apr. 1785 Constantinus, zn. van Gerard Schotborgh en Catharina Brugman; 2 Sept. 1785 Matthias Carel Lodewijk, zn. van Johannes Evertsz en Jannetje Vermeulen; 28 Sept. 1785 Willem, zn. van Pieter Prince en Margaretha Craneveld; 28 Jan. 1786 Casper Lodewijk, zn. van Willem van Uytrecht en Catharina Striddels; 25 Jan. 1785 Alida Geertruyda de W..., dr. van Hendrik Evertsz en Johanna.

Uit den Verren Vreemde.

Gekleurde troepen in Europa.

Er zijn zoo van die waarheden, welke, honderdmaal verkondigd, den honderd-en-tienden keer weer verteld worden alsof de opmerkingen de frischheid van 't fonkelnieuwe hebben.

Zoo de veroordeeling van den voortgezetten invloed van gekleurde troepen naar Frankrijk. Tijdens den grooten oorlog, toen men geen middel onbruikt wilde laten, om de kansen op de overwinning gunstig te stellen, is reeds van meer dan één zijde gewezen op de nadeelige gevolgen, die het overbrengen van duizenden uit Afrika en Azië naar Europa zouden hebben, maar alles moest zwichten voor hetgeen de regeering als oorlogsnoodzaak beschouwde. Na den vrede is de recruteering van soldaten in de Fransche koloniën in Afrika en in Indochina voortgezet, wij hebben in deze rubriek meermalen melding gemaakt van afkeurende beoordeelingen van dien maatregel. Onder de protesten, die er tegen werden ingebracht, hebben die uit de bezette gebieden van Duitschland indertijd zeer de aandacht getrokken, maar ook uit de Fransche steden, waar deze gekleurde troepen garnizoen hielden, werden menigmaal bedenkingen vernomen. En de nablijvers, die later in de groote steden bleven leven, vormen een zwarte plaag, die Parijs heel graag kwijt zou willen zijn, doch die, in tegenstelling hiermede, door nieuw aankomenden nog verergert.

En nu komt de heer Maurice Roudet-Saint in een uitvoerige uiteenzetting in *La Depêche Coloniale* van 25 April duidelijk maken, dat deze na-oorlog-maatregel niet gerechtvaardigd is geweest, en ook de betrokken krijgers ten nadeele is gekomen — en komt.

Schr. was pas terug van een reis door Fransch West-Afrika. Een van de vele onderwerpen, waaraan zijn aandacht was gewijd, gold de hier in herinnering gebrachte kwestie. Hij heeft er in Afrika met menigeen over gesproken, en de maatregel vond er bij iedereen afkeuring.

De negers uit West- en Midden-Afrika worden evenals de soldaten uit Indochina en Madagascar aan hun zeden en gewoonten onttrokken. Met de overtochtkosten gaan groote uitgaven gemoeid. De klimaatsinvloeden werken op bijna allen ongunstig in, velen ondervinden dit dadelijk, de anderen later. Het militaire rendement, waarom 't in deze te doen is, wordt hierdoor ook minder.

De heer Roudet-Saint behoort tot degenen, die het billijk achten, *„que nous demandions à nos sujets d'outremer une participation à la défense de ce sol français auquel ils appartiennent et duquel ils tirent par ailleurs tant de bienfaits"*, maar men bestemme ze alleen voor oorlogshandelingen in de overzeesche gebieden.

Afgescheiden van de militair technische zijde van het vraagstuk, somt hij andere bezwaren op. Bij de keuring voor den dienst in Europa blijken maar zeer weinigen hiervoor geschikt. De dienst wordt gevreesd, jonge mannen wijken naar andere gebieden uit, om er zich aan te onttrekken. Goede krachten gaan zoo voor de kolonie verloren, en ook voor het leger, dat dan van de overgeblevenen nog de beste aan het bedrijf onttrekt.

In Frankrijk kan de gekleurde een goed soldaat worden, maar buiten dienst is hij aangewezen op een omgang en een omgeving, die hem in alle opzichten ten kwade moeten richten. Vreemd geplaatst in een maatschappij, die hij niet kent, die hij niet begrijpt, die hem in menig opzicht als een minderwaardige beschouwt, komt hij terecht in dat gedeelte der samenleving, waar hij niets dan slechts leert, een makkelijke prooi van ophitsende onrustijstokers, wordt gezinden, ook gure elementen, leert hij datgeen waar van men hem liefst onkundig had gelaten.

Te gelijker tijd verliest hij zijn hoogen dunk van den blanke.

Zoolang als hij in dienst is wordt hij binnen perken gehouden, maar blijft hij na zijn diensttijd in Europa, ontwend als hij zich is gaan voelen aan zijn geboorteland, dan wordt hij een paria of een waarlijk sujet, de enkele goede uitzonderingen niet na gesproken.

En keert hij naar zijn tropisch land terug, dan —? Alle personen, die schr. sprak, waren 't hierover eens, dat de teruggekeerden geheel voor de samenleving bedorven waren. Zij hebben den lust in den arbeid verloren, zij hebben den eerbied voor den blanken meester of ambtenaar verloren, onder het Fransch hoofd willen zij zich nog te minder stellen. Zij beïnvloeden hun omgeving op een zeer ongunstige wijze. *„Le retour à jet continu de tous ces libérés du service en France, constitue pour nos colonies à la fois un méfait social et un danger politique."*

Zal deze stem, die de opvatting van de mannen uit de praktijk weergeeft, nu gehoor vinden? Dit is nog te betwijfelen, want de militaire autoriteiten in Frankrijk zijn geenszins ontevreden over hun gekleurde soldaten.

De heer Roudet-Saint schijnt ook nog niet veel hoop te hebben op het stop zetten van de gekleurde werving.

Als tusschenmaatregel beveelt hij aan 't zooveel mogelijk daarheen te leiden, dat vele zich na de volbrachte verplichte dienstjaren vrijwillig verbinden. Komt dit aantal dan in mindering van het te leveren contingent, dan zal al voorloopig wat gewonnen zijn. De gereëngageerden blijven onder discipline, minder verloop dus naar de achterbuurten der Fransche steden, minder terugkeer naar de Afrikaansche of Aziatische gemeenschap, bij minder onttrekking van jonge krachten aan de kolonie. Het leger zal er niet bij verliezen, daar 't tevreden is over de soldaten, die het heeft, doch 't aantal afgezonden in reserve zou er door inkrimpen.

Een luchtreis om de aarde zonder rustpunt.

Al maar verder, al maar langer. De reis om de wereld per vliegtuig is al lang volbracht, maar met vele landingen, die als rustpunt dienden, gelegenheid gaven om de noodige benzine in te nemen en de machine in goeden staat te houden. Lange non-stop-vluchten zijn geboekt over den Atlantischen Oceaan, van Engeland naar Indië, ook in heen en weer vliegen zonder ander doel dan lang onafgebroken in de lucht blijven.

Nu heeft een zestal vliegeniers het plan gevormd om, zonder landing, de reis om de wereld te volbrengen. Tot hen behoort kapitein Lyon, die met de vliegmachine Zuiderkruis heeft deelgenomen aan de tocht over de Pacifique.

Volgens de *Washington Post* zou begin September te New York opgestegen worden. 22 voorzieningsposten zullen *in de lucht* aanwezig zijn.

Het reisplan gaat over Boston, de kust van Nieuw Schotland, van waar de Atlantische Oceaan moet worden overgestoken, via Glasgow, Siberië, Nome (Alaska), waar de Vereenigde Staten weer worden bereikt, en terug naar New-York.

Daar de route ver van den evenaar blijft, en zooveel doenlijk evenwijdig eraan gekozen is, zal de af te leggen afstand vèr blijven van den grootsten omtrek van de aarde, bij den evenaar, er zullen dus geen recordkansen overblijven, maar als de prestatie volbracht wordt, zal 't toch in den waren zin van het woord een wereld-record worden.

Jaarverslagen der Afdeelingen

Afdeeling Rotterdam.

VERSLAG OVER HET JAAR 1928.

De financieele toestand der afdeeling Rotterdam liet niet toe veel avonden te organiseeren. Toch werd het navolgende den leden worden aangeboden:

1. Een voordracht met filmbeelden op 18 Januari in het gebouw van de Kon. Roei- en Zeilvereeniging de Maas, over de civiele luchtvaart in verband met de luchtverkeer naar en in Nederlandsch-Indië, door den heer A. H. G. Fokker.

2. Een Indonesische liederenavond op 23 Januari door Emiel Hullebroeck in de groote zaal van Ons Huis.

3. Een matinée op 15 Maart in 't Luxor-Theater. Vertoond werd de Bali-Floti-film, cultureel-ethnologische film over de Kleine Soenda-eilanden. Land en volk, natuur, tempelfeesten, dierenleven, jacht, visscherij, enz. Fotografie Willy Rach. Regie Limburg van Cleef. Toelichting van Pater Buis.

4. Een lezing met lichtbeelden op 4 Mei van den heer C. I. van de Wall, Ned.-Indisch Ambtenaar met verlof. Onderwerp: De Nederlandsche Oudheden in de Molukken.

5. Op 2 November vertooning in Tivoli van eenige deel uitmakende van de z.g.n. Nederl.-Indische Regeeringsfilm (van Willy Mullens).

Vriendschappelijke banden werden aangeknoopt met het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap, afdeeling Rotterdam, en met de Hollandsche Film Universiteit, welke samenwerking mogelijk maakte de laatstgenoemde films te vertoonen, terwijl de Directie van het Luxor-Theater (thans na de verbouwing genaamd Luxor Palast) van haar sympathie voor het streven van Oost en West blijk gaf door gratis haar theater en eenige musici ter beschikking te stellen voor de vertooning van de zooeven genoemde Bali-Floti-film, welke door meer dan duizend geïnviteerden werd bijgewoond.

De Leesportefeuille genoot, evenals vorige jaren, groote belangstelling. Een woord van hulde aan Mej. Gransberg voor haar keurige administratie is hier wel op zijn plaats.

Het Bestuur der afdeeling leed zware verliezen, in de eerste plaats door het overlijden in Augustus 1928 van den heer A. Veder, en in de tweede plaats door den dood van den Secretaris, den heer J. D. M. van Reyn Snoeck, in December 1928. Aan hunne verdiensten ten opzichte der afdeeling zijn in dit blad destijds reeds regelen gewijd.

In de vacature, door hun dood ontstaan, is nog niet voorzien. De Voorzitter der afdeeling heeft zich bereid verklaard voorloopig de functie van Secretaris waar te nemen.

De afdeeling had op 1 Januari 1929, 85 leden. Het aantal begunstigers en donateurs bedroeg resp. 6 en 6. Het aantal deelnemers aan de Leesportefeuille bedroeg 30.

Rotterdam, 5 Maart 1929.

De wnd. Secretaris,
Mr. J. G. HUYSER.
Vredehofweg 32, Rotterdam.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

VERSLAG OVER HET JAAR 1928.

Het Vereenigingsjaar, dat bij den aanvang 95 leden en 24 begunstigers telde, sloot met 117 leden en 24 begunstigers.

Als nieuw bestuurslid werd op de vorige jaarvergadering gekozen de Heer J. J. Mac Kenzie, zoodat het Bestuur thans aldus is samengesteld: Mevr. Dr. C. Rutten-Pekelharing, Vice-Presidente; de Heer H. Somermeijer, Penningmeester; Mevr. L. P. van der wijk-Van de Haar, Secretaresse en de Heeren: Ir. P. Ch. Boland en J. J. Mac Kenzie.

Bestuursvergaderingen werden gehouden op: 18 Februari, 30 April, 13 September en 27 November 1928.

De Indische collectie in het Utrechtsche Schoolmuseum, dat bij de heropening in het begin van dit vereenigingsjaar in tegenwoordigheid van den Gemeente-Secretaris en enkele onderwijsautoriteiten, door eenig publiek bezocht werd, verheugt zich in een bevredigende belangstelling van de jeugd.

Onze bestuursleden, die er des Woensdagsmiddags van 2—3 uur aanwezig zijn, hadden daar gelegenheid den invloed van de I.T.A. te constateeren. Kinderen bleken hun oogen goed de kost te hebben gegeven en herkenden gebruiksvoorwerpen, die zij in Arnhem hadden leeren kennen.

Ook op ons ledenaantal heeft de I.T.A. geen onbelangrijken invloed gehad; van de 22 nieuwe leden is het grootste deel tijdens de tentoonstelling toegetreden.

Van de propaganda voor de I.T.A. door onze afdeeling gemaakt, werd op verzoek reeds in Juni j.l. verslag uitgebracht aan het Hoofdbestuur. Uitgeschreven tochten met leden van de afdeeling gingen niet door, daar zich te weinig deelnemers opgaven.

Het doel der Vereeniging werd verder nagestreefd door het houden van lezingen, alle in samenwerking met andere Utrechtsche vereenigingen.

Januari. Lezing met lichtbeelden door den Heer P. M. v. Riel, chef der Afd. Oceanographie van het Ned. Meteorologisch Instituut. Onderwerp: „Een Nederlandsche Oceanographische expeditie in de zeeën van Nederlandsch Oost-Indië".

Maart. Lezing met lichtbeelden door den heer R. IJzerman, geoloog. Onderwerp: Expeditie in de binnenlanden van Suriname in 1926.

Maart. Lezing met lichtbeelden door Prof. Dr. C. Schröter (oud-hoogleeraar aan de Techn. Hochschule te Zürich). Onderwerp: Java's plantenwereld.

November. Lezing met lichtbeelden door den Heer Henri Borel. Onderwerp: „De Buddha".

November. Lezing met lichtbeelden door Dr. Engelberts. Onderwerp: „Mijn reis met Hr. Ms. Sumatra".

De beide eerste lezingen gingen uit van het Kon. Nederl. Aardrijkskundig Genootschap, dat vrijen toegang aan onze leden toestond.

De derde lezing werd geheel door het Hoofdbestuur gefinancierd, terwijl voor de beide laatste lezingen werd samengewerkt met de Vereenigingen Nuttige Kennis, Nut van het Algemeen, Alg. Ned. Verbond en Nederl.-Indonesisch Verbond Van Jongeren Organisaties.

Voor alle lezingen werd door onze leden een zeer voldoende belangstelling betoond.

De Secretaresse van de Afd. Utrecht en Omstreken,
L. P. v. D. WIJK-v. D. HAAR.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Arnhem.

OPVOERING VAN „DOLLE HANS".

Op Vrijdag 26 April j.l. trad voor de afdeeling Arnhem op de Vereeniging „Eurasia" met *Dolle Hans*.

Een 400-tal leden en gasten waren aanwezig.

Vóór den aanvang sprak Mr. Huges een kort opwekkend woord om trouw te blijven aan Oost en West.

Omtrent de opvoering schreef de kunstcriticus van „De Nieuwe Arnhemsche Courant" het volgende:

Het stuk van Fabricius staat nog altijd in de gunst van het publiek en al is het dramatisch wat simplistisch — hetgeen meer dan speciaal geldt voor het laatste bedrijf, dat bovendien niet vrij is van onzuivere accenten — verdient het, om zijn tendentie zelfs, de aandacht van velen en zeker in den kring van belangstellenden voor „Oost en West." Dat een zoo aan deze vereeniging verknocht gezelschap als de Eurasieërs er zijn beste leden voor had beschikbaar gesteld, vormde nog een dubbele attractie. Want aan voortreffelijke speeltalenten paren eenige hunner de kennis van het Indische leven, van verhoudingen en sfeer in den Oost. Het optreden van den sergeant Tiemersma was hiervoor kenmerkend.

Boven allen lof staat in de eerste plaats het spel van den heer Dick Boerrigter als Dolle Hans; hij gaf de rol met een temperament, onstuimig en beheerscht, naar beide kanten in een zuivere verdeeling van de partijen, dat alle technische moeilijkheden had overwonnen. Het warme timbre van zijn stem, die indrukwekkend was in alle liggingen, was als aangewezen voor de rol en bracht een natuurlijke evenwichtigheid in het samenspel. Zijn dialogen met Does de Weert, den bestuurs-ambtenaar, vooral werden van een sublieme fijnheid. Alleen in het stille spel, dat in zijn rol zulk een integreerend element was, misten we veelzijdigheid, in dat opzicht heeft mej. Van Nes haar bizondere kwaliteiten getoond. Na een zwak begin, haar gesprek met majoor De Weert — de heer Nico Speijer wist zich trouwens in de rol van vader en schoonvader niet geheel eigen te maken — heeft zij de figuur Jolanthe zeer verdienstelijk getroffen; haar eerste conflict met Does, haar echtgenoot, had zij alleen wat minder scherp kunnen inzetten.

Een goede opvatting van den controleur gaf de heer Hans de Wilde, de heer Speijer verdiende waardeering in het laatste bedrijf en aan het slot van het tweede.

Er waren hartelijke toejuichingen voor het gezelschap en mr. Huges heeft nog nader de gevoelens van het publiek vertolkt door bloemen te offreeren aan mevr. Lameijn, de leidster van het clubje, en aan mej. Van Nes.

Afdeeling Rotterdam.

In plaats van wijlen den heer Van Reyn Snoeck is tot Secretaris der afdeeling benoemd de heer *F. A. Vervloet.*

Bij de tijdelijke afwezigheid, van 4 t/m 18 dezer, van den Secretaris, den heer F. A. Vervloet, Westersingel 87, gelieve men brieven enz., voor deze afdeeling bestemd, te adresseeren aan den Voorzitter, den Heer Mr. J. G. Huijser, Vredehofweg 32.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

Vrijdag 26 April hield de heer W. R. Menkman, oud-Hoofdagent in de West van den Kon. West-Indischen Maildienst, een lezing (met lichtbeelden), onderwerp: „Curaçao", voor de leden van onze afdeeling en tal van genoodigden. Mevrouw Dr. C. Rutten-Pekelharing, Vice-presidente, die den heer Menkman inleidde en dankte voor zijn groote welwillendheid om geheel belangeloos deze lezing voor de afdeeling „Utrecht en Omstreken" te houden, maakte gebruik van de aanwezigheid van de vele niet-leden van de Vereeniging, om nog eens te wijzen op doel en strekking van de Vereeniging „Oost en West" en op te wekken tot aansluiting.

DE SECRETARESSE.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging zal ditmaal gehouden worden te Breda op 8 Juni e.k.

Van het Informatie-Bureau.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Ir. J. Luijerink, Leeraar bij het Openb. Techn. onderwijs, Reitzstraat 20, Hengelo (O.).

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Mevr. G. M. Latuperisa, geb. Waleson, Commies bij de S.S. en Tr., p/a. Ned. Handel-Mij., 's-Gravenhage.
P. J. Latuperisa, 1e Commies bij het Dep. der B.O.W., p.a. Ned. Handel-Mij., 's-Gravenhage.
H. G. Binnendijk, Secretaris der Weeskamer te Semarang, Parkstraat, Baarn.
C. A. Klamer, Onderpastoor van Madioen, Willemsparkweg 9, Amsterdam.
P. K. Termijtelen, Ir. 2e kl. bij de W. en 's Lands B. O. W., p.a. Frau Ingold, Ortli (bij Gunten), Zw.
F. Bodaan, Hoofdcontroleur bij de In-, Uitvoerr. en Acc., Beeklaan 320, 's-Gravenhage.
E. Petrus, wd. Beheerder 1e kl. Landpandh. Bodjonegoro, v. Boetzelaerlaan 106, 's-Gravenhage.
D. Mamahit, Commies bij het Dept. van O. E., Balistraat 28, 's-Gravenhage.
J. R. van Eerde, Gezaghebber bij de Gouv. Marine, Leeuwerikplein 14, 's-Gravenhage.
A. E. van der Lely, Hoofd v. d. dienst der Alg. Recherche bij het parket van den Proc.-Gen. bij het Hooggerechtshof, Pr. Frederiklaan 3, Amersfoort.
G. van Zedelhoff, Administrateur der Opl.school van het pers. der Pol. te Soekaboemi, Amstelveenscheweg 124, Amsterdam.
Mevr. G. M. M. von Devivere geb. Klette, Röntgenassistente bij den Hospitaaldienst, Schlossplatz 2, Arnstadt.
H. de Groot, Onderluitenant der Inf., Oudestraat 111, Kampen.
E. J. Kools, Kapitein der Intendance, Soestdijkerstraatweg 107, Bilthoven.
W. J. Houwing, Kapitein der Infanterie, Overtoom 31, Amsterdam.
J. Wouters, Kapitein der Infanterie, Koekoeklaan 1, 's-Gravenhage.
H. J. A. D. Verhoeven, Majoor der Infanterie, Suezkade 13, 's-Gravenhage.
P. L. Dimpudus, Controleur 1e cat. bij den P.T.T.-dienst, Hotel „Pomona", 's-Gravenhage.
H. Klein, Hoofdagent van Politie 2e kl., Wipperplein 6, Heemstede.
A. Klein, Politie-opziener bij de Alg. Politie, Wipperplein 6, Heemstede.
E. Ch. van der Valk, Tijd. wd. bouwkundige bij de S.S. en Tr., Beeklaan 282, 's-Gravenhage.
A. J. van Straalen, Ingenieur 2e kl. bij den dienst voor W. en E., Statenlaan 146, 's-Gravenhage.
M. Arend, Ambt. 4e kl. (gr. II) I. U. en Accijnzen, Werkhoefstraat 5b, Rotterdam.

MET PENSIOEN:

A. van Es, Luit.-Kol. der Mil. administratie, Valeriusstraat 82, 's-Gravenhage.
G. van Zadelhoff, Onderluitenant der Infanterie, Amstelveenscheweg 124boven, Amsterdam.
D. A. Bloemendaal, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.i.,[illegible] Frankenstraat 76, 's-Gravenhage.
H. J. Sparenberg, Onderafd. hoofd bij den dienst van Toezicht op de S.S. en Tr., Reinkenstraat 70, 's-Gravenhage.

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Mutatiestaat van 1 tot 8 Mei.

Nieuwe Leden — Geïntroduceerd door:

A. J. P. J. Vogel, Gep. Majoor tit. N.-I. L., Apeldoorn, Bas Backerlaan 32. f 10
J. Tilman, Apeldoorn, Soerensche weg 81. f 5.
} Eigen aanmelding.

L. J. Rietberg, Utrecht, Ambachtsstraat 16. f 5. — den heer F. J. J. Besier te Utrecht.

E. M. Japin, Amsterdam, Loomanstr. 33. f 5.
M. Westenberg, Amsterdam, Heinzestraat 5. f 5.
P. Wijdenes, Amsterdam, Jacob Obrechtstr. 88. f 5.
} Secretaris Afdeeling Amsterdam.

M. van Riel, Notaris, Heemstede, Jacob van Ruysdaellaan, Hoek van Ostadeplein. f 5.
Mr. J. W. van der Vlugt, Haarlem, Spaarne 56. f 5.
Mevrouw S. M. Huender-Wijt, Heemstede, Ruysdaellaan 25. f 5.
J. Boot, Haarlem, Spruyt en Boschstraat 20. f 5.
Mevr. P. Welling-Giel, Haarlem, Kleverparkweg 108. f 5
Mevr. M. Stolp-Pauw, Haarlem, Heerenweg 214. f 5.
Mevr. H. W. de Voogt, Haarlem, Spaarnelaan 11. f 5.
Ir. B. Wigersma, Haarlem, Einderhoutstraat 33. f 5.
Y. C. W. Herweyer, Heemstede, Jeroen Boschlaan 1. f 5.—.
C. W. de Visser, Bloemendaal, Parkweg 5. f 5.
F. C. Weiffenbach, Haarlem, Kleverparkweg 108. f 5.
J. Ph. Dalmeijer, Haarlem, Dreef 2. f 5.
Mevr. J. Huisman-Aberson, Haarlem, Westerhoutpark 25. f 5.
Mej. E. Pauw, Heemstede, Lucas v. Leydenlaan 9. f 5.
C. A. W. Pauw, Heemstede, Lucas v. Leydenlaan 7. f 5.
J. F. N. van Bunge, Gep. Generaal-Majoor N. L., Haarlem, Jordenstraat 76 rd. f 5.
} Afdeelingsbestuur van Haarlem.

J. Kierzek, Ingenieur B.O.W., Den Haag, Zoutmanstraat 92. f 5 — den heer G. Antes te Breda.

Mevr. G. A. van Oosterzee-Buyn, Den Haag, Frederik Hendrikplein 20. f 5 — Mevr. H. A. C. Strüben-Kroesen te Den Haag.

A. L. Klerk de Reus, Luit.-Gen. b. d. Adj. van H. M. de Koningin in b. d. Nijmegen, van Spaenstraat 18. f 5 — Voorzitter van afdeeling Nijmegen.

J. van Hulst, Nijmegen, van Broeckhuijsenstraat 29. f 5 — Mevr. J. Bantjes-van der Velden te Nijmegen.

Afschrijvingen

Mevr. de Wed. F. Raaymakers-Anemaet, Den Haag, Pijnboomstr. 29 (overleden).
H. Adam, Superintendent landelijke ondernemingen te Bandoeng (overleden).

Adresveranderingen

Het adres van den Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" in Oost-Indië is thans: Mr. K. Fauser, Soerabaja, Bengawanstraat 46.
D. J. Leepel, Emeritus Predikant O.-I., van: Den Haag, Loosduinscheweg 779, naar: Amsterdam (Z.), van Eeghenstraat 45 huis. f 5.
A. M. Hoeke, Hoofdopzichter S.S. Haarlem, van: Zijlweg 163, naar: Julianalaan 301.
F. J. Besier, Utrecht, van: Hugo de Grootstr. 7bis, naar Willem Barentzstraat 26.
W. P. Costerus, Utrecht, van: Plompetorengracht 27, naar: Emmalaan 27.
G. W. Stroink, Oud Kapitein N.-I. L., thans: Groote Straat West te Nijverdal (O.)
K. F. Aronds, Oud O.-I. Ambtenaar, Apeldoorn, van: Soerensche Weg 84, naar: Koppellaan 7.
C. A. Meulemans, Gep. Gen. Maj. tit. van: Tandjonglari (Preanger), naar: Den Haag, p. a. Ned. Handel Mij., Kneuterdijk 1. f 5.
E. J. van Son, Oud Kapitein N.-I. L., van: Menton-Ge[illegible]ravan, naar: Epe (Veluwe).
J. Boon Jr., Indologisch Student, van: Den Haag, A[illegible]leastr. 15, naar: Bussum, Gooilaan 11. f 5.
R. Francis, Den Haag, van: Ieplaan 129, naar: [illegible] Schuytstraat 274.
F. G. Uhl, Oud Inspecteur Boschwezen O.-I., van: Den Haag, Obrechtstr. 13, naar: Wassenaar, Hoogew. [illegible]
A. M. Verhaar, Oud Luit.-Kol. N.-I. L., Den Haag, van: Van Weede van Dijkveldstr. 11, naar: Laan van Meerdervoort 504.
R. W. Kofman, Contr. B.B., van: Loewoek naar: Den Haag, Snelliusstr. 37. f 5.
Dr. K. J. Boeyinga, thans Ass.-Resident, van: Ogan-hoeloe en Komering te Batoeradja (res. Palembang).
H. W. Th. de Santy, thans Ass.-Res., van: Ketapang (West-Borneo).
A. P. Romswinckel, Gezaghebber B.B., is geplaatst in de residentie Timor en Onderhoorigheden.